

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ/ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΠΡΟΚΟΠΙΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ : ΑΠΕΡΓΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΜΑΙΟΣ, 2014

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ/ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ
ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ**

**ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΗ: ΠΡΟΚΟΠΙΔΟΥ ΙΩΑΝΝΑ
ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΑ ΚΑΘΗΓΗΤΗ : ΑΠΕΡΓΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ,ΜΑΙΟΣ, 2014

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	3
Περίληψη	7
Abstract.....	8
Ευχαριστίες	9
Εισαγωγή.....	10
Κεφάλαιο 1 ^ο	12
Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	12
1.1. Έννοια και Χαρακτηριστικά του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος	12
1.2. Οι Συμμετέχοντες στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....	17
1.2.1. Ιδιώτες Επενδυτές	17
1.2.2. Επιχειρήσεις: Εθνικές και Πολυεθνικές.....	18
1.2.3. Θεσμικοί Επενδυτές.....	18
1.2.4. Οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	19
1.2.5. Κεντρικές Τράπεζες.....	20
Κεφάλαιο 2 ^ο	21
Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί	21
2.1. Ο Ρόλος και η Σημασία των Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών.	21
2.2. Οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί στο Σύγχρονο Χρηματοπιστωτικό περιβάλλον.....	22
2.3. Πιστωτικά Ιδρύματα (Τράπεζες).....	23
2.4. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα στην Ελλάδα	25
2.4.1. Ταξινόμηση και Βασικές Λειτουργίες των Τραπεζών	26
2.4.1.2. Αγροτικές Τράπεζες	28
2.4.1.3. Τράπεζες Επενδύσεων.	28
2.4.1.4. Κτηματικές Τράπεζες.....	28
2.4.1.5. Ναυτιλιακές Τράπεζες.....	28
2.4.1.6. Εμπορικές Τράπεζες.....	29
2.4.1.7.Ειδικά Πιστωτικά Ιδρύματα	30

2.4.1.8. Συνεταιριστικές Τράπεζες	31
2.5. Κατηγορίες Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών	32
2.5.1. Η Τράπεζα της Ελλάδος.....	33
2.5.2. Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος.....	35
2.5.3. Διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος	36
2.5.4. Η Εποπτεία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων	36
2.5.5. Σχέση Τράπεζας της Ελλάδος με το Κράτος.	37
Κεφάλαιο 3 ^ο	39
Η χρηματοοικονομική κρίση του 2008	39
3.1. Χρηματοοικονομικές Κρίσεις.....	39
3.1.2. Τα χαρακτηριστικά της Χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008	39
3.1.3. Τα Αίτια της Κρίσης.....	41
3.1.4. Οι Οικονομικές Επιπτώσεις της Κρίσης	43
3.1.5. Κέρδη (Ζημιές) Τραπεζών – Απώλειες Χρηματιστηρίων.....	46
3.1.5.1. Κατάρρευση Τραπεζών, Κρατικοποιήσεις, Συγχωνεύσεις και Εξαγορές	48
3.1.5.2. Οι Συνέπειες της Κρίσης στο Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα	49
Κεφάλαιο 4 ^ο	52
Οι συγχωνεύσεις των τραπεζών στην Ελλάδα	52
4.1. Η σημασία των συγχωνεύσεων στον τραπεζικό κλάδο.....	52
4.1.2. Οι Εξαγορές.....	53
4.1.3. Η Απορρόφηση των Τραπεζών	53
4.1.4. Η Συγχώνευση των Τραπεζών	54
4.1.5. Πλεονεκτήματα, Μειονεκτήματα και Κίνδυνοι Εξαγορών και Συγχωνεύσεων.	54
4.2. Η Οικονομική Ωφέλεια μιας Συγχώνευσης.	56
4.2.1. Κίνητρα Εξαγορών και Συγχωνεύσεων των Τραπεζών	57
4.2.2. Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα μετά τις Εξαγορές και τις Συγχωνεύσεις.....	58
4.2.2.1. Μελέτη περίπτωσης Αγροτικής Τράπεζας (ATE BANK).	58
4.2.2.2. Μελέτη περίπτωση Γενικής Τράπεζας.....	61

4.2.2.3. Μελέτη Περίπτωσης Ελληνικής Τράπεζας.....	61
4.2.2.4. Μελέτη Περίπτωσης Εμπορικής Τράπεζας.	61
4.2.2.5. Μελέτη Περίπτωσης Proton Bank	62
4.2.2.6. Μελέτη Περίπτωση Ταχυδρομικού Ταμειυτηρίου Ελλάδος Α.Τ.Ε.	63
4.2.2.7. Μελέτη Περίπτωσης Millennium Bank.....	64
4.2.2.8. Μελέτη Περίπτωση Probank Α.Ε.....	64
4.2.2.9. Μελέτη Περίπτωσης Τράπεζας Κύπρου.....	65
4.3. Μελέτη Περίπτωσης CPB Bank.....	65
4.3.1. Μελέτη Περίπτωση FBB – Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα Α.Ε.	66
Κεφάλαιο 5 ^ο	67
Χρηματοοικονομική Ανάλυση των 5 Μεγαλύτερων Ελληνικών Τραπεζών.....	67
5.1 Μεθοδολογία	67
5.2 Ισολογισμοί και Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης των 5 μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών	68
5.2.1 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος	68
5.2.2 Alpha Bank.....	76
5.2.3 Eurobank.....	85
5.2.4 Τράπεζα Πειραιώς.....	92
5.2.5 Άττικα Bank.....	100
Ενότητα 2: Ανάλυση αριθμοδεικτών	107
5.3 Θεωρητική προσέγγιση ανάλυσης αριθμοδεικτών	107
Ανάλυση αριθμοδεικτών των 5 μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών	110
5.3.1 Παρουσίαση αριθμοδεικτών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος.....	110
5.3.2 Παρουσίαση αριθμοδεικτών Alpha Bank	115
5.3.3. Παρουσίαση αριθμοδεικτών Eurobank	120
5.3.4. Παρουσίαση αριθμοδεικτών Τράπεζας Πειραιώς.....	125
5.3.5. Παρουσίαση αριθμοδεικτών Άττικα Bank	130
5.3.6.Συμπεράσματα	134

Κεφάλαιο 6 ^ο	138
Προοπτικές του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος.....	138
6.1 Η πορεία της χώρας μετά την ανακεφαλαιοποίηση	138
6.1.3. Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος	148
Κεφάλαιο 7 ^ο	152
Συμπεράσματα.....	152
Βιβλιογραφία -Ελληνική.....	154
Βιβλιογραφία -Ξένη.....	157
Ηλεκτρονικές Πηγές.....	156

Περίληψη

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Σε αυτό εντάσσονται οργανισμοί που κατέχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους, εξασφαλίζοντας τον μετασχηματισμό της ρευστότητας. Το τραπεζικό σύστημα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η αποτελεσματικότητα της συμβολής του εξαρτάται από την ύπαρξη αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου το οποίο ρυθμίζει την λειτουργία της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και στηρίζει τις αναπτυξιακές διαδικασίες.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζονται η έννοια και τα χαρακτηριστικά του χρηματοπιστωτικού συστήματος, καθώς και τους συμμετέχοντες σε αυτό. Στο δεύτερο κεφάλαιο τονίζονται ο ρόλος και η σημασία των χρηματοπιστωτικών οργανισμών καθώς και η συμβολή τους στο σύγχρονο χρηματοπιστωτικό περιβάλλον. Επίσης θα γίνει και μια εκτενέστερη ανάλυση της Τράπεζας της Ελλάδος ως κεντρική τράπεζα. Στο τρίτο κεφάλαιο θα γίνει αναφορά στη μεγάλη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 και τις συνέπειες που είχε αυτή τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε εθνικό επίπεδο. Στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στις συγχωνεύσεις και απορροφήσεις των τραπεζών τις οποίες θα χαρακτηρίζαμε αναγκαίες ως προς την υφιστάμενη κατάσταση. Παρουσιάζεται λοιπόν ο νέος τραπεζικός χάρτης της Ελλάδος. Στη συνέχεια στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται η χρηματοοικονομική ανάλυση των πέντε μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι απόψεις δύο στελεχών του τραπεζικού χώρου, καθώς και σημαντικά σημεία από την ομιλία του του Διοικητή της Τραπέζης Ελλάδος στη Γενική Συνέλευση των μετόχων τον Φεβρουάριου του 2014. Οι απόψεις αυτές αφορούν την εξέλιξη και τις προοπτικές του τραπεζικού συστήματος και της οικονομίας γενικότερα.

Τέλος στο έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο παραθέτονται τα συμπεράσματα της εργασίας.

Abstract

The banking system is the heart of the financial system of a country. In this system take part organizations that play the role of intermediary between savers and borrowers, ensuring liquidity transformation. The banking system contributes to the development of the national economy by stimulating domestic demand, the funding dynamic sectors of the economy and innovative investment initiatives. The effectiveness of the contribution depends on the existence of a credible institutional framework that regulates the functioning of society in economic level and supports the development processes.

The first chapter presents the concept and characteristics of the financial system and its participants. The second chapter highlights the role and importance of financial institutions and their contribution to the modern financial environment. It will also be a more extensive analysis of the Bank of Greece as a central bank. The third chapter will refer to the great financial crisis of 2008 and the implications this had, both globally and nationally. The fourth chapter refers to mergers and absorptions of banks which will be characterized as necessary regarding the current situation. Is presenting the new banking map of Greece. Then in the fifth chapter we attempt to present the financial analysis of the five largest Greek banks. The sixth chapter presents the views of two executives of the banking sector, and important points of the Governor of the Bank of Greece's speech at the General Meeting of shareholders in February 2014. These views are about to the development and prospects of the banking system and economy generally.

Finally in the seventh and final chapter we present the conclusions of the work.

Ευχαριστίες

Με την περαίωση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω από καρδιάς την οικογένεια μου και κυρίως τα τρία παιδιά μου, τη Στυλιανή, την Ελισάβετ και τον Γιώργο για την υπομονή που έδειξαν όλο αυτό το διάστημα. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω και τις φίλες μου Αγγελική Χαραλαμπίδου και Φανή Παπασταματίου για τη βοήθεια που μου πρόσφεραν η κάθε μία με το δικό της τρόπο.

Σημαντική ήταν και η συμβολή του κ. Γκέκα Δημητρίου και κ. Χατζηπούφλη Γεωργίου (υψηλόβαθμα στελέχη τραπεζών), οι οποίοι δέχθηκαν να εκφράσουν τις απόψεις τους, σε ερώτημα που τους τέθηκε σχετικά με τις προοπτικές του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

Κυρίως όμως θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Απέργη Νικόλαο για τις υποδείξεις του και την καταλυτική του παρέμβαση στην ολοκλήρωση της εργασίας μου.

Εισαγωγή

Στην ιστορία της οικονομίας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο τα γεγονότα και οι καταστάσεις αλλάζουν με γοργούς ρυθμούς . Πολλές φορές τα κράτη χρειάστηκαν να προσφύγουν σε βοήθεια και να πάρουν δύσκολες ενδεχομένως αποφάσεις προκειμένου να αντιμετωπίσουν την δεδομένη οικονομική κατάσταση.

Όπως θα δούμε στην εργασία που θα ακολουθήσει ,στις μέρες μας η οικονομία κλονίστηκε και χρειάστηκε να γίνουν διαρθρωτικές αλλαγές. Όπως είναι γνωστό η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 ξεκίνησε από τις Η.Π.Α. και επεκτάθηκε στις περισσότερες χώρες και αγορές του πλανήτη. Οι ρίζες της κρίσης αυτής βρίσκονται στις εξελίξεις της τελευταίας 20ετίας που χαρακτήρισαν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, έλαβε ιδιαίτερες διαστάσεις την περίοδο 2007-2008 και επέφερε σοβαρές επιπτώσεις, τόσο στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, όσο και στην πραγματική οικονομία των ισχυρότερων οικονομικά κρατών. Πρόκειται για την πρώτη σημαντικής έκτασης και έντασης χρηματοοικονομική κρίση που εκδηλώνεται στην εποχή της μαζικής τιτλοποίησης των απαιτήσεων του τραπεζικού συστήματος, η οποία χαρακτηρίστηκε ως κρίση των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου (subprime crisis).

Αργότερα, η κρίση αυτή έφτασε και στη χώρα μας .Το ξέσπασμα της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης, λίγο έλειψε να αποσυντονίσει πλήρως το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και να παρασύρει την παγκόσμια οικονομία σε στασιμότητα διαρκείας. Η Ελλάδα λοιπόν αντιμετωπίζει τα δικά της οικονομικά αδιέξοδα. Η παγκόσμια κρίση μετατράπηκε στο τέλος του 2009 σε ελληνική και ευρωπαϊκή, αφού ευαισθητοποίησε τους αξιολογικούς οίκους και τις αγορές στις ανισορροπίες της Ελλάδας και στις ατέλειες του οικοδομήματος της ευρωζώνης.

Στο τέλος του 2009, η χώρα μας πέρασε ξαφνικά από τον ενάρετο κύκλο των χαμηλών επιτοκίων και της υψηλής ανάπτυξης στον φαύλο κύκλο των υψηλών επιτοκίων, της άρνησης δανεισμού και της απροσδιόριστης διάρκειας ύφεσης. Μέσα σε λίγους μήνες οι αγορές άλλαξαν άποψη για την οικονομική προοπτική της χώρας και τη διατηρησιμότητα του χρέους της, το οποίο μεγεθύνεται αλματωδώς.

Αφού λοιπόν μελετήσουμε την έννοια τα χαρακτηριστικά καθώς και τους συμμετέχοντες στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, θα δούμε στη συνέχεια πως η παραπάνω οικονομική κρίση το επηρέασε. Κυρίως θα δούμε πως τα γεγονότα αυτά επηρέασαν το

χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας μας και πως τελικά άλλαξε ο τραπεζικός χάρτης. Θα εξετάσουμε την σημασία των συγχωνεύσεων των τραπεζών οι οποίες συνέβαλλαν στην αποφυγή καταστροφικών σεναρίων. Επίσης παρατηρούμε το ρόλο που έπαιξαν οι τέσσερις συστημικές τράπεζες της χώρας μας στη διαμόρφωση του νέου τραπεζικού χάρτη.

Από τη χρηματοοικονομική ανάλυση των πέντε μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών και με τη βοήθεια της χρήσης αριθμοδεικτών, εξάγονται σημαντικά συμπεράσματα για την πορεία τους. Παρατηρούμε πως τελικά φαίνεται να έχουν επηρεαστεί οι ελληνικές τράπεζες μετά το ξέσπασμα της κρίσης.

Από την μελέτη που εκπονήθηκε, μπορεί να ειπωθεί ότι η Τράπεζα Πειραιώς φαίνεται να βρίσκεται σε καλύτερη θέση από τις υπόλοιπες τράπεζες υπό μελέτη, λόγω πιο σταθερών πορειών στα βασικά μεγέθη και αριθμοδείκτες.

Σκοπός της εργασίας μας είναι να καταστήσει σαφές την έννοια του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και στις προοπτικές βελτίωσης.

Θα καταλήξουμε σε συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από τις παραπάνω αναλύσεις. Επίσης θα δούμε πως βλέπει την υπάρχουσα κατάσταση ο κεντρικός τραπεζίτης της χώρας μας ερμηνεύοντας τα πρώτα αποτελέσματα της προσπάθειας της χώρας μας τα οποία άρχισαν να φαίνονται. Ο κ.Προβόπουλος μιλώντας με νούμερα και αριθμούς μας ενημερώνει για τα πρώτα σημάδια ανάκαμψης που πέτυχε η χώρα μας στην προσπάθεια εξυγίανσης της οικονομίας.

Ακολουθούν οι εκτιμήσεις και ο σχολιασμός δύο στελεχών ελληνικής τράπεζας με εμπειρία και ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τις εξελίξεις του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Οι απόψεις τους συγκλίνουν σε μία κοινή αίσθηση αναδιοργάνωσης του τραπεζικού χώρου με εμφανή τα σημάδια ανάκαμψης. Τονίζεται ιδιαίτερα η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών καθώς και η ανάγκη συγχωνεύσεων των ελληνικών τραπεζών. Παρατηρούμε λοιπόν μια συγκρατημένη αισιοδοξία η οποία αναμένεται να κορυφωθεί στο άμεσο μέλλον.

Κεφάλαιο 1^ο

Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

1.1. Έννοια και Χαρακτηριστικά του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος

Είναι γνωστό ότι ο απώτερος σκοπός κάθε οικονομίας είναι η οικονομική ανάπτυξη και η οικονομική και κοινωνική ευημερία. Βάση για την οργάνωση της οικονομίας και ταυτόχρονα αφετηρία για την οικονομική ανάπτυξη αποτελούν οι δύο κύριοι τομείς οικονομικής δραστηριότητας, ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας. Το μέγεθος και η συνεισφορά αυτών των τομέων προσδιορίζεται χρονικά από τις κρατούσες ιδεολογικοπολιτικές τάσεις και επιλογές. Στο σημερινό παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον κυρίαρχη επιλογή αποτελεί ο περιορισμός του δημόσιου και η ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα. Ο δημόσιος τομέας εκφράζεται από το κράτος (δημόσιο) και από τις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς. Ο ιδιωτικός τομέας περιλαμβάνει τα νοικοκυριά (ιδιώτες) και τις επιχειρήσεις. Οι οικονομικές μονάδες σε κάθε οικονομία κατατάσσονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες : Στις οικονομικές μονάδες του δημόσιου τομέα, που εκφράζονται από το κράτος και τις δημόσιες επιχειρήσεις και στις οικονομικές μονάδες του ιδιωτικού τομέα, που εκφράζονται από τα νοικοκυριά και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Οι οικονομικές αυτές μονάδες στο τέλος κάθε οικονομικής χρήσης ή κατά τη σύνταξη του προϋπολογισμού τους εμφανίζουν θετικό υπόλοιπο (πλεόνασμα), αρνητικό υπόλοιπο (έλλειμμα) ή μηδενικό υπόλοιπο (ισοσκελισμένες ροές).

Οι οικονομικές μονάδες που παρουσιάζουν πλεόνασμα, και κατά συνέπεια διαθέσιμα αποταμιευμένα κεφάλαια, έχουν συμφέρον να μην κρατήσουν τα κεφάλαια που τους περισσεύουν αδρανή, αλλά αντίθετα να τα μεταβιβάσουν, έναντι κάποιας αμοιβής ή απόδοσης στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες ή σε άλλες οικονομικές μονάδες με πλεονασματική ή ισοσκελισμένη θέση, εφόσον οι προβλεπόμενες χρηματοοικονομικές εισροές αυτών για τη νέα οικονομική περίοδο υστερούν των αναμενόμενων εκροών τους .

Είναι όμως δύσκολο να εντοπίσουν οι οικονομικές μονάδες τις αδυναμίες ή τις δυνατότητες που έχει κάθε μια από αυτές. Γενικότερα η επικοινωνία μεταξύ των οικονομικών μονάδων δεν είναι εύκολη. Ακόμη και σε περιπτώσεις που η επικοινωνία φαίνεται να είναι πραγματοποιήσιμη, πολλές φορές μπορεί να ναυαγήσει, διότι δεν συμπίπτει το ύψος των αποταμιεύσεων μιας συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας με το ύψος των κεφαλαίων που καλύπτουν τις ανάγκες κάποιας άλλης οικονομικής μονάδας, ή δε συμπίπτει το χρονικό διάστημα που οι οικονομικές μονάδες επιθυμούν να διαρκέσει η συναλλαγή.

Ένα πρόσθετο σημαντικό θέμα που αντιμετωπίζουν οι οικονομικές μονάδες είναι η εξασφάλιση του καλού τέλους της συναλλαγής που πραγματοποιούν αφού αυτό εξαρτάται από την τήρηση των όρων που οι ίδιοι θέτουν.

Έτσι, ακόμη και αν υπάρξει η επικοινωνία και συμφωνηθεί η συναλλαγή, δεν εξασφαλίζεται η αποτελεσματική διοχέτευση των κεφαλαίων στην οικονομία. Αποτέλεσμα αυτών είναι η πλημμελής χρηματοδότηση της οικονομικής δραστηριότητας και ο περιορισμός του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας και της κοινωνικής ευημερίας.

Στο σημείο αυτό παρεμβαίνει το χρηματοπιστωτικό ή χρηματοοικονομικό σύστημα (financial system), ρόλος του οποίου είναι η συγκέντρωση των πλεοναζόντων κεφαλαίων της οικονομίας και η αποτελεσματική διοχέτευση τους σε όσες οικονομικές μονάδες χρειάζονται αυτά τα κεφάλαια για επενδυτικούς ή καταναλωτικούς λόγους.

Η αποτελεσματική κατανομή των κεφαλαίων αυτών πραγματοποιείται με τα χρηματοπιστωτικά ή χρηματοοικονομικά μέσα ή προϊόντα (financial instruments), τα οποία έχουν δημιουργηθεί και ανάλογα με τις εξελίξεις, δημιουργούνται διαρκώς στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τέτοια προϊόντα είναι:

- Ομολογίες (Bonds)
- Έντοκα γραμμάτια ελληνικού δημοσίου (Treasury bills)
- Πιστοποιητικά καταθέσεων (Certificates of deposit)
- Εμπορικά ή βιομηχανικά ομόλογα (Commercial papers)
- Ομολογίες επιχειρήσεων (Corporate bonds)
- Προϊόντα εξασφάλισης (Capital guarantee products)
- Στεγαστικά δάνεια (Mortgages)

Τα χρηματοπιστωτικά μέσα διοχετεύονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα μέσω των χρηματοπιστωτικών αγορών (financial markets), οι οποίες αναπτύσσονται και εξελίσσονται συνεχώς. Επίσης η ανάπτυξη των αγορών οδηγεί στη βελτίωση των χαρακτηριστικών των χρηματοοικονομικών προϊόντων αλλά και στη δημιουργία νέων προϊόντων.

Παραδείγματα χρηματοπιστωτικών αγορών είναι:

- Πρωτογενής αγορά (Primary market)
- Δευτερογενής αγορά (Secondary market)
- Χρηματαγορά (Money market)
- Κεφαλαιαγορά (Capital market)
- Τρέχουσα αγορά (Spot market)
- Προθεσμιακή αγορά (Forward market)

- Εγχώρια αγορά συναλλάγματος (Domestic foreign exchange market)
- Διεθνή αγορά συναλλάγματος (International foreign exchange market)
- Αγορά δικαιωμάτων και προθεσμιακών συμβολαίων (Options and futures market)
- Διατραπεζική αγορά (Federal funds)

Η μεταφορά των πλεοναζόντων κεφαλαίων μέσω των χρηματοοικονομικών αγορών μπορεί να πραγματοποιηθεί με άμεση επικοινωνία και διαπραγμάτευση, μεταξύ αποταμιευτών και δανειζομένων. Στην περίπτωση αυτή αναφερόμαστε σε άμεση χρηματοδότηση (Direct financing). Όμως η άμεση επικοινωνία αποταμιευτών και δανειζομένων δεν είναι εύκολη, αφού συνήθως τα δύο μέρη δεν διαθέτουν τις απαιτούμενες γνώσεις, τις κατάλληλες πληροφορίες και τον απαιτούμενο χρόνο, ώστε να καταλήξουν σε μια αποτελεσματική προσέγγιση. Ακόμη και σε περιπτώσεις που φαίνεται σίγουρο ότι θα καταλήξουν σε συμφωνία, είναι πιθανό να μην συμβεί αυτό δεδομένου των ποσοτικών και χρονικών αναγκών οι οποίες διαφέρουν.

Επίσης και πιθανή συμφωνία να υπάρξει δεν διασφαλίζεται το καλό τέλος της συναλλαγής, αφού η φερεγγυότητα των αντισυμβαλλομένων δεν είναι εξασφαλισμένη.

Τα προβλήματα αυτά αποτέλεσαν τη βασική αιτία εμφάνισης και ανάπτυξης των χρηματοπιστωτικών οργανισμών (Financial intermediaries) που αποτελούν τον βασικό μοχλό λειτουργίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί παρεμβαίνουν μεταξύ των οικονομικών μονάδων που αποταμιεύουν (πλεονασματικών οικονομικών μονάδων) και των οικονομικών μονάδων που χρειάζονται κεφάλαια (δανειζόμενων), είτε πρόκειται για ελλειμματικές είτε για πλεονασματικές οικονομικές μονάδες, και αφού συγκεντρώσουν τα κεφάλαια των πρώτων και τα διαμορφώσουν κατάλληλα τα διοχετεύουν με μεγάλη αποτελεσματικότητα στις δεύτερες. Πρόκειται για την έμμεση χρηματοδότηση (Indirect financing).

Ενδεικτικά κάποιοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί είναι:

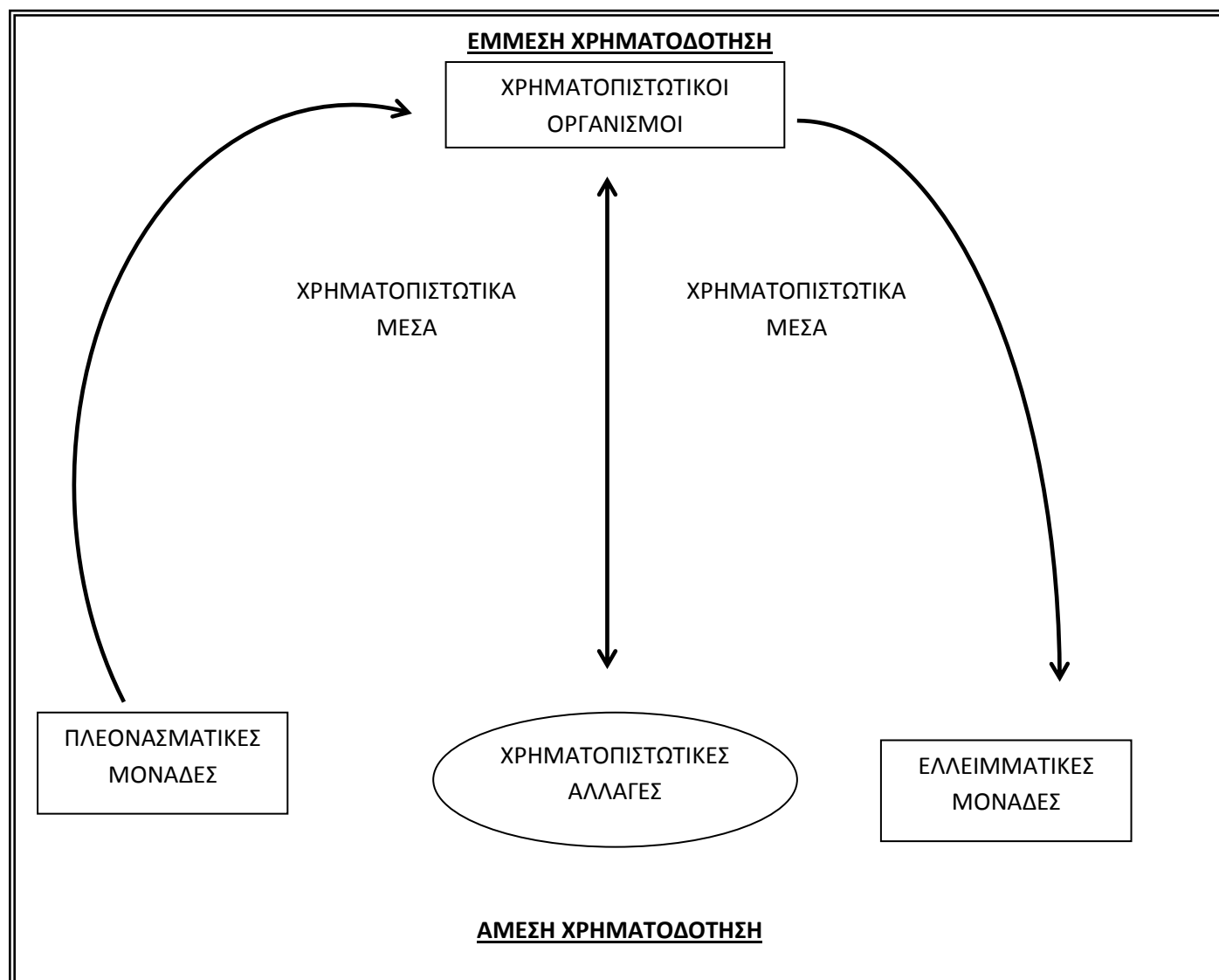
- Πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες)
- Επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (Ε.Π.Ε.Υ.)
- Ανώνυμες εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (Α.Ε.Π.Ε.Υ.)
- Εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing companies)
- Ανώνυμες εταιρείες διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων (Α.Ε.Δ.Α.Κ.)
- Συνεταιριστικές τράπεζες
- Εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί δραστηριοποιούνται τόσο στις πρωτογενείς αγορές (Primary market), δηλαδή στις αγορές που εμφανίζονται για πρώτη φορά τα χρηματοοικονομικά προϊόντα, όσο και στις δευτερογενείς αγορές (secondary markets), δηλαδή στις αγορές που διαπραγματεύονται υφιστάμενα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Στο σχήμα που ακολουθεί απεικονίζεται σε απλοποιημένη μορφή η ροή των κεφαλαίων εντός του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος. Όπως παρατηρούμε οι αποταμιευτές μέσω των χρηματοπιστωτικών αγορών ή και με την παρέμβαση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών μεταφέρουν με τη χρήση των χρηματοπιστωτικών προϊόντων κεφάλαια από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες της οικονομίας (αρχικοί δανειστές) στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες (τελικοί δανειζόμενοι) είτε με **έμμεση** είτε με **άμεση χρηματοδότηση**.

Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί δραστηριοποιούνται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα τόσο για λογαριασμό των πελατών τους όσο και για το δικό τους λογαριασμό, ως επενδυτές ή ως κερδοσκόποι, με στόχο το κέρδος βάσει των προβλέψεων τους για την πορεία των αγορών. Ακολουθώντας την αρχή αυτή οι περισσότεροι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί έχουν καταστεί σε επενδυτικό χαρτοφυλάκιο και χαρτοφυλάκιο συναλλαγών.

Στην κατεύθυνση αυτή συνεισφέρουν και οι οδηγίες των εποπτικών αρχών που προσδιορίζουν τη μέτρηση της κεφαλαιακής επάρκειας των οργανισμών.

Σύμφωνα με το προηγούμενο σχήμα διαπιστώνουμε πως αρχικοί δανειστές, δηλαδή δανειστές πριν την παρέμβαση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, μπορεί να είναι όλοι οι φορείς της οικονομίας, δηλαδή οι επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά, το κράτος και δημόσιοι οργανισμοί.

Οι ίδιες οικονομικές μονάδες μπορεί να είναι και οι τελικοί δανειζόμενοι, δηλαδή δανειζόμενοι μετά την παρέμβαση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών. Και στις δύο περιπτώσεις η μεταφορά των κεφαλαίων μπορεί να γίνει με άμεση ή έμμεση χρηματοδότηση.

Είναι φανερό ότι στις έννοιες αρχικοί δανειστές και τελικοί δανειζόμενοι δεν περιλαμβάνονται εκείνοι οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα μόνο για λογαριασμό και προς διευκόλυνση των πελατών τους, όπως για παράδειγμα οι ανάδοχοι (underwriters) στις αυξήσεις του μετοχικού κεφαλαίου επιχειρήσεων. Οι τίτλοι μέσω των οποίων πραγματοποιείται η μεταφορά των κεφαλαίων, για μεν τους δανειστές αποτελούν στοιχείο του ενεργητικού τους και οι θέσεις που κατέχουν είναι θετικές (long positions), για δε τους δανειζόμενους οι ίδιοι τίτλοι αποτελούν στοιχείο του παθητικού τους και οι θέσεις που κατέχουν είναι αρνητικές (short positions).

1.2. Οι Συμμετέχοντες στο Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Συνεχίζοντας την κατηγοριοποίηση των οικονομικών μονάδων, δημοσίου και ιδιωτών, βάσει του τρόπου και του στόχου της συμμετοχής τους στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, μπορούμε να διακρίνουμε τους χρήστες των χρηματοπιστωτικών μέσων για άντληση ή τοποθέτηση κεφαλαίων, στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Ιδιώτες επενδυτές
- Επιχειρήσεις: Εθνικές και πολυεθνικές
- Θεσμικοί επενδυτές
- Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί
- Κεντρικές τράπεζες

1.2.1. Ιδιώτες Επενδυτές

Οι ιδιώτες συμμετέχουν κυρίως για κερδοσκοπικούς λόγους (speculation) και για τη δημιουργία των κατάλληλων επενδύσεων που θα τους προφυλάξουν από μελλοντικούς οικονομικούς και συναλλαγματικούς κινδύνους (hedging). Οι επενδυτικές επιλογές των ιδιωτών σχετίζονται με θέματα όπως ο επενδυτικός ορίζοντας, η επιλογή του σωστού χρόνου (timing) της τοποθέτησης, η διασπορά και η αναδιάρθρωση των τοποθετήσεων, η ενημέρωση, ο δανεισμός ή η χρήση ιδίων κεφαλαίων για την επένδυση, η τοποθέτηση σε τρέχουσες ή

προθεσμιακές αγορές, το άνοιγμα θετικής (long) ή αρνητικής (short) θέσης. [Αγγελόπουλος,2010].

1.2.2. Επιχειρήσεις: Εθνικές και Πολυεθνικές

Οι μεγάλες επιχειρήσεις συμμετέχουν για να εξασφαλίσουν ρευστότητα με δανεισμό κεφαλαίων με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο και με το μικρότερο δυνατό κόστος ή με άντληση κεφαλαίων από το επενδυτικό κοινό με έκδοση και πώληση νέων ή υφιστάμενων μετοχών. Παράλληλα έχουν τη δυνατότητα να τοποθετούν στην αγορά το ταμειακό τους πλεόνασμα.[Αγγελόπουλος, 2010].

1.2.3. Θεσμικοί Επενδυτές

Οι θεσμικοί επενδυτές είναι εξειδικευμένοι οργανισμοί, με βασικό αντικείμενο εργασιών και σημαντική δραστηριότητα, πέραν των άλλων, τη διαχείριση μεγάλου ύψους κεφαλαίων, είτε για ίδιο λογαριασμό (ίδια κεφάλαια), ή κεφάλαια για λογαριασμό τρίτων (ξένα κεφάλαια).

Η διαχείριση των κεφαλαίων στηρίζεται στην κατάλληλη οργάνωση του οργανισμού και πραγματοποιείται από εξειδικευμένα στελέχη με επιστημονική γνώση των προϊόντων, των αγορών, των κινδύνων, της αντιστάθμισης κ.τ.λ.

Παράλληλα η διαχείριση διέπεται από συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο και κανόνες δεοντολογίας. Οι θεσμικοί επενδυτές τοποθετούνται τόσο σε προϊόντα της χρηματαγοράς όσο και σε προϊόντα της Κεφαλαιαγοράς και ταυτόχρονα σε προϊόντα με μεγάλη μόχλευση (leverage) και σημαντικά υψηλό κίνδυνο, όπως είναι τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα.

Βασικά κριτήρια για την επιλογή των τοποθετήσεων τους αποτελούν ο κίνδυνος που επιθυμούν να αναλάβουν, σύμφωνα και με τις εξουσιοδοτήσεις των αρμόδιων οργάνων του οργανισμού ή των πελατών τους, η κεφαλαιακή τους επάρκεια και η ανάπτυξη προϊόντων αντιστάθμισης.

Στη χώρα μας οι θεσμικοί επενδυτές έχουν ορισθεί με απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και είναι οι Ανώνυμες Εταιρείες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ), οι Ανώνυμες Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου (ΑΕΕΧ), οι Ανώνυμες Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΑΕΠΕΥ) που μπορούν να διαχειριστούν κεφάλαια, τα Πιστωτικά Ιδρύματα, οι Ασφαλιστικές Εταιρείες με συγκεκριμένο ύψος ενεργητικού και τα Ασφαλιστικά Ταμεία. [Αγγελόπουλος, 2010].

1.2.4. Οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί συμμετέχουν ο καθένας με τον δικό του τρόπο στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου με βάση τις ανάγκες άντλησης κεφαλαίων και αξιοποίησης κατά τον καλύτερο τρόπο των διαθεσίμων τους για τη μεγιστοποίηση της απόδοσης του χαρτοφυλακίου τους. Σημειώνεται ότι πολλοί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί περιλαμβάνονται στους θεσμικούς επενδυτές.

Γενική αρχή αποτελεί το γεγονός ότι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί προσπαθούν να μη διαφοροποιούν σε μεγάλο βαθμό τη χρονική διάρκεια των στοιχείων τοποθέτησης και άντλησης κεφαλαίων, τουλάχιστον στις περιπτώσεις που η ρευστότητα των τίτλων είναι χαμηλή και η μεταβλητότητα της τιμής (volatility) της τιμής και της απόδοσης τους υψηλή.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος με τον οποίο συμμετέχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και στις αγορές του οι κυριότεροι των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, δηλαδή τα πιστωτικά ιδρύματα (Τράπεζες).

Εκείνο που χαρακτηρίζει τη συμμετοχή των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι η μεγάλη ποικιλία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού τους. Η ποικιλία αυτή δημιουργήθηκε μετά από συνεχείς διαχρονικά αλλαγές της πολιτικής διαχείρισης των στοιχείων άντλησης κεφαλαίων (στοιχείων του παθητικού) και των στοιχείων τοποθέτησης κεφαλαίων (στοιχείων του ενεργητικού) των πιστωτικών ιδρυμάτων στην προσπάθεια τους για ρευστότητα αλλά και για κερδοφορία μέσα στο συνεχώς μεταβαλλόμενο χρηματοοικονομικό περιβάλλον.

Μέχρι τη δεκαετία του 1960 τα πιστωτικά ιδρύματα ή οι εμπορικές τράπεζες, εξασφάλιζαν την αναγκαία ρευστότητα διαχειριζόμενα κυρίως τα στοιχεία του ενεργητικού τους, αφού τα στοιχεία του παθητικού ήταν συγκεκριμένα, προσδιοριζόμενα από τις άφθονες σχεδόν σταθερού ύψους καταθέσεις. Οι καταθέσεις αυτές ήταν άτοκες ή χαμηλότοκες, με διοικητικά καθοριζόμενα επιτόκια και κατά συνέπεια με σχεδόν ανύπαρκτο ανταγωνισμό.

Με δεδομένα τα στοιχεία του παθητικού τους οι τράπεζες είχαν στραφεί στη διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού με τοποθετήσεις σε άμεσα ρευστοποιήσιμα βραχυπρόθεσμα χρεόγραφα, κυρίως τίτλους του δημοσίου, και σε χρηματοδοτήσεις.

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 παρατηρείται μεταβολή στην πολιτική εξασφάλισης ρευστότητας με διαχείριση των στοιχείων του παθητικού.

Σημαντικό ρόλο στη στροφή αυτή έπαιξε ο περιορισμός των καταθέσεων και η αύξηση της ζήτησης για κεφάλαια, λόγω του διαρκώς βελτιούμενου διεθνούς ρυθμού

ανάπτυξης που οδήγησαν στην ανάγκη πολλών νέων, πέραν των καταθέσεων χρηματοοικονομικών προϊόντων άντλησης κεφαλαίων, όπως των διαπραγματεύσιμων στις αγορές πιστοποιητικών καταθέσεων ή των τραπεζικών ομολόγων και παράλληλα στην ανάπτυξη των διατραπεζικών αγορών και των προϊόντων τους, όπως η δυνατότητα δανεισμού ακόμα και για διάρκεια μιας ημέρας (overnight deposits).

Στη φάση αυτή υπάρχει ανάγκη και δυνατότητα οι τράπεζες ανάλογα με τις ανάγκες τους να διαχειρίζονται είτε τα στοιχεία του ενεργητικού είτε τα στοιχεία του παθητικού τους. Πρόκειται για τη διαχείριση ενεργητικού – παθητικού των πιστωτικών ιδρυμάτων (asset-liability management).

1.2.5. Κεντρικές Τράπεζες

Οι κεντρικές τράπεζες συμμετέχουν στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου κατά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής με τη χρήση των διαθεσίμων ή αποτελεσματικότερων κάθε φορά μέσων της νομισματικής πολιτικής, καθώς και κατά την άσκηση της συναλλαγματικής και πιστωτικής πολιτικής.

Τα μέσα νομισματικής πολιτικής που χρησιμοποιούν οι κεντρικές τράπεζες έχουν την ίδια βάση και κύριες μορφές, εξειδικευμένα ανάλογα με το μέγεθος και την ανάπτυξη των αγορών, και στοχεύουν στον έλεγχο της προσφοράς του χρήματος στην οικονομία μέσω της μεταβολής των επιτοκίων.

Κεφάλαιο 2^ο

Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί

2.1. Ο Ρόλος και η Σημασία των Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών.

Με την παρέμβαση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών επιλύονται τα προβλήματα που αναδύονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα κατά την εφαρμογή της άμεσης χρηματοδότησης και ιδιαίτερα εκείνα που σχετίζονται με την ποσοτική και χρονική διαφοροποίηση των προσφερόμενων και ζητούμενων κεφαλαίων.

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί επεξεργάζονται τα προσφερόμενα ή πλεονάζοντα κεφάλαια, τόσο κατά τη διαδικασία της άντλησης όσο και κατά τη διαδικασία της πώλησης, μεταμορφώνοντας τα σε εύχρηστα και ελκυστικά, για τους δανειστές και τους δανειζόμενους, χρηματοοικονομικά προϊόντα. Παράλληλα με την παρέμβαση τους περιορίζουν τους κινδύνους ροής ή μεταφοράς των κεφαλαίων, ιδιαίτερα τον πιστωτικό κίνδυνο.

Στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στρέφονται κατά βάση οι κάτοχοι κεφαλαίων ή οι επενδυτές που δεν προσφέρονται να αναλάβουν τους αυξημένους κινδύνους των άμεσων τοποθετήσεων στις πρωτογενείς και δευτερογενείς αγορές των χρηματοπιστωτικών μέσων, μετοχών, ομολόγων και άλλων προϊόντων οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τη μεταβλητότητα (volatility) των τιμών και των εισοδημάτων των αγορών αυτών και παράλληλα από την πιθανή δυσκολία μεταπώλησης των εν λόγω προϊόντων. Επιπλέον στους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς απευθύνονται και οι κάτοχοι κεφαλαίων που δεν διαθέτουν την εμπειρία και τις γνώσεις που θα τους επέτρεπαν εύκολη πρόσβαση σε εξειδικευμένες χρηματοοικονομικές αγορές.

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, λόγω του μεγέθους και της εξειδίκευσης τους, είναι σε θέση να διαμορφώσουν χρηματοοικονομικά προϊόντα άντλησης και τοποθέτησης κεφαλαίων ή χαρτοφυλάκια χρηματοοικονομικών προϊόντων τέτοια που αφενός περιορίζουν τον πιστωτικό και τους λοιπούς κινδύνους και αφετέρου αυξάνουν την απόδοση των επενδύσεων.

Ο έλεγχος και η αντιμετώπιση των κινδύνων επιβάλλονται και από τις εποπτικές αρχές που θέτουν συγκεκριμένους κανόνες τόσο για τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών οργανισμών όσο και για το ύψος των κινδύνων, ανάλογα με τα ίδια κεφάλαια και τα στοιχεία του ενεργητικού τους, δηλαδή με τις επενδύσεις που μπορούν να αναλάβουν κάθε χρονική στιγμή. Με την μέτρηση του πιστωτικού και των λοιπών κινδύνων, και ταυτοχρόνως με τους

τιθέμενους κανόνες ελέγχου και παρακολούθησης αυτών, περιορίζεται ή μηδενίζεται ο κίνδυνος για τους επενδυτές και τους τελικούς χρήστες των κεφαλαίων.

Οι δυνατότητες αυτές των χρηματοπιστωτικών οργανισμών σε συνδυασμό με τον αυξανόμενο, στα πλαίσια των σημερινών παγκοσμιοποιημένων αγορών, ανταγωνισμό μειώνουν το κόστος χρήσεως των κεφαλαίων (π.χ. επιτόκιο) με προφανείς θετικές επιπτώσεις στην οικονομική ανάπτυξη.

Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών οργανισμών στην διαμόρφωση της πολιτικής προσφοράς χρήματος σε μια οικονομία είναι καθοριστικός. Χωρίς τα πιστωτικά ιδρύματα δεν θα πραγματοποιούντο εύκολα οι λειτουργίες της προσφοράς του χρήματος στην οικονομία και του ελέγχου της ποσότητας αυτού, αφού δεν θα μπορούσαν να εφαρμοστούν νομισματικά μέσα, όπως των «ελάχιστων αποθεμάτων των τραπεζών στην Κεντρική Τράπεζα» ούτε «ο πολλαπλασιαστής χρήματος» ή «η πολιτική της ανοικτής αγοράς.»

Η μορφή των χρηματοπιστωτικών οργανισμών που δραστηριοποιούνται σε μια οικονομία σχετίζεται με το θεσμικό πλαίσιο, το βαθμό απελευθέρωσης των αγορών και το βαθμό ανάπτυξης της οικονομίας.

2.2. Οι Χρηματοπιστωτικοί Οργανισμοί στο Σύγχρονο Χρηματοπιστωτικό περιβάλλον.

Τα τελευταία χρόνια το χρηματοοικονομικό περιβάλλον, στο οποίο δραστηριοποιούνται οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, μεταβάλλεται με γρήγορο ρυθμό και χαρακτηρίζεται από τον έντονο ανταγωνισμό, την απελευθέρωση και διεθνοποίηση των αγορών, την ανάπτυξη της τεχνολογίας, την εμφάνιση νέων εξειδικευμένων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και τη θεματική ανάπτυξη των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι μεταβολές αυτές έχουν οδηγήσει και στην τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου που διέπει τη λειτουργία των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των πιστωτικών ιδρυμάτων, ώστε να υπάρχει η ευχέρεια αξιοποίησης του συνόλου των δυνατοτήτων που παρέχουν σήμερα οι αγορές. Ειδικά στη χώρα μας το θεσμικό πλαίσιο στο χρηματοπιστωτικό χώρο προσαρμόζεται στις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εξελίσσεται παράλληλα με αυτό των λοιπών κρατών – μελών. Η ταυτόχρονη εξέλιξη αφορά τόσο στα προσφερόμενα προϊόντα και υπηρεσίες όσο και στα θέματα που σχετίζονται με τη φερεγγυότητα, την κεφαλαιακή επάρκεια και τη διαχείριση των αναλαμβανόμενων κινδύνων από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Σήμερα αναφερόμαστε σε τράπεζες πολλαπλών δραστηριοτήτων (universal banking), δηλαδή σε τράπεζες ή γενικότερα σε πιστωτικά ιδρύματα που έχουν τη δυνατότητα δραστηριοποίησης στην προσφορά όλων των προϊόντων και υπηρεσιών του χρηματοπιστωτικού χώρου, αρκεί αυτό να αποτελεί επιλογή τους και να έχει γίνει τυπικά

αποδεκτό από τις εποπτεύουσες αρχές με την έγκριση ή με τροποποίηση του καταστατικού τους. Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα και στα λοιπά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αναλαμβάνουν εργασίες που έως πρόσφατα αποτελούσαν αποκλειστικό προνόμιο των εμπορικών τραπεζών ή γενικά των τραπεζών .

2.3. Πιστωτικά Ιδρύματα (Τράπεζες)

Τα πιστωτικά ιδρύματα αποτελούν τον κύριο χρηματοοικονομικό οργανισμό σε κάθε οικονομία. Το πρώτο πιστωτικό ίδρυμα που ιδρύθηκε στην Ελλάδα ήταν η Ιονική Τράπεζα (1834) και ακολούθησε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε το (1841).

Ουσιαστικά, το θεσμικό πλαίσιο για τα πιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες) στη χώρα μας άρχισε να διαμορφώνεται με το νόμο 5076/1931 «περί Ανωνύμων Εταιριών και Τραπεζών». Στο άρθρο 10 παρ.1 του νόμου αυτού ορίζεται ότι: «Τράπεζαι είναι αι επιχειρήσεις αίτινες ανεξαρτήτως ετέρου σκοπού αυτών, δέχονται κατ' επάγγελμα καταθέσεις χρημάτων ή άλλων αξιών.»

Έχουν δοθεί διάφορες προσεγγίσεις στον ορισμό της τράπεζας ή της τραπεζικής επιχείρησης. **Μια πρώτη προσέγγιση δέχεται ότι η Τράπεζα είναι η επιχείρηση που κατά κύριο επάγγελμα ενεργεί πιστωτικές εργασίες. Μια άλλη προσδιορίζει την τράπεζα ως την επιχείρηση που προβαίνει στην συγκέντρωση κοινωνικής αποταμίευσης και τη διοχετεύει με κέρδος προς διάφορους κλάδους της οικονομίας.**

Στην καταργηθείσα Πρώτη Τραπεζική Οδηγία (Οδηγία 77/780/ΕΟΚ) ως Πιστωτικό Ίδρυμα ορίζεται:

«Επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στο να δέχεται καταθέσεις ή άλλα επιστρεπτέα κεφάλαια από το κοινό και να χορηγεί πιστώσεις για λογαριασμό της». Επίσης στην ίδια οδηγία ορίζεται ότι άδεια λειτουργίας Πιστωτικού Ιδρύματος είναι: «Πράξη οποιασδήποτε μορφής των αρχών από την οποία απορρέει η δυνατότητα ίδρυσης και λειτουργίας του Πιστωτικού Ιδρύματος».

Η οδηγία αυτή έθετε και τις βάσεις ελεύθερης εγκατάστασης των πιστωτικών ιδρυμάτων ορίζοντας ότι κάθε πιστωτικό ίδρυμα που έχει πάρει άδεια λειτουργίας σε ένα κράτος – μέλος μπορεί να εγκατασταθεί ελεύθερα σε όλες τις χώρες – μέλη.

Σήμερα το βασικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων κατ' εφαρμογή των σχετικών οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τίθεται με το νόμο 3601/01.08.2007, με τον οποίο το πλαίσιο λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων προσαρμόζεται στους κανόνες της **Επιτροπής της Βασιλείας** (Βασιλείας II) και στο νέο χρηματοοικονομικό χώρο το οποίο έχει ως βάση την οδηγία 2004/39/ΕΚ.

Στο νόμο αυτό ορίζεται ότι: «**Πιστωτικό Ίδρυμα είναι η επιχείρηση, η δραστηριότητα της οποίας συνίσταται στην αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων από το κοινό και στη χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων για λογαριασμό της, καθώς και το ίδρυμα ηλεκτρονικού χρήματος**». Με την οδηγία 2009/110/EK τροποποιείται ο παραπάνω ορισμός και τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος θεωρούνται ως χρηματοδοτικά ιδρύματα και όχι ως Πιστωτικά Ιδρύματα.

Στον ίδιο νόμο ορίζεται ότι η χρήση του όρου «τράπεζα» ή οποιασδήποτε ξενόγλωσσης απόδοσης του στην επωνυμία ή το διακριτικό τίτλο επιχείρησης επιτρέπεται μόνο σε πιστωτικά ιδρύματα, εκτός εάν το είδος της δραστηριότητας της επιχείρησης, όπως αυτή προκύπτει από το καταστατικό της και όπως πρέπει παράλληλα να υποδηλώνεται στην επωνυμία και στο διακριτικό τίτλο της επιχείρησης, αποκλείει τον κίνδυνο σύγχυσης του κοινού.

Επίσης ορίζεται ότι οι αμιγείς πιστωτικοί συνεταιρισμοί, που λαμβάνουν άδεια λειτουργίας από την **Τράπεζα της Ελλάδος** ως πιστωτικά ιδρύματα, δύνανται να χρησιμοποιούν στην επωνυμία τους τον όρο «Συνεταιριστική Τράπεζα». Παρά την διαφορετική τους αφετηρία, όλες οι προσεγγίσεις συγκλίνουν στο ότι η τραπεζική επιχείρηση δραστηριοποιείται κατά κύριο λόγο στην εμπορία χρήματος και ότι η δραστηριοποίηση και σε άλλες χρηματοοικονομικές εργασίες δεν διαφοροποιεί το κύριο χαρακτηρισμό της.

Δεν είναι όμως δυνατόν να καλύψουν την έννοια της σύγχρονης τράπεζας ή του σύγχρονου πιστωτικού ιδρύματος που πέραν της αποδοχής καταθέσεων δραστηριοποιούνται σε ένα ευρύ φάσμα εργασιών και υπηρεσιών. Και αυτό γιατί σήμερα οι δραστηριότητες όλων των οργανισμών που δραστηριοποιούνται στο χώρο της παροχής πίστης και της κίνησης κεφαλαίων στο μεγαλύτερο μέρος τους μπορεί να ταυτιστούν.

Δηλαδή οι συνεχώς και με διαρκώς αυξανόμενο ρυθμό μεταβαλλόμενες συνθήκες στο οικονομικό περιβάλλον δεν έχουν αφήσει ανεπηρέαστο και το τραπεζικό σύστημα. Οι τράπεζες και γενικότερα οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί περιορίζουν σταδιακά τις παραδοσιακές τους λειτουργίες και στρέφονται σε νέες δραστηριότητες ή σε δραστηριότητες που μέχρι πρότινος αποτελούσαν προνόμιο συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών οργανισμών.

Στη στροφή αυτή συμβάλει καθοριστικά η συνεχής εξελισσόμενη τεχνολογία, το αναπροσαρμοσμένο θεσμικό πλαίσιο και τα συνεχώς εμφανιζόμενα νέα χρηματοοικονομικά εργαλεία. Έτσι οι τράπεζες διευρύνουν συνεχώς τις δραστηριότητες τους οι οποίες καλύπτουν όλο το φάσμα της διοχέτευσης κεφαλαίων στην οικονομία. Έτσι λοιπόν επικρατεί και ο ορισμός του **χρηματοδοτικού ιδρύματος ως η επιχείρηση η οποία δεν είναι πιστωτικό**

ίδρυμα και της οποίας η κύρια δραστηριότητα συνίσταται στην απόκτηση συμμετοχών ή στην άσκηση μιας ή περισσότερων από τις δραστηριότητες των πιστωτικών ιδρυμάτων πλην της αποδοχής καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων, δραστηριότητα η οποία παραμένει αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων (τραπεζών).

2.4. Τα Πιστωτικά Ιδρύματα στην Ελλάδα

Η ίδρυση και η λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα διέπεται από τις διατάξεις του ν. 3601/2007. Σύμφωνα με το άρθρο 5, παρ.1 του νόμου αυτού, τα πιστωτικά ιδρύματα ιδρύονται υποχρεωτικά με τη νομική μορφή της ανώνυμης εταιρίας, με εξαίρεση τις συνεταιριστικές τράπεζες που ιδρύονται με τη μορφή των αστικών συνεταιρισμών (ν.1667/86 και άρθρο 5 του ν.3601/2007).

Το ελάχιστο αρχικό κεφάλαιο ανέρχεται σήμερα σε 18.000.000 €. Το μετοχικό κεφάλαιο μπορεί να καλύπτεται από μετρητά και λοιπά στοιχεία. Εάν το αρχικό μετοχικό κεφάλαιο δεν καλύπτεται ολοσχερώς με μετρητά, η Τράπεζα της Ελλάδος ορίζει κατά περίπτωση τα λοιπά στοιχεία με τα οποία μπορεί αυτό να καλύπτεται και καθορίζει την απαιτούμενη αναλογία των μετρητών προς τα εν λόγω στοιχεία, λαμβάνοντας υπόψη τα ισχύοντα κριτήρια για την επάρκεια της ρευστότητας και τη φερεγγυότητα των πιστωτικών ιδρυμάτων. Στη συνέχεια, κατά τη λειτουργία του, το απαιτούμενο ύψος των εποπτικών κεφαλαίων του κάθε πιστωτικού ιδρύματος προσδιορίζεται καθημερινά βάσει των αναλαμβανόμενων κινδύνων και των κανόνων της κεφαλαιακής επάρκειας που τίθενται από τις εποπτικές αρχές. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που μπορούν να προσφέρουν τα πιστωτικά ιδρύματα αναφέρονται αναλυτικά στην τραπεζική οδηγία 2006/48/EK και στο ν.3601/2007. Σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3601/2007 οι δραστηριότητες που μπορούν να καλύψουν τα πιστωτικά ιδρύματα είναι οι εξής:

- 1) Αποδοχή καταθέσεων ή άλλων επιστρεπτέων κεφαλαίων.
- 2) Χορήγηση δανείων ή λοιπών πιστώσεων συμπεριλαμβανομένων και των πράξεων πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων.
- 3) Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing).
- 4) Πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων.
- 5) Έκδοση και διαχείριση μέσω πληρωμής (πιστωτικών και χρεωστικών καρτών, ταξιδιωτικών και τραπεζικών επιταγών).
- 6) Εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων.
- 7) Συναλλαγές για λογαριασμό του ιδίου ιδρύματος ή της πελατείας του σε:

- ⇒ Μέσα χρηματαγοράς (αξιόγραφα, πιστοποιητικά καταθέσεων).
  - ⇒ Συνάλλαγμα.
  - ⇒ Προθεσμιακά συμβόλαια χρηματοπιστωτικών τίτλων ή χρηματοπιστωτικά δικαιώματα.
  - ⇒ Συμβάσεις ανταλλαγής επιτοκίων και συναλλάγματος.
  - ⇒ Κινητές αξίες.
  - ⇒ Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεων τίτλων.
- 8) Παροχή συμβουλών σε επιχειρήσεις, όσον αφορά τη διάθρωση του κεφαλαίου, τη βιομηχανική στρατηγική και συναφή θέματα συμβουλών, καθώς και υπηρεσιών στον τομέα της συγχώνευσης και της εξαγοράς επιχειρήσεων.
  - 9) Συμμετοχές σε εκδόσεις τίτλων και παροχή συναφών υπηρεσιών περιλαμβανομένων ειδικότερα και των υπηρεσιών αναδόχου εκδόσεων τίτλων.
  - 10) Μεσολάβηση στις διαπραγματευτικές αγορές.
  - 11) Διαχείριση χαρτοφυλακίου ή παροχή συμβουλών για τη διαχείριση χαρτοφυλακίου.
  - 12) Φύλαξη και διαχείριση κινητών αξιών.
  - 13) Εμπορικές πληροφορίες περιλαμβανομένων και των υπηρεσιών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας πελατών.
  - 14) Εκμίσθωση θυρίδων.
  - 15) Έκδοση ηλεκτρονικού χρήματος.

2.4.1. Ταξινόμηση και Βασικές Λειτουργίες των Τραπεζών

Η βασική διάκριση μεταξύ των τραπεζών είναι σε κεντρικές ή εκδοτικές και λοιπές τράπεζες. Η διάκριση των τραπεζών σε κατηγορίες όπως Εμπορικές, Αγροτικές, Ναυτιλιακές, Εξωτερικού Εμπορίου, Κτηματικές, Στεγαστικές, Επενδυτικές κ.λ.π. δεν μπορεί να γίνει παρά μόνο με το κριτήριο της επιλογής δραστηριοποίησης και εξειδίκευσης μιας τράπεζας σε συγκεκριμένο τομέα τραπεζικών εργασιών, όπως αναφέρονται στο ν. 3601/2007 ή επενδυτικών υπηρεσιών, όπως αυτές αναφέρονται στο ν. 3606/2007.

Μια επιπλέον εφικτή διάκριση έχει ως βάση το φορέα και τη διοικητική δομή των τραπεζών και κατατάσσει τις τράπεζες σε δημόσιες, ιδιωτικές και συνεταιριστικές.

Σε κάθε περίπτωση διακριτός και διαφορετικός είναι ο ρόλος των Κεντρικών Τραπεζών οι οποίες αποτελούν τις εποπτικές αρχές των πιστωτικών ιδρυμάτων. Πέραν της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, οι Κεντρικές Τράπεζες στηρίζουν την οικονομία με

την άσκηση της νομισματικής της πιστωτικής και της συναλλαγματικής πολιτικής, ενώ έχουν και το προνόμιο της έκδοσης χρήματος.

Ο ρόλος της Κεντρικής Τράπεζας στη χώρα μας, δηλαδή της Τράπεζας της Ελλάδος, είναι ιδιαίτερα σημαντικός, αφού, από τις αρχές του 2001, έχει ενταχθεί στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ) και στο Ευρωσύστημα, που περιλαμβάνει την Κεντρική Ευρωπαϊκή Τράπεζα και τις Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες των κρατών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανήκουν στη ζώνη του Ευρώ.

Ακολουθεί η κατηγοριοποίηση των τραπεζών, έτσι όπως αυτές είχαν διαμορφωθεί στην Ελλάδα με βάση τις νομοθετικά προσδιοριζόμενες δραστηριότητες αυτών, πριν από την ανάπτυξη του σύγχρονου πιστωτικού ιδρύματος ή σε τράπεζες που σήμερα μπορούν να εξειδικευτούν σε μια δραστηριότητα ή έναν κλάδο της οικονομίας. Εξαιρέση αποτελούν οι Συνεταιριστικές Τράπεζες, η λειτουργία των οποίων διέπεται από συγκεκριμένο θεσμικό πλαίσιο.

2.4.1.2. Αγροτικές Τράπεζες

Βασικός στόχος των αγροτικών τραπεζών είναι η χρηματοδότηση και η ανάπτυξη του Γεωργικού Τομέα. Σχετική τράπεζα στη χώρα μας είναι η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε το 1929.

2.4.1.3. Τράπεζες Επενδύσεων.

Οι τράπεζες επενδύσεων (Investment Banks) δραστηριοποιούνται στη χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων μέσω κοινοπρακτικών ή ομολογιακών δανείων καθώς και με άλλες μορφές μακροπρόθεσμων χρηματοδοτήσεων, στη συμμετοχή σε αρχικές δημόσιες εγγραφές με την ιδιότητα του ανάδοχου (underwriter) και την εισαγωγή μετοχών στα χρηματιστήρια και στη χρηματοδότηση μεγάλων έργων. Παράλληλα δραστηριοποιούνται στη συμμετοχή, με την ιδιότητα του συμβούλου, στις ιδιωτικοποιήσεις, στις εξαγορές και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων και στην παροχή συμβούλων διαχείρισης ενεργητικού – παθητικού (asset – liability management).

Δεδομένου του διαμορφούμενου από τις παραπάνω τοποθετήσεις μακροπρόθεσμου χαρακτήρα του ενεργητικού τους, τα κεφάλαια τους, πέραν των ιδίων κεφαλαίων, αντλούνται κυρίως με προθεσμιακές καταθέσεις, με έκδοση τραπεζικών ομολόγων ή άλλους σχετικούς τίτλους.

2.4.1.4. Κτηματικές Τράπεζες

Κύρια δραστηριότητα των Κτηματικών Τραπεζών αποτελεί η χορήγηση στεγαστικών δανείων, δηλαδή η χρηματοδότηση ιδιωτών για αγορά ή ανέγερση κατοικίας. Στη χώρα μας σε συνεργασία με το Δημόσιο, κάλυψαν και τις ανάγκες αγοράς ή ανέγερσης πρώτης κατοικίας με επιδότηση του επιτοκίου των δανείων. Τα κεφάλαια των τραπεζών αυτών πρέπει να είναι μακροπρόθεσμοι χαρακτήρα όπως π.χ. προθεσμιακές καταθέσεις.

2.4.1.5. Ναυτιλιακές Τράπεζες

Οι ναυτιλιακές τράπεζες εξειδικεύονται στη χρηματοδότηση της ναυτιλίας, τόσο της ποντοπόρου όσο και της ακτοπλοΐας. Παράλληλα εξυπηρετούν και τις ανάγκες των ναυτιλιακών εταιριών και των ναυτικών σε όλα τα άλλα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες.

Η χρηματοδότηση των ναυτιλιακών εταιριών για κατασκευή και αγορά πλοίων, για κεφάλαιο κίνησης π.χ. απαιτεί μεγάλη εξειδίκευση, αφού η νομική τους μορφή διαφέρει σε πολλά σημεία από αυτή των λοιπών εταιριών. Παράλληλα, σε πολλές περιπτώσεις, στις διαδικασίες χρηματοδότησης και τις σχετικές συμβάσεις, κύριες και παρεπόμενες, παρεμβάλλεται το δίκαιο χωρών περισσότερων της μίας.

2.4.1.6. Εμπορικές Τράπεζες

Οι εμπορικές τράπεζες αποτέλεσαν τη σημαντικότερη μορφή χρηματοπιστωτικού οργανισμού με δυνατότητα προσφοράς των περισσότερων χρηματοοικονομικών προϊόντων.

Η εμπειρία αυτή των εμπορικών τραπεζών, σε συνδυασμό με το μέγεθος τους, αποτελεί το συγκριτικό τους πλεονέκτημα στις σημερινές απελευθερωμένες αγορές με αποτέλεσμα την άμεση υιοθέτηση και προσφορά υπηρεσιών άλλων χρηματοοικονομικών οργανισμών και τη γρήγορα μετεξέλιξη του στο σύγχρονο πιστωτικό ίδρυμα του ν.2396/96, του ν.3601/2007 και του ν.3606/2007.

Η εμπειρία των εμπορικών τραπεζών σχετίζεται τόσο με την άντληση κεφαλαίων, πέραν των καταθέσεων, και με την χρήση πολλών άλλων προϊόντων άντλησης όσο και με τη διοχέτευση των κεφαλαίων αυτών στην οικονομία με τη χορήγηση κάθε μορφής χρηματοδότησης και με κάθε μορφή επένδυσης, διαμορφώνοντας έτσι το πλέον ευρύ χαρτοφυλάκιο τοποθετήσεων.

Οι εργασίες των εμπορικών τραπεζών διακρίνονται σε τρεις μεγάλες κατηγορίες:

Παθητικές Εργασίες

Στις εργασίες αυτές που αποτελούν στοιχεία κυρίως του παθητικού τους, περιλαμβάνονται οι κάθε μορφής καταθέσεις (όψεως, ταμιευτηρίου, προθεσμίας) καθώς και κάθε άλλη δραστηριότητα για άντληση και προσέλκυση κεφαλαίων από διάφορες πηγές.

Μεσολαβητικές Εργασίες

Στις μεσολαβητικές εργασίες περιλαμβάνονται όλες οι υπηρεσίες που παρέχονται από τις εμπορικές τράπεζες έναντι αμοιβής ή προμήθειας, εκτός του επιτοκίου, όπως κίνηση κεφαλαίων, εισπράξεις αξιών, μεσολάβηση στις εισαγωγές – εξαγωγές, φύλαξη τίτλων, ενοικίαση θυρίδων, αγοραπωλησία συναλλάγματος.

Ενεργητικές Εργασίες

Πρόκειται για τις εργασίες που αποτελούν στοιχεία κυρίως του ενεργητικού τους, περιλαμβάνονται οι χρηματοδοτήσεις και οι λοιπές εργασίες.

2.4.1.7.Ειδικά Πιστωτικά Ιδρύματα

Στη χώρα μας χαρακτηριστικό παράδειγμα ειδικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών που καλύπτουν συγκεκριμένες ανάγκες της οικονομίας είναι το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο.

Το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ιδρύθηκε το 1919 και τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών. Κύριες υπηρεσίες αλλά και προϊόντα που προσφέρει είναι:

- ❖ Αποδοχή, φύλαξη και διαχείριση των κάθε είδους παρακαταθηκών.
- ❖ Ταμειακή διαχείριση των κεφαλαίων διαφόρων ΝΠΔΔ και των ΟΤΑ.
- ❖ Χορήγηση δανείων για έργα κοινής ωφέλειας και για την απόκτηση κατοικίας από δημοσίους υπαλλήλους.

Κύριος σκοπός του είναι η ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης, με χορήγηση δανείων και τεχνική υποστήριξη της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων τους, όπως δημοτικών επιχειρήσεων ύδρευσης και αποχέτευσης και άλλων δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων καθώς και άλλων Νομικών Προσώπων και Οργανισμών κυρίως Δημοσίου Δικαίου.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο ιδρύθηκε το 1900 στην Κρήτη και άρχισε να λειτουργεί το 1902 ενώ το 1909 επεκτάθηκε σε όλη την Ελλάδα. Το 1915 η έδρα του μεταφέρθηκε στη Αθήνα. Κύριος σκοπός της ίδρυσης του ήταν η ανύψωση του πνεύματος της αποταμίευσης. Κύριες εργασίες του ήταν η αποδοχή καταθέσεων ταμιευτηρίου, η χρηματοδότηση δημοσίων υπαλλήλων για απόκτηση κατοικίας και η χρηματοδότηση δημοσίων οργανισμών.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο το 2002, με ν.3082/2002 μετατράπηκε σε Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρία.

Το 2006 οι μετοχές του εισήχθησαν στο Χρηματιστήριο Αθηνών με διάθεση στο επενδυτικό κοινό του 31,24% των μετοχών.

Το 2007 γίνεται νέα διάθεση μετοχών και το επενδυτικό κοινό διαμόρφωσε τη συμμετοχή του σε μετοχικό κεφάλαιο σε 55,6%, του Ελληνικού Δημοσίου σε 34,4% και των Ελληνικών Ταχυδρομείων σε 10%.

2.4.1.8.Συνεταιριστικές Τράπεζες

Οι Συνεταιριστικές Τράπεζες συναντώνται σε πάρα πολλές χώρες και αποτελούν έναν από τους πλέον διαδεδομένους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Ο αριθμός του διεθνώς υπολογίζεται ότι υπερβαίνει τις 50.000.

Η ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία των Τραπεζών αυτών στηρίζονται στις αρχές της συνεταιριστικής επιχείρησης. Προσφέρουν δηλαδή υπηρεσίες στα μέλη τους ανάλογα με τις συνεταιριστικές μερίδες που κατέχουν.

Σκοπός τους είναι η εξυπηρέτηση και προώθηση των συμφερόντων των μελών τους.

Στη χώρα μας οι Συνεταιριστικές Τράπεζες άρχισαν να αναπτύσσονται από την αρχή της δεκαετίας του 1990 και έχουν τη νομική μορφή του Πιστωτικού Συνεταιρισμού Περιορισμένης Ευθύνης.

2.5. Κατηγορίες Χρηματοπιστωτικών Οργανισμών

Πέραν των πιστωτικών ιδρυμάτων που αναλύσαμε προηγουμένως έχουμε και κάποια είδη χρηματοπιστωτικών οργανισμών μεταξύ των οποίων είναι:

- Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος
- Επιχειρήσεις Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (ΕΠΕΥ)
- Ανώνυμες Χρηματιστηριακές Εταιρίες και Ανώνυμες Χρηματιστηριακές εταιρίες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών
- Ανώνυμες Εταιρίες Επενδυτικής Διαμεσολάβησης
- Εταιρίες Παροχής Πιστώσεων
- Εταιρίες Χρηματοδότησης Κατανάλωσης
- Εταιρίες Διαμεσολάβησης στη Μεταφορά Κεφαλαίου
- Ανταλλακτήρια Συναλλάγματος
- Εταιρίες Διαμεσολάβησης στις Διατραπεζικές Αγορές
- Εταιρίες Αμοιβαίων Εγγυήσεων
- Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης
- Εταιρίες Πρακτορείας Επιχειρηματικών Απαιτήσεων
- Εταιρίες Forfeiting
- Εταιρίες Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών –ΕΚΕΣ
- Ανώνυμες Εταιρίες Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων
- Εταιρείες Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία
- Εταιρίες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου
- Θεσμικοί Επενδυτές
- Ασφαλιστικές Εταιρίες
- Ταμεία Συντάξεως

Επίσης υπάρχουν λοιποί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί καθώς και διεθνείς τραπεζικοί οργανισμοί.

2.5.1. Η Τράπεζα της Ελλάδος

Στη χώρα μας η κεντρική τράπεζα είναι η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία ιδρύθηκε το Σεπτέμβριο του 1927 και άρχισε να λειτουργεί το Μάιο του 1928. Με τη σημερινή της μορφή λειτουργεί από το 1938. Η ίδρυση της πραγματοποιήθηκε μετά από συνεργασία της ελληνικής κυβέρνησης με την Κοινωνία των Εθνών.

Έως το 1928 τις λειτουργίες και το ρόλο της Κεντρικής Τράπεζας κάλυπτε η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, μια εμπορική τράπεζα η οποία ιδρύθηκε το 1841.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του αρχικού καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος «κύριον καθήκον της Τράπεζας είναι η εξασφάλιση της σταθερότητας εις χρυσόν αξίας των γραμματίων αυτής. Προς τον σκοπόν τούτον θα ρυθμίζη, εντός των ορίων του καταστατικού αυτής, την κυκλοφορίαν και την πίστην εν Ελλάδι».

Με το πρωτόκολλο της Γενεύης, στο οποίο στηρίχθηκε η ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος, ορίστηκαν δύο σημαντικά θέματα υπαγορευμένα από τις τότε ισχύουσες οικονομικές συνθήκες. Το πρώτο σχετίζεται με την αντιστοιχία δραχμής σε χρυσό και το δεύτερο με την ένταξη της δραχμής στον Κανόνα του Χρυσού για τον καθορισμό της συναλλαγματικής ισοτιμίας.

Από το 1946 έως το 1982 συνδυαστικό κρίκο της συνεργασίας πολιτείας και Τράπεζας της Ελλάδος αποτέλεσε η Νομισματική Επιτροπή, η οποία ασκούσε τις κύριες αρμοδιότητες της νομισματικής, της πιστωτικής και της συναλλαγματικής πολιτικής. Στη Νομισματική Επιτροπή συμμετείχαν πέντε υπουργοί, μεταξύ των οποίων και ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας ως πρόεδρος και ο Διοικητής της Τράπεζας της Ελλάδος ο οποίος ήταν ο εισηγητής των αναγκαίων μέτρων της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής. Η Νομισματική Επιτροπή καταργήθηκε το 1982 και τις αρμοδιότητες της άσκησης της νομισματικής, της πιστωτικής και της συναλλαγματικής πολιτικής ανέλαβε αποκλειστικά η Τράπεζα της Ελλάδος (Νόμος 1266/1982). Σημαντικοί σταθμοί της Τράπεζας της Ελλάδος είναι:

- Η απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των χρηματοοικονομικών αγορών στα τέλη της δεκαετίας του '80. Η Τράπεζα της Ελλάδος λειτούργησε αποτελεσματικά ενσωματώνοντας τις αλλαγές αυτές στο πιστωτικό σύστημα της χώρας και προστατεύοντας το εγχώριο νόμισμα (δραχμή) από διακυμάνσεις και κερδοσκοπικές επιθέσεις.
- Η κατάργηση από το 1994 της υποχρέωσης χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα.

- Η κατάργηση, από το ίδιο το έτος (1994), της υποχρέωσης αγοράς, κρατικών χρεογράφων (ομολόγων και εντόκων γραμματίων) και τήρησης αυτών σε λογαριασμούς της Τράπεζας, από καταθέσεις οργανισμών του δημοσίου τομέα και κυρίως Ασφαλιστικών Ταμείων.
- Η ένταξη της από 1^η Ιανουαρίου 2001 στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.
- Η εισαγωγή του ευρώ από 1/1/2002 ως εγχώριου νομίσματος και η ομαλή ενσωμάτωση του στις συναλλαγές.

Η Τράπεζα της Ελλάδος, από την 1^η Ιανουαρίου 2001 είναι ενταγμένη στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και λειτουργεί βάσει των αξόνων πολιτικής και των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ).

Παράλληλα από την ίδια ημερομηνία η Τράπεζα της Ελλάδος ανήκει και στο Ευρωσύστημα, στο οποίο πέραν της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας περιλαμβάνονται και οι υπόλοιπες εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών που ανήκουν στη ζώνη του ευρώ. Συμμετέχει στην άσκηση νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αυτές διαμορφώνονται από το Διοικητικό Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Για την ένταξη αυτή απαιτήθηκε η τροποποίηση του καταστατικού της η οποία έγινε με σχετικές αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης των μετόχων της.

Με το νέο θεσμικό πλαίσιο τέθηκαν οι κανόνες και οι αρχές της αυτόνομης λειτουργίας και της ανεξαρτησίας της Τράπεζας της Ελλάδος, με το ρόλο του κράτους να περιορίζεται στην άσκηση ελέγχου κυρίως μέσω της Βουλής.

Παράλληλα δημιουργήθηκε το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής το οποίο είναι αρμόδιο για τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική της χώρας.

Επίσης ορίστηκε ότι με την εισαγωγή του Ευρώ ως εγχώριου νομίσματος η Τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

2.5.2. Αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος.

Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας πρωταρχικός στόχος των κεντρικών τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά συνέπεια της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η διασφάλιση της σταθερότητας των τιμών.

Οι κύριες αρμοδιότητες της Τράπεζας της Ελλάδος σύμφωνα με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι:

- Η εφαρμογή των οδηγιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής.
- Η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών.
- Η υλοποίηση των κοινών κανόνων και η άσκηση της συναλλαγματικής πολιτικής.
- Η διαχείριση και αξιοποίηση των επίσημων συναλλαγματικών αποθεμάτων της χώρας και η παρέμβαση στις αγορές συναλλάγματος.
- Η έκδοση των τραπεζογραμματίων (αποκλειστικό προνόμιο).
- Η άσκηση εποπτείας στα πιστωτικά ιδρύματα και σε άλλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.
- Η προώθηση και επίβλεψη της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.
- Η προώθηση και επίβλεψη των συστημάτων διακανονισμού χρεογράφων.
- Η ταμειακή Διαχείριση των εσόδων και εξόδων του Δημοσίου.
- Η διαχείριση της έκδοσης και αποπληρωμής των τίτλων (ομολόγων-εντόκων γραμματίων) του Δημοσίου.
- Η διαχείριση του χαρτοφυλακίου των χρεογράφων των οργανισμών του δημοσίου τομέα.

Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής επιτυγχάνεται με τον έλεγχο της ρευστότητας της οικονομίας με τη χρήση των μέσων της νομισματικής πολιτικής και κυρίως με την πολιτική της ανοιχτής αγοράς, με τη μεταβολή των επίσημων επιτοκίων (προεξοφλητικά επιτόκια, κ.τ.λ.) και με τη μεταβολή του ποσοστού τήρησης ελάχιστων αποθεματικών από τις τράπεζες τα οποία οδηγούν στη μεταβολή της προσφοράς χρήματος και στον έλεγχο της νομισματικής κυκλοφορίας.

Ο προληπτικός έλεγχος των πιστωτικών ιδρυμάτων επιτυγχάνεται με την παρακολούθηση των δεικτών φερεγγυότητας και της κεφαλαιακής επάρκειας αυτών. Οι άμεσες διοικητικές παρεμβάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος έχουν περιοριστεί ή έχουν καταργηθεί τόσο στον

καθορισμό των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων όσο και στους περιορισμούς των χρηματοδοτήσεων.

2.5.3. Διοίκηση της Τράπεζας της Ελλάδος

Όπως όλες οι ανώνυμες εταιρίες, η Τράπεζα της Ελλάδος διοικείται από τη Γενική Συνέλευση, τις αποφάσεις της οποίας υλοποιεί το Διοικητικό Συμβούλιο που καλείται Γενικό Συμβούλιο. Η διοίκηση συνεργάζεται και έχει τη στήριξη του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής και της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών θεμάτων.

Το Συμβούλιο και η Επιτροπή για την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους υποβοηθούνται από διάφορες Διευθύνσεις μεταξύ των οποίων οι Διευθύνσεις Νομισματικής Πολιτικής και Εργασιών, Εργασιών Δημοσίου, Οικονομικών Μελετών, Συναλλάγματος, Διεθνών Συναλλαγών, Γενικής Επιθεώρησης Τραπεζών, Εσωτερικής Επιθεώρησης, Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων και Αξιών κ.ο.κ

2.5.4. Η Εποπτεία των Πιστωτικών Ιδρυμάτων

Μεταξύ των σημαντικότερων αρμοδιοτήτων της Τράπεζας της Ελλάδος είναι η **εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων**. Η δραστηριότητα αυτή προκύπτει από το καταστατικό της και θεσμοθετείται με το ν.2076/92 και τον ν.3601/07

Η εποπτεία έχει ως βάση την αμοιβαία αναγνώριση του καθεστώτος εποπτείας των τραπεζών με έδρα την Ευρωπαϊκή Ένωση και ασκείται επί:

- Πιστωτικών Ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα.
- Υποκαταστημάτων στην αλλοδαπή πιστωτικών ιδρυμάτων που εδρεύουν στην Ελλάδα.
- Υποκαταστημάτων πιστωτικών ιδρυμάτων σε χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με την εποπτεία επιδιώκεται η διαφάνεια των λειτουργιών, η ισχυροποίηση και σταθερή πορεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας του χρηματοπιστωτικού Συστήματος. Οι κύριοι άξονες της εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν βάση σχετικές οδηγίες. Στην Ελλάδα οι οδηγίες εξειδικεύονται με πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος.(ΠΔ/ΤΕ)

Σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2461/5.4.2000, τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να υπολογίζουν το μέρος της κεφαλαιακής τους επάρκειας και του δείκτη φερεγγυότητας που προκύπτει από τους κινδύνους αγοράς βάσει των διατάξεων της Σύμβασης της Βασιλείας.

Η ολοκλήρωση και υποχρεωτική εφαρμογή των κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας (Basel II) έγινε με το ν. 3601/2007, σειρά εκ των αναφερόμενων ανωτέρω ΠΔ/ΤΕ του 2007 και εφαρμογή της οδηγίας 2006/48/ΕΚ.

Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη δυνατότητα ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ενός πιστωτικού ιδρύματος, εφόσον αυτό δεν αρχίσει εργασίες για διάστημα δώδεκα μηνών μετά τη χορήγηση της, ή εφόσον σταματήσει τη λειτουργία του για διάστημα μεγαλύτερο των έξι μηνών. Άλλοι λόγοι ανάκλησης της άδειας πιστωτικού ιδρύματος αποτελούν η χορήγηση στις εποπτικές αρχές ψευδών ή ανακριβών στοιχείων, η περιορισμένη κεφαλαιακή επάρκεια, σε συνδυασμό με την αδυναμία αύξησης των ιδίων κεφαλαίων, η μη αποδοχή ελέγχου από τις εποπτικές αρχές ή παράβαση των νόμων και των τιθέμενων από εποπτικές αρχές κανόνων.

Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τις ίδιες αρμοδιότητες και για τα υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων χωρών εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παράλληλα η Τράπεζα της Ελλάδος έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει μέτρα, όπως ο διορισμός Επιτρόπου, ιδιαίτερα όταν το πιστωτικό ίδρυμα παραβαίνει τους νόμους ή τους τιθέμενους από τις νομισματικές αρχές κανόνες ή όταν εμφανίζει για μεγάλο χρονικό διάστημα προβλήματα ρευστότητας ή κεφαλαιακής επάρκειας.

2.5.5. Σχέση Τράπεζας της Ελλάδος με το Κράτος.

Το Δημόσιο δύναται να αναθέτει στην Τράπεζα της Ελλάδος την εκτέλεση των τραπεζικών του συναλλαγών στο εσωτερικό ή εξωτερικό και να τηρεί σ' αυτήν τραπεζικούς λογαριασμούς ή συναλλαγματικά διαθέσιμα. Επί των λογαριασμών καταβάλλεται τόκος με βάση επιτόκιο που αντικατοπτρίζει τις συνθήκες της αγοράς.

Η Τράπεζα της Ελλάδος αναλαμβάνει επίσης, έναντι αμοιβής, την είσπραξη των δημοσίων εσόδων και την πραγματοποίηση πληρωμών για λογαριασμό του δημοσίου. Επίσης, αναλαμβάνει την έκδοση και εξυπηρέτηση όλων των εσωτερικών δημοσίων δανείων.

Στην Τράπεζα της Ελλάδος απαγορεύεται να παρέχει προς το δημόσιο ή δημόσιους οργανισμούς διευκολύνσεις όπως προεξοφλήσεις, δάνεια, προκαταβολές ή υπερβάσεις

πιστώσεων. Επίσης η Τράπεζα της Ελλάδος δεν μπορεί να εγγυηθεί γραμμάτια του δημοσίου ή δημοσίων επιχειρήσεων.

Κεφάλαιο 3^ο

Η χρηματοοικονομική κρίση του 2008

3.1. Χρηματοοικονομικές Κρίσεις.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα από τη σύσταση του έχει αντιμετωπίσει πλήθος κρίσεων, που άλλοτε είναι τοπικές και χαρακτηρίζονται ως μικρής κλίμακας, άλλοτε δε έχουν ιδιαίτερη ένταση και διάρκεια, διαχέονται μέσω της διεθνούς λειτουργικής δικτύωσης των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και αγορών λαμβάνοντας γενικευμένο χαρακτήρα. Αυτές οι γενικευμένου χαρακτήρα κρίσεις του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος έχουν οδηγήσει πολλές φορές σε καταστάσεις αποσταθεροποίησης του και έχουν χαρακτηριστεί ως συστημικές κρίσεις.

3.1.2. Τα χαρακτηριστικά της Χρηματοοικονομικής κρίσης του 2008

Η χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 ξεκίνησε από τις Η.Π.Α. και επεκτάθηκε στις περισσότερες χώρες και αγορές του πλανήτη. Οι ρίζες της κρίσης αυτής βρίσκονται στις εξελίξεις της τελευταίας 20ετίας που χαρακτήρισαν το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, έλαβε ιδιαίτερες διαστάσεις την περίοδο 2007-2008 και επέφερε σοβαρές επιπτώσεις, τόσο στο παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, όσο και στην πραγματική οικονομία των ισχυρότερων οικονομικά κρατών. Πρόκειται για την πρώτη σημαντικής έκτασης και έντασης χρηματοοικονομική κρίση που εκδηλώνεται στην εποχή της μαζιστικής τιτλοποίησης των απαιτήσεων του τραπεζικού συστήματος, η οποία χαρακτηρίστηκε ως κρίση των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου (subprime crisis).

Η κατάρρευση της στεγαστικής αγοράς στις Η.Π.Α., οι σημαντικότερες απώλειες κυρίως των αμερικανικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών, το φαινόμενο της απομόχλευσης (deleveraging) και η συνεπαγόμενη μείωση της ρευστότητας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών είναι μερικά από τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Μια κρίση, της οποίας οι επιπτώσεις κατέληξαν να ανταγωνίζονται εκείνες της κρίσης του 1929, τόσο ως προς τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος, όσο και ως προς τις επιδόσεις της πραγματικής οικονομίας.

Γνωρίζουμε ότι η κρίση αυτή άρχισε να εκδηλώνεται ήδη, κατά την περίοδο 2005-2006, με το «σκάσιμο» της στεγαστικής φούσκας που είχε δημιουργηθεί στο real estate property market των Η.Π.Α. και με την καταγραφή των υψηλότερων ποσοστών αθέτησης στα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου, ιδίως εκείνων που έφεραν κυμαινόμενα επιτόκια. Το γεγονός ότι τα φαινόμενα αυτά είχαν επανειλημμένα επισημανθεί και

ταυτοποιηθεί στο παρελθόν, ως αποτέλεσμα των επικίνδυνων πρακτικών δανεισμού που εφάρμοσαν συγκεκριμένοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με χαλάρωση των κριτηρίων χρηματοδότησης, παροχή κινήτρων για χορήγηση στεγαστικών δανείων με ελκυστικούς όρους και με υποσχέσεις για δυνατότητα ευνοϊκότερης αναχρηματοδότησης του χρέους των ήδη υπερχρεωμένων νοικοκυριών αποκαλύπτει το μέγεθος των ευθυνών για τη δημιουργία αυτής της έκρυθμης κατάστασης. Πρόκειται για μια κατάσταση, που την ευθύνη για την αποσταθεροποίηση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και την εν συνεχεία μετάπτωση της πραγματικής οικονομίας σε συνθήκες ύφεσης, φέρουν, τόσο οι διοικήσεις των εν λόγω χρηματοπιστωτικών οργανισμών που στην επιδίωξη υψηλών κερδοσκοπικών στόχων δεν προάσπισαν τα ιδρύματα αυτά από τους ελλοχεύοντες κινδύνους, όσο και οι αρμόδιες εποπτικές αρχές που δεν εφάρμοσαν με αυστηρότητα και σοβαρότητα τα πρότυπα και τους μηχανισμούς διασφάλισης της κεφαλαιακής επάρκειας των οργανισμών έναντι των κινδύνων. Η αθέτηση χρέους από την πλευρά των δανειοληπτών και οι συνεπαγόμενες κατασχέσεις των ακινήτων από τις τράπεζες σχετίζονται σε υψηλό βαθμό με τις διακυμάνσεις που καταγράφηκαν στις τιμές των ακινήτων, αλλά και στα κυμαινόμενα επιτόκια των χορηγηθέντων στεγαστικών δανείων. Η κατάσταση αυτή οξύνθηκε στη διάρκεια του 2007, όταν σχεδόν 1,3 εκατ. κατοικίες στις Η.Π.Α. αποτέλεσαν αντικείμενο διαδικασιών κατάσχεσης, μέγεθος αυξημένο κατά 79% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Μέχρι τα μέσα Ιουλίου του 2008, οι απώλειες που είχαν ανακοινωθεί από μεγάλους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς και άλλα ιδρύματα έφθασαν τα 435 δισεκ. \$, ενώ μέχρι τα τέλη Σεπτεμβρίου του 2008, το μέγεθος αυτό ξεπέρασε τα 590 δισεκ.\$.
[Σαπουντζόγλου/Πεντότης, 2009]

Η επαλληλία των μηχανισμών μετάδοσης των κινδύνων που κατέληξε στην ανάδειξη του συστημικού χαρακτήρα της κρίσης, σε συνδυασμό με το μηχανισμό της «εξάτμισης της ρευστότητας» (liquidity evaporation) οδήγησε αναπόφευκτα στην ανάδειξη του **κινδύνου ρευστότητας (liquidity risk)** ως ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της κρίσης αυτής. Η κρίση ρευστότητας και οι απειλές για την πραγματική οικονομία των ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών είχαν ως αποτέλεσμα την ανάληψη μέτρων βραχυπρόθεσμης θεραπείας της κατάστασης μέσω πολιτικών ενίσχυσης της ρευστότητας και αποτροπής καταστάσεων πανικού στις επί μέρους αγορές. Τόσο η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των Η.Π.Α. (FED) όσο και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ECB), αλλά και μια σειρά άλλων κεντρικών τραπεζών προέβησαν σε μειώσεις επιτοκίων, καθώς και σε λοιπές πρακτικές ενίσχυσης της ρευστότητας των χρηματοπιστωτικών οργανισμών, παράλληλα με τα μέτρα που εξαγγέλθηκαν από την πλευρά των κυβερνήσεων. Η προσπάθεια διάσωσης ορισμένων

μεγάλων και συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών οργανισμών κυρίως από την αμερικανική, βρετανική και γαλλική κυβέρνηση, οι διευθετήσεις ως προς την εγγύηση καταθέσεων των ευρωπαίων πολιτών, η ενίσχυση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η ενίσχυση του ρόλου και των αρμοδιοτήτων των εποπτικών οργάνων, κυρίως για την αποτροπή συστημικών απειλών είναι μερικά από τα πρόσθετα μέτρα που είδαν το φώς της οικονομικής επικαιρότητας και της πολιτικής διαβούλευσης τόσο σε επίπεδο της ομάδας των 20 χωρών (G20) όσο και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πρόκειται για μέτρα που κατά περίπτωση συμπληρώθηκαν από προτάσεις πολιτικής για την αντιμετώπιση τόσο της ύφεσης (recession) στην οποία έχουν περιπέσει πολλές οικονομίες, όσο και του κινδύνου της περαιτέρω εμβάθυνσης αυτής, λόγω του κινδύνου του αποπληθωρισμού (deflation). Αυτές οι συμπληρωματικές προτάσεις πολιτικής από πλευράς κυβερνήσεων για την αντιμετώπιση της γενικευμένης κρίσης, οφείλουν να οδηγήσουν αναπόφευκτα στο σχεδιασμό και την εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανάκαμψης (recovery plan) της παγκόσμιας οικονομίας.

3.1.3. Τα Αίτια της Κρίσης

Τα αίτια της κρίσης είναι πολλά σύνθετα και μπορούν να αναζητηθούν τόσο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τη λειτουργία των αγορών, όσο και στους μηχανισμούς ελέγχου αυτών. Η κρίση, λοιπόν μπορεί να αποδοθεί σε παράγοντες και διαδικασίες που αναπτύχθηκαν επί μακράν στην πιστωτική και στεγαστική αγορά, σε παραλείψεις των εποπτικών αρχών και των κυβερνήσεων, σε συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές, στη συμπεριφορά των επενδυτών, αλλά κυρίως στον τρόπο λειτουργίας συγκεκριμένων πιστωτικών οργανισμών.

Στρεβλώσεις στα συστήματα πιστοδοτήσεων των πιστωτικών οργανισμών, κερδοσκοπική συμπεριφορά, υψηλού κινδύνου στεγαστικά προϊόντα, απορρύθμιση στις αγορές των δομημένων προϊόντων και τιτλοποιήσεων, ανάληψη υπερβολικού κινδύνου, τόσο από ιδιώτες όσο και από επιχειρήσεις, εταιρική ανευθυνότητα εκ μέρους των τραπεζών, ανεπάρκεια εποπτικών ελέγχων και σύγκρουση συμφερόντων είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά που συνθέτουν το μείγμα των αιτιών της κρίσης.

Παράγοντες που συνιστούν τα βασικά αίτια της κρίσης είναι:

- Η υπέρμετρη πιστωτική επέκταση και ο μηχανισμός της χρηματοοικονομικής μόχλευσης.
- Η υπερδιόγκωση και η εν συνεχεία κατάρρευση της στεγαστικής αγοράς των Η.Π.Α.

- Τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου και οι επικίνδυνες πρακτικές δανεισμού.
- Ο ρόλος των διαμεσολαβουσών εταιρειών (brokers) στην αγορά στεγαστικών δανείων.
- Η κερδοσκοπική συμπεριφορά ορισμένων επενδυτών και πιστωτικών οργανισμών.
- Οι πρακτικές της τιτλοποίησης των απαιτήσεων των τραπεζών.
- Η επιτήδευση των σύγχρονων χρηματοοικονομικών προϊόντων.
- Ο ρόλος των εταιρειών πιστοληπτικής αξιολόγησης.
- Οι ανεπαρκείς μηχανισμοί της τραπεζικής εποπτείας από τις αρμόδιες αρχές σε συνδυασμό με τις κρατικές πολιτικές.
- Η προσπάθεια αποφυγής των κεφαλαιακών υποχρεώσεων.
- Η έλλειψη διαφάνειας.
- Η σύγκρουση συμφερόντων και οι στρεβλώσεις στις πολιτικές αμοιβών.

3.1.4. Οι Οικονομικές Επιπτώσεις της Κρίσης

Μεταξύ δεύτερου και τρίτου τριμήνου του 2008 οι παγκόσμιες νομισματικές και χρηματοοικονομικές συνθήκες επιδεινώθηκαν σημαντικά, η διάθεση ανάληψης κινδύνου συνέχισε να περιορίζεται, ενώ οι κίνδυνοι όλων των τύπων (μακροοικονομικός, πιστωτικός, αγοράς, ρευστότητας, αναδυόμενων αγορών) εντάθηκαν, προκαλώντας ανησυχίες για τη σταθερότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και τις επιπτώσεις της κρίσης στην πραγματική οικονομία.

- **Αύξηση μακροοικονομικών κινδύνων.**

Το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα σημείωσε σημαντική επιβράδυνση, καθώς τόσο ο ρυθμός μεγέθυνσης των αναπτυσσόμενων οικονομιών όσο και ο ρυθμός ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων κρατών υποχώρησαν σημαντικά. Αν και ο κίνδυνος πληθωριστικών πιέσεων μειώθηκε, καθώς υποχώρησαν οι τιμές των εμπορευμάτων, η μεγάλη διακύμανση των πληθωριστικών προσδοκιών αποτέλεσε πρόκληση αγορών, καθώς σε ένα περιβάλλον μειωμένης ανάπτυξης περιοριζόταν σημαντικά η ικανότητα τους να ανταποκριθούν σε ενδεχόμενη διατάραξη της οικονομικής σταθερότητας. Στις πιστωτικές αγορές, η χαλάρωση των νομισματικών συνθηκών, για τη διευκόλυνση της χρηματοδότησης των εταιριών και την εν γένει ενίσχυση της συνολικής ρευστότητας είχε πλήρως αντισταθμιστεί από την κατάρρευση των τιμών των μετοχών και τη σημαντική διεύρυνση του πιστωτικού περιθωρίου(credit spread). Στην προσπάθεια τους οι περισσότεροι πιστωτικοί οργανισμοί να αποσυρθούν από επενδύσεις και να μειώσουν τους αναλαμβανόμενους κινδύνους εγκατέλειψαν την πολιτική της πιστωτικής επέκτασης, δυσχεραίνοντας παράλληλα τις νομισματικές και οικονομικές συνθήκες, καθώς και την προσπάθεια των περισσότερων κυβερνήσεων να εγχύσουν και να παροχετεύσουν ρευστότητα στο οικονομικό σύστημα.

Έτσι, σε συνδυασμό με τις συνθήκες που επικράτησαν στη διατραπεζική, οι πιστωτικοί οργανισμοί συνέβαλλαν στην ενίσχυση του φαινομένου της απομόχλευσης (deleveraging). Αποτέλεσμα της κατάστασης που δημιουργήθηκε ήταν η «αδρανοποίηση» των πολλαπλασιαστών της πραγματικής οικονομίας, η περαιτέρω βύθιση σε συνθήκες ύφεσης, αλλά και ο κίνδυνος μετάπτωσης σε καθεστώς αποπληθωρισμού (deflation).

- **Αύξηση συστημικών κινδύνων**

Στη διάρκεια της κρίσης παρατηρήθηκε σημαντική διεύρυνση του συστημικού κινδύνου (systemic risk) του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Συστημικός κίνδυνος ορίζεται ο κίνδυνος κατάρρευσης ενός ολόκληρου συστήματος ή αγοράς και όχι μιας μεμονωμένης μονάδας ή στοιχείων αυτής. Έτσι ως **συστημικός κίνδυνος του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος έχει αποδοθεί «η αστάθεια του χρηματοοικονομικού συστήματος, που είναι εν δυνάμει καταστροφική και που προκαλείται ή διεγείρεται από ιδιόμορφα γεγονότα ή συνθήκες κατά την ανάπτυξη της διαμεσολαβητικής δραστηριότητας»**. Ο κίνδυνος αυτός προκύπτει, κυρίως από την λειτουργική σχέση και διασύνδεση των αντισυμβαλλομένων χρηματοπιστωτικών οργανισμών κατά την άσκηση της δραστηριότητάς τους. Ουσιαστικά, ο συστημικός κίνδυνος αναφέρεται σε επιμέρους κινδύνους, που προκύπτουν από διασυνδέσεις ή αλληλεξαρτήσεις και που λειτουργούν μέσα σε ένα κύκλωμα συναλλαγών ή σε μια αγορά, και οι οποίες θα μπορούσαν δυνητικά να οδηγήσουν σε πτώχευση ή κατάρρευση ολόκληρου του συστήματος ή της αγοράς, στην περίπτωση που ένας αντισυμβαλλόμενος καταστραφεί, ή προκύψει ένα σύνολο οικονομικών αποτυχιών ταυτόχρονα.

Δεδομένων των ανωτέρω, στη διάρκεια της κρίσης και εξαιτίας της ανάδειξης του συστημικού κινδύνου, η σημαντικότερη μείωση των χορηγητικών δραστηριοτήτων των χρηματοπιστωτικών οργανισμών και ο περιορισμός της παροχής ρευστότητας στην πραγματική οικονομία οδήγησε σε μία τέτοια κατάσταση που εύλογα χαρακτηρίστηκε ως «πιστωτική ασφυξία» (credit crunch). Οι αυξημένοι πιστωτικοί κίνδυνοι, που ήδη ασκούσαν πίεση στους τραπεζικούς ισολογισμούς και εξασθένιζαν τις ευρύτερες πιστωτικές αγορές, κατέληξαν στην κατάρρευση των τιμών των μετοχών, στην αποσάθρωση των κεφαλαιαγορών και στην αδυναμία άντλησης κεφαλαίων από κάθε πηγή.

Οι κυριότερες χρηματοοικονομικές αγορές του κόσμου αντιμετώπισαν σημαντική στενότητα, ως απόρροια των υψηλών απαιτήσεων της αγοράς για κεφαλαιακή επάρκεια λόγω της ανάγκης κάλυψης των υψηλών απωλειών πολλών πιστωτικών οργανισμών και λόγω του ενδεχομένου επιστροφής των τιτλοποιημένων στοιχείων στους ισολογισμούς των τραπεζών.

Ήταν μια κατάσταση, όπου μέσα από την ένταση της κρίσης αναδείχθηκαν και τα ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή των προτύπων λογιστικοποίησης των πράξεων και χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

- **Αύξηση κινδύνου αγοράς και ρευστότητας.**

Στα πλαίσια των ενεργειών που ανελήφθησαν για την αντιμετώπιση της κρίσης, οι μεγαλύτερες κεντρικές τράπεζες κατέβαλαν προσπάθειες προκειμένου να μειώσουν τους κινδύνους για τα σημαντικά, από συστημικής πλευράς, πιστωτικά ιδρύματα. Παρόλα αυτά, η πίεση ρευστότητας και χρηματοδότησης παρέμενε τόσο υψηλή που αντικατοπτρίζονταν στα υψηλά περιθώρια διατραπεζικού δανεισμού (interbank spreads) και περιθώρια ρευστότητας (liquidity premia).

Η χρηματοδότηση στη διατραπεζική αγορά και στην αγορά των εμπορικών χρεογράφων (commercial papers) παρέμενε δυσχερής, αντικατοπτρίζοντας τις εμμένουσες και συνεχείς ανησυχίες για το ύψος του πιστωτικού κινδύνου αντισυμβαλλομένου (counterparty credit risk) και τις μελλοντικές αυξημένες ανάγκες ρευστότητας. Τέλος, η πίεση για πώληση περιουσιακών στοιχείων και ρευστοποίηση επενδύσεων, στα πλαίσια της πολιτικής απομόχλευσης που ακολουθούσαν οι περισσότεροι πιστωτικοί οργανισμοί, σε ένα περιβάλλον υψηλής αβεβαιότητας και μειωμένης ρευστότητας, είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση του κινδύνου αγοράς (market risk) και του κινδύνου ρευστότητας (liquidity risk) στα ίδια επίπεδα με αυτά του πιστωτικού κινδύνου (credit risk).

- **Αποστροφή στον κίνδυνο**

Η απώλεια ρευστότητας από την αγορά, η απώλεια εμπιστοσύνης, η αυξημένη αβεβαιότητα και οι αυξανόμενοι μακροοικονομικοί κίνδυνοι που επικράτησαν στη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης μείωσαν σημαντικά τη διάθεση των επενδυτών για ανάληψη κινδύνου. Αποτέλεσμα ήταν να αυξηθούν οι τοποθετήσεις των διαχειριστών κεφαλαίων σε βραχυπρόθεσμες υψηλής ρευστότητας επενδύσεις και να μειωθούν, κατά συνέπεια, οι τοποθετήσεις σε χαμηλής ρευστότητας υψηλού κινδύνου επενδυτικά στοιχεία.

- **Αύξηση του συνολικού κινδύνου των αναδυόμενων αγορών.**

Οι κίνδυνοι των αναδυόμενων αγορών αυξήθηκαν σημαντικά στη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, καθώς η χρηματοοικονομική απομόχλευση και η αυξημένη αποστροφή στον κίνδυνο συνετέλεσαν στη μείωση των διεθνών επενδύσεων προς τις αναδυόμενες αγορές. Οι κεφαλαιακές εκροές από τις αναδυόμενες αγορές εντάθηκαν,

προκαλώντας ασφυκτικές συνθήκες ρευστότητας στις υποκείμενες οικονομίες. Οι αξίες των μετοχικών και ομολογιακών τίτλων των αναδυόμενων αγορών ακολούθησαν ανάλογη πτωτική τροχιά με αυτή των ώριμων ανεπτυγμένων αγορών, ενώ η πιθανότητα αθέτησης τόσο του εταιρικού όσο και του κρατικού χρέους στις χώρες αυτές αυξήθηκε σημαντικά. Η χρηματοπιστωτική κρίση έπληξε τις αναδυόμενες οικονομίες με διαφορετική ένταση, ανάλογα με τη δομή και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε χώρας. Το μόνο βέβαιο είναι ότι οικονομίες με υψηλή εξάρτηση από βραχυπρόθεσμα κεφάλαια ή με τραπεζικά συστήματα που χαρακτηρίζονταν από υψηλό βαθμό χρηματοοικονομικής μόχλευσης και υψηλή εξάρτηση από διεθνή κεφάλαια παρουσίασαν ιδιαίτερη ευπάθεια και υπέστησαν τις μεγαλύτερες απώλειες.

3.1.5. Κέρδη (Ζημιές) Τραπεζών – Απώλειες Χρηματιστηρίων

Όπως ήταν αναμενόμενο η χρηματοπιστωτική κρίση αποτυπώθηκε πρώτα στα κέρδη των αμερικανικών τραπεζών. Τα κέρδη τριμήνου των 8.533 αμερικανικών τραπεζών, που προστατεύονται από δίκτυ ασφαλείας του Ομοσπονδιακού Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων (FDIC) παρουσίασαν σημαντική καθίζηση το τελευταίο τρίμηνο του 2007, κατά 89%, και διαμορφώθηκαν στα 646 εκατ.\$, σε σχέση με τα 35,2 δισεκ.\$ του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Η κατάρρευση αυτή των κερδών, που αποδίδεται στη μαζική αθέτηση υποχρεώσεων από ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου και στις πρωτοφανείς προβλέψεις για διαγραφές, αντιπροσωπεύει τη χειρότερη απόδοση των αμερικανικών τραπεζών από το 1990.

Για το σύνολο του 2007, τα κέρδη των τραπεζών μειώθηκαν κατά 31% από 145 δισεκ.\$ το 2006, στα 100 δισεκ.\$. Τα κέρδη του πρώτου τριμήνου του 2008 σημείωσαν πτώση κατά 46% σε σχέση με το αντίστοιχο χρονικό διάστημα του προηγούμενου έτους, από 35,6 δισεκ.\$ στα 19,3 δισεκ.\$. Ο χρηματοπιστωτικός τομέας άρχισε να αισθάνεται τις συνέπειες της κρίσης το Φεβρουάριο του 2007, όταν η βρετανική τράπεζα HSBC ανακοίνωσε διαγραφές 10,5 δισεκ.\$ από συναλλαγές σε σύνθετα προϊόντα επί ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων. Στη διάρκεια του 2007 τουλάχιστον 100 εταιρείες χορήγησης ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων ανέστειλαν τις δραστηριότητες τους. Χρεοκόπησαν ή εξαγοράστηκαν από άλλους χρηματοπιστωτικούς ομίλους. Στις 17 Ιουλίου 2007 ο βιομηχανικός δείκτης του χρηματιστηρίου της Νέας Υόρκης Dow Jones έσπασε για πρώτη φορά στην ιστορία του, το ρεκόρ των 14.000 μονάδων. Στις 15 Αυγούστου 2007 ο Dow Jones υποχώρησε κάτω από τις 13.000 και έκτοτε ακολούθησε μια έντονα καθοδική τροχιά, καταλήγοντας την 27/10/2008 στα χαμηλότερα επίπεδα της τελευταίας πενταετίας (Οκτώβριος 2003 – Οκτώβριος 2008), στις 8.175 μονάδες.

Ανάλογες απώλειες παρατηρήθηκαν σε όλες τις χρηματιστηριακές αγορές του κόσμου, τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναδυόμενες. Η χρηματοπιστωτική κρίση προκάλεσε πανικό στις αγορές ωθώντας πολλούς επενδυτές στο να αποσύρουν τις επενδύσεις τους από τα σύνθετα προϊόντα επί ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων και να στρέψουν τις επενδύσεις τους σε εμπορεύματα (commodities) που παραδοσιακά θεωρούνται αξιόπιστα «αποθετήρια αξιών».

Τα κερδοσκοπικά φαινόμενα στην αγορά των συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης εμπορευμάτων, που ακολούθησε την κατάρρευση της αγοράς παραγώγων, συνέβαλλαν καθοριστικά στη διόγκωση των τιμών των προϊόντων, που αποτελούν αντικείμενο χρηματιστηριακών συναλλαγών, και στη ραγδαία εκτόξευση των τιμών του πετρελαίου. Οι κερδοσκόποι, σε αναζήτηση γρήγορων και εύκολων αποδόσεων, απέσυραν δισεκατομμύρια δολάρια από μετοχές και ομόλογα επί ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων και στράφηκαν προς επενδύσεις σε πρώτες ύλες και προϊόντα.

Στα μέσα του 2008, οι τρεις κύριοι δείκτες του αμερικάνικου χρηματιστηρίου μπήκαν σε τροχιά ραγδαίας πτώσης, συμπαρασύροντας τους χρηματιστηριακούς δείκτες και των άλλων χρηματιστηρίων. Στα μέσα Σεπτεμβρίου του 2008, η έντονη ανησυχία για το μέλλον των αγορών, οδήγησε στη μεγαλύτερη πτώση των δεικτών από την 11^η Σεπτεμβρίου 2001. Βασικό ρόλο για την κατάρρευση διαδραμάτισαν οι ειδήσεις για την κήρυξη πτώχευσης της πέμπτης μεγαλύτερης επενδυτικής τράπεζας, της Lehman Brothers, και την αναγκαστική συγχώνευση της Merrill Lynch με την Bank of America. Επίσης οι έντονες ανησυχίες για τη βιωσιμότητα της μεγαλύτερης ασφαλιστικής εταιρίας του κόσμου (AIG) αποτυπώθηκαν στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, με την πτώση της τιμής της μετοχής της πάνω από 60%.

Τα ασθενή οικονομικά στοιχεία για τη βιομηχανική παραγωγή των Η.Π.Α. και οι δυσοίωνες προβλέψεις για την παγκόσμια ανάπτυξη συνέβαλαν στη κατάρρευση των χρηματιστηριακών δεικτών παγκοσμίως προοιωνίζοντας το τι θα επακολουθούσε.

Στις αρχές του Οκτωβρίου του 2008, οι δυσοίωνες προβλέψεις για το πέρασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης στην πραγματική οικονομία, την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης, τη μείωση της παγκόσμιας ζήτησης, την περικοπή θέσεων εργασίας, τη μείωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, την κατάρρευση των τιμών των κατοικιών και τη μείωση της οικοδομικής δραστηριότητας, όπως και οι ειδήσεις για αυξανόμενο πλήθος προβληματικών εταιριών, πρωτοφανή μεγέθη ζημιών και διαγραφών, και γενικά εξαιρετικά δυσμενείς εταιρικές ανακοινώσεις, προκάλεσαν ραγδαία πτώση των χρηματιστηριακών δεικτών, η οποία συνεχίστηκε επί μακρόν.

Ο Γενικός Δείκτης του Χρηματιστηρίου Αθηνών, στη διάρκεια του Οκτωβρίου του 2008, απώλεσε σχεδόν το 67% της τιμής του. [Σαουντζόγλου/Πεντότης,2009]

3.1.5.1. Κατάρρευση Τραπεζών, Κρατικοποιήσεις, Συγχωνεύσεις και Εξαγορές

Η χρηματοπιστωτική κρίση είχε αναπόφευκτα σημαντικές επιπτώσεις και στη δομή και τη σύνθεση του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος. Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί με υπερεκατονταετή ιστορία, διεθνή παρουσία, ενεργητικό που ξεπερνούσε το συνδυασμό ΑΕΠ πολλών αναπτυσσόμενων χωρών και γενικά οργανισμοί που χαρακτηρίζονταν «πολύ μεγάλοι για να πτωχεύσουν» (too big to fail), αντιμετώπισαν πολύ σημαντικά προβλήματα στη διάρκεια της κρίσης. Πολλοί απ' αυτούς κήρυξαν πτώχευση, άλλοι ζήτησαν την προστασία του κράτους, τη βοήθεια άλλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ή παραδόθηκαν στους κανόνες της αγοράς, με αποτέλεσμα να εξαγοραστούν προκειμένου να διασωθούν.

Η πρώτη αξιοσημείωτη κρατικοποίηση συνέβη το Φεβρουάριο του 2008, όταν η βρετανική κυβέρνηση έθεσε υπό κρατικό έλεγχο την τράπεζα Northern Rock, ύστερα από δυο ανεπιτυχείς προσπάθειες εξαγοράς της από άλλους τραπεζικούς οργανισμούς. Το Μάρτιο του 2008 ακολούθησε η εξαγορά του αμερικανικού επενδυτικού οίκου Bear Stearns από την επενδυτική τράπεζα JP Morgan Chase και αφού, για τη διευκόλυνση της συναλλαγής, η Fed διέθεσε στη δεύτερη δάνειο ύψους 29 δισεκ.\$. Το καλοκαίρι του 2008, η Bank of America απέκτησε την εταιρία στεγαστικής πίστης country – wide financial, η ισπανική Santander απέκτησε τη βρετανική Alliance and Leicester, ενώ η Κεντρική Τράπεζα της Δανίας, σε συνεργασία με εγχώριους χρηματοπιστωτικούς οίκους, απέκτησε τον έλεγχο της Roskilde Bank.

Το Σεπτέμβριο του 2008, μήνα κατά τον οποίο η χρηματοπιστωτική κρίση έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, η κυβέρνηση των Η.Π.Α. έθεσε υπό ομοσπονδιακό έλεγχο τις εταιρίες στεγαστικής πίστης Fannie Mae & Freddie Mac, ενώ διέθεσε το ποσό των 85 δισεκ.\$ για τη διάσωση του ασφαλιστικού κολοσσού AIG με αντάλλαγμα το 80% του μετοχικού κεφαλαίου. Επίσης τον ίδιο μήνα, η Bank of America εξαγόρασε την τράπεζα Merrill Lynch, ενώ η βρετανική τράπεζα Barclays και η ιαπωνική Nomura μοιράστηκαν τις δραστηριότητες της Lehman Brothers. Η βρετανική τράπεζα Lloyds TSB απέκτησε την, επίσης βρετανική HBOS, ενώ η JP Morgan Chase απέκτησε την 6^η μεγαλύτερη τράπεζα των Η.Π.Α. Washington Mutual. Τέλος η βρετανική κυβέρνηση αποφάσισε τη μερική εθνικοποίηση της Bradford & Bingley, με την απόκτηση του δανειακού της χαρτοφυλακίου, ενώ παράλληλα αποφασίστηκε η πώληση των καταθέσεων και των καταστημάτων της στην Abbey, θυγατρική της ισπανικής τράπεζας Santander.

Τον Οκτώβριο του 2008, η χρηματοπιστωτική κρίση έπληξε σημαντικά το τραπεζικό σύστημα της Ισλανδίας, τα χρέη του οποίου ανέρχονταν σε μέγεθος δωδεκαπλάσιο του μεγέθους της εγχώριας οικονομίας. Η Ισλανδική Εποπτική Αρχή, σε μια ύστατη προσπάθεια διάσωσης του τραπεζικού συστήματος, προχώρησε σε εθνικοποίηση των τριών μεγαλύτερων τραπεζών της χώρας, της Kaupthing Bank, της Clitnir Bank και της Landsbanki Islands. Επίσης η γαλλική τράπεζα BNP Paribas απέκτησε τις τραπεζικές δραστηριότητες της Fortis στο Βέλγιο και το Λουξεμβούργο, ενώ στις Η.Π.Α. η Wachovia εξαγοράστηκε από την Wells Fargo.

Τέλος, η βρετανική κυβέρνηση ανακοίνωσε την ενίσχυση τριών τραπεζών με 64 δισεκ.\$, καταλήγοντας στη απόκτηση της πλειοψηφίας (περίπου 60%) των μετοχών της Royal Bank of Scotland και την απόκτηση σημαντικού ποσοστού, περίπου 43,5% της τράπεζας που θα προέκυπτε από τη συγχώνευση των Lloyds TBS & HBOS.

Η πρωτοφανής ένταση της κρίσης, η οποία ξεκίνησε από το χρηματοπιστωτικό κλάδο, ήταν απίθανο να μην επηρεάσει την πραγματική οικονομία, τόσο των ανεπτυγμένων όσο και των αναπτυσσόμενων χωρών. Στην πραγματικότητα, η κρίση κήρυξε την έναρξη ενός νέου υφεσιακού κύκλου για την παγκόσμια οικονομία, με σοβαρές συνέπειες στην οικονομική μεγέθυνση των ανεπτυγμένων χωρών, στην ανάπτυξη του αναπτυσσόμενου κόσμου, στην απασχόληση και στη διεθνή σταθερότητα. Η σφοδρότητα με την οποία η κρίση άρχισε να πλήττει την πραγματική οικονομία των Η.Π.Α., της Ευρώπης, της Ιαπωνίας και των λοιπών αναπτυσσόμενων χωρών αποτυπώθηκε άμεσα στους οικονομικούς δείκτες. [Σαπουντζόγλου/Πεντότης,2009]

3.1.5.2. Οι Συνέπειες της Κρίσης στο Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Το ξέσπασμα της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης, λίγο έλειψε να αποσυντονίσει πλήρως το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα και να παρασύρει την παγκόσμια οικονομία σε στασιμότητα διαρκείας. Η Ελλάδα λοιπόν αντιμετωπίζει τα δικά της οικονομικά αδιέξοδα. Η παγκόσμια κρίση μετατράπηκε στο τέλος του 2009 σε ελληνική και ευρωπαϊκή, αφού ευαισθητοποίησε τους αξιολογικούς οίκους και τις αγορές στις ανισορροπίες της Ελλάδας και στις ατέλειες του οικοδομήματος της ευρωζώνης.

Στο τέλος του 2009, η χώρα μας πέρασε ξαφνικά από τον ενάρετο κύκλο των χαμηλών επιτοκίων και της υψηλής ανάπτυξης στον φαύλο κύκλο των υψηλών επιτοκίων, της άρνησης δανεισμού και της απροσδιόριστης διάρκειας ύφεσης. Μέσα σε λίγους μήνες οι αγορές άλλαξαν άποψη για την οικονομική προοπτική της χώρας και τη διατηρησιμότητα του χρέους της, το οποίο μεγεθύνεται αλματωδώς.

Το ξέσπασμα της διεθνούς χρηματοοικονομικής κρίσης δεν επηρέασε άμεσα την Ελλάδα το 2007 – 2008 επειδή οι ελληνικές τράπεζες δεν είχαν ακολουθήσει την τάση της τότε εποχής και δεν είχαν επενδύσει σε τοξικά προϊόντα, ούτε είχαν επεκτείνει τις δραστηριότητες τους επιθετικά και γρήγορα και στον υπερβολικό βαθμό που συνέβη σε άλλες χώρες. Έτσι, ο ελληνικός τραπεζικός τομέας παραμένει, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΚΤ, ο μικρότερος σε σχέση με το ΑΕΠ στην παλαιά ΕΕ.

Η ύφεση που ήρθε με καθυστέρηση στην Ελλάδα το 2009, επηρέασε αρνητικά και τις ελληνικές τράπεζες. Η ύφεση ξεγύμνωσε τα προβλήματα του ελληνικού δημόσιου τομέα και αύξησε τα επιτόκια δανεισμού του. Οι οίκοι αξιολόγησης υποβάθμισαν την πιστοληπτική ικανότητα του ελληνικού κράτους και στη συνέχεια υποβάθμισαν αυτομάτως, μέσω της πάγιας τακτικής τους, και την πιστοληπτική ικανότητα των ελληνικών τραπεζών και όσων ελληνικών επιχειρήσεων είχαν εκδώσει ιδιωτικά ομόλογα.

Η διατραπεζική αγορά στέρησε για τις ελληνικές τράπεζες, αφού το ενέχυρο των ελληνικών ομολόγων, που στο παρελθόν χρησιμοποιούσαν για να δανείζονται, έπαψε να είναι αξιόπιστο και αποδεκτό από τις δανείστριες τράπεζες του εξωτερικού, αναγκάζοντας τις να προσφύγουν στην ΕΚΤ. Αντίστοιχα, τα ελληνικά ομόλογα, που οι ελληνικές τράπεζες κρατούσαν στα χαρτοφυλάκια τους, μετατράπηκαν σε τοξικές επενδύσεις. Η ύφεση αύξησε και το ποσοστό των προβληματικών δανείων και των φιλικών αναδιαρθρώσεων τους, ενώ το κράτος υπό την πίεση εξεύρεσης εσόδων αύξησε την προσωρινή φορολογία των επιχειρήσεων. Η καθαρή κερδοφορία των τραπεζών μειώθηκε κατακόρυφα, καταφέροντας όμως να παραμείνει σε θετικά επίπεδα παρά τη μεγάλη αύξηση των προβλέψεων.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του δεν υπήρξε η αιτία της ελληνικής κρίσης αλλά το θύμα της.

Οι τράπεζες συνειδητοποιούν την σπουδαιότητα του προβλήματος και περιορίζουν δραστικά τις χορηγήσεις δανείων τόσο για αγορά νέας κατοικίας όσο και για αναχρηματοδότηση παλαιότερων δανείων. Επίσης, οι αμφιβολίες για την πιστοληπτική ικανότητα άλλων τραπεζών μείωσαν σημαντικά τον διατραπεζικό δανεισμό.

Επηρέαστηκε σε μεγάλο βαθμό η ρευστότητα των ελληνικών τραπεζών, με δυσμενείς συνέπειες στη χρηματοδότηση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων.

Η οικονομική κρίση επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο, με μείωση της κερδοφορίας το 2008 κατά 72,4% σε σχέση με το 2007.

Ιδιαίτερης σημασίας χαρακτηριστικό αποτελεί το γεγονός ότι κλονίστηκε η εμπιστοσύνη των ελληνικών επενδυτών στις ελληνικές τράπεζες με αποτέλεσμα τη δημιουργία πανικού ως προς την εξασφάλιση των καταθέσεων τους. Ακολουθεί η μαζική

απόσυρση των καταθέσεων και μεταφορά κεφαλαίων είτε σε τράπεζες του εσωτερικού μεγαλύτερης εμβέλειας, κυρίως όμως σε τράπεζες του εξωτερικού οι οποίες ενέπνεαν εμπιστοσύνη. Το 2011, η οικονομική κρίση επηρέασε ακόμη περισσότερο την πορεία του ελληνικού τραπεζικού κλάδου επιδεινώνοντας την ρευστότητα και την κερδοφορία του. Επίσης το Μάρτιο του 2012 το «κούρεμα» των ομολόγων δυσκολεύει ακόμη περισσότερο τον αγώνα τους αφού οι τράπεζες πρέπει να βρουν κεφάλαια στα οποία θα προστεθούν τα ίδια κεφάλαιά τους και άρα αυξάνει και η ανάγκη βοήθειας προς αυτές.

Κεφάλαιο 4^ο

Οι συγχωνεύσεις των τραπεζών στην Ελλάδα

4.1. Η σημασία των συγχωνεύσεων στον τραπεζικό κλάδο

Οι υποστηρικτές των συγχωνεύσεων και εξαγορών ισχυρίζονται ότι μέσω αυτών αυξάνει το μέγεθος των τραπεζών, ορθολογικοποιείται η παραγωγική τους διαδικασία και εκκαθαρίζεται ο κλάδος από αναποτελεσματικά ιδρύματα, με τελικό αποτέλεσμα τη βελτίωση της αποδοτικότητας. Οι συγχωνεύσεις θεωρούνται ένα σημαντικό μέσο για να επιτευχθούν λειτουργικές συγχρονισμένες προσπάθειες μείωσης του κόστους. Οι εξελίξεις υποχρεώνουν τις τράπεζες να προβούν σε αναδιάρθρωση της επιχειρηματικής τους δομής και σε επανεξέταση της στρατηγικής τους, με αξιοποίηση των οικονομιών κλίμακας και φάσματος και μείωση του λειτουργικού κόστους.

Στόχος των εξαγορών και συγχωνεύσεων είναι η δημιουργία μεγάλων χρηματοοικονομικών ομίλων, έτοιμων να ανταγωνισθούν αποτελεσματικά σε διεθνές επίπεδο. Στόχος είναι η απόκτηση ισχυρής κεφαλαιακής διάθρωσης, τα μεγάλα δίκτυα, η ικανότητα προσφοράς πακέτων προϊόντων σε ελκυστικές τιμές. Ένα από τα φαινόμενα της ελληνικής αγοράς είναι ότι η συγχώνευση ή και απλώς η φημολογία μιας συγχώνευσης συνεπάγεται συχνά μια αυξημένη τιμή στο Χ.Α.Α. για τις μετοχές των τραπεζών που εμπλέκονται στη συγχώνευση. Αυτό συμβαίνει γιατί οι συγχωνεύσεις θεωρούνται σαν δυναμωτικό ή πανάκεια που ενεργεί καταλυτικά στη λειτουργία μιας τράπεζας. Βέβαια τα αποτελέσματα των συνδυασμένων δραστηριοτήτων δύο ή περισσότερων τραπεζών δεν παράγουν πάντοτε τα θεωρητικά κέρδη και την υπεραξία που μπορεί να αναμένονται και να προσδοκούν αυτές.

Στόχος των συγχωνεύσεων είναι η δημιουργία προστιθέμενης αξίας στο νέο οργανισμό. Ο σχετικός νόμος 2190/1920, άρθρο 68 παρ.1, προβλέπει γενικά για τις ανώνυμες εταιρίες τρεις τρόπους συγχώνευσης:

- Με εξαγορά της μίας από την άλλη.
- Με απορρόφηση της μίας από την άλλη.
- Με σύσταση νέας εταιρίας (για τράπεζες Ν.2292).

4.1.2. Οι Εξαγορές

Οι εξαγορές αφορούν στη μετάβαση του συνόλου ή πλειοψηφικού μέρους της ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης (εξαγοραζόμενη) σε μια άλλη (εξαγοράζουσα), που καταβάλλει το αντίστοιχο αντίτιμο. Η μεταβίβαση γίνεται συνήθως με καταβολή μετρητών ή με αγορά και ανταλλαγή μετοχών, μέσω του χρηματιστηρίου. Οι εξαγορές ομαδοποιούνται και αξιολογούνται συνήθως με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

- Το είδος της εξαγοραζόμενης τράπεζας. Εάν η εξαγοραζόμενη τράπεζα ανήκει στο δημόσιο τομέα και αγοράζεται από ιδιωτική τράπεζα, έχουμε παράλληλα με την εξαγορά, τη λεγόμενη ιδιωτικοποίηση.
- Η προέλευση της εξαγοράζουσας τράπεζας. Η εξαγοράζουσα τράπεζα μπορεί να είναι ξένη, πολυεθνική, ή εδρεύουσα σε άλλη χώρα, ή εγχώρια τράπεζα.
- Οι οικονομικοί και επιχειρηματικοί στόχοι της εξαγοράζουσας τράπεζας.

Τέτοιοι στόχοι μπορεί να είναι:

- Αμυντική ή επιθετική προσπάθεια προσαρμογής στον ανταγωνισμό.
- Αύξηση μεγέθους για πιο αποδοτική λειτουργία.
- Απορρόφηση ανταγωνιστών.
- Ενίσχυση της θέσης της στην αγορά.
- Αξιοποίηση συμπληρωματικότητας δραστηριοτήτων.
- Προοπτική συγχώνευσης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης.
- Συντονισμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων με τη μορφή ομίλου εταιριών.

4.1.3. Η Απορρόφηση των Τραπεζών

Απορρόφηση γίνεται όταν αναλαμβάνεται από μια μεγάλη τράπεζα όλο ή μέρος των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού μιας άλλης πιο μικρής τράπεζας. Η διαδικασία της απορρόφησης πραγματοποιείται με τις ακόλουθες τρεις ενέργειες.

Εκκαθάριση της τράπεζας που απορροφάται.

Αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της τράπεζας (Y) που απορροφά την (X) και η οποία αύξηση προορίζεται να ανταμείψει τις εισφορές που πραγματοποιήθηκαν από την απορροφώμενη τράπεζα (X).

Οι τίτλοι της τράπεζας (X) ανταλλάσσονται με μετοχές της τράπεζας (Y) σύμφωνα με την αναλογία που συνομολογήθηκε. Αν η αξία που προσδόθηκε στους νέους τίτλους είναι υψηλότερη από την αξία των παλαιών τίτλων η διαφορά θα καταβληθεί από τους μετόχους της παλαιάς τράπεζας. Σε αντίθετη περίπτωση η τράπεζα (Y) θα επιστρέψει τη διαφορά.

4.1.4. Η Συγχώνευση των Τραπεζών

Συγχώνευση γίνεται όταν δύο ή περισσότερες τράπεζες εξαφανίζονται για να παραχωρήσουν τη θέση τους σε μια νέα τράπεζα. Είναι επομένως η συνένωση δύο ή περισσότερων τραπεζών σε μια νέα τράπεζα. Συγχώνευση λαμβάνει χώρα όταν μια τράπεζα αγοράζει μια άλλη (ή και περισσότερες) και την απορροφά σε μια ενιαία επιχειρησιακή δομή, συνήθως διατηρώντας την αρχική ταυτότητα της εξαγοράζουσας τράπεζας. Στην πράξη η συγχώνευση εκφράζεται με τα δύο ακόλουθα βήματα:

- Εκκαθάριση όλων των τραπεζών οι οποίες συγχωνεύονται.
- Ανταλλαγή των τίτλων των παλαιών τραπεζών με μετοχές της νέας τράπεζας.

Ο τρόπος και η μορφή συνένωσης δύο τραπεζών, εξαρτώνται από τους εξής παράγοντες:

- Την αποτίμηση της περιουσίας κάθε μίας από τις εμπλεκόμενες τράπεζες.
- Τα νομικά ζητήματα που ανακύπτουν. Οι νομικοί σύμβουλοι όλων των εμπλεκόμενων τραπεζών θα πρέπει να συμμετέχουν στη συμφωνία συνένωσης, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι μέτοχοι των εμπλεκόμενων τραπεζών θα τύχουν δίκαιη και αμερόληπτη μεταχείριση.
- Τη λογιστική απεικόνιση της διαδικασίας της συνένωσης.

4.1.5. Πλεονεκτήματα, Μειονεκτήματα και Κίνδυνοι Εξαγορών και Συγχωνεύσεων.

Πλεονεκτήματα

Επιγραμματικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα παρακάτω πλεονεκτήματα που οδηγούν στην εξαγορά και συγχώνευση των τραπεζών:

- Οικονομίες κλίμακας και σκοπού.
- Φορολογικά οφέλη.
- Αντικατάσταση μη αποτελεσματικής διοίκησης στο ευρύ ανταγωνιστικό περιβάλλον σε θέματα εξειδίκευσης και αντιμετώπισης του οξυμμένου ανταγωνισμού.
- Μείωση του κινδύνου με νέα εργαλεία χρηματοοικονομικής διαχείρισης κινδύνου.
- Η εκμετάλλευση του συγκριτικού πλεονεκτήματος και απόκτηση ολιγοπωλιακής δύναμης.
- Μεγιστοποίηση της απόδοσης των μετοχών.
- Διείσδυση σε νέες αγορές και εκμετάλλευση αυτών με περισσότερη ευκολία.
- Δημιουργία ενός δυνατού εμπορικού σήματος με προσφερόμενες υπηρεσίες και προϊόντα με ανταγωνιστικό κόστος και υψηλή προστιθέμενη αξία.

Μειονεκτήματα

Οι ενδεχόμενες δυσκολίες, που θα πρέπει να σταθμιστούν και εξετασθούν δεόντως, αντισταθμίζουν μερικές φορές τα ισχυρά πλεονεκτήματα, τα οποία προκύπτουν από μια συγχώνευση. Μερικά από τα ενδεχόμενα μειονεκτήματα είναι:

- Οι δυσκολίες στην εξοικείωση του προσωπικού συγχωνευμένων τραπεζών με νέους συνεργάτες, τις νέες πολιτικές και τις νέες διαδικασίες.
- Οι ζηλοτυπίες και ο εσωτερικός ανταγωνισμός, καθώς και οι προστριβές που συχνά συμβαίνουν ανάμεσα στο προσωπικό των τραπεζών που συγχωνεύτηκαν.
- Η αβεβαιότητα του κατά πόσο θα κρατηθεί όλη η υπάρχουσα δραστηριότητα των τραπεζών που συγχωνεύονται και κατά πόσο κάποιο ουσιώδες μέρος της επιθυμητής δραστηριότητας οποιουδήποτε από τις συγχωνευμένες τράπεζες θα χαθεί σαν ένα παραπροϊόν της συνένωσης.
- Η αβεβαιότητα του κατά πόσο η προτεινόμενη συγχώνευση θα εγκριθεί από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές (Τράπεζα της Ελλάδος, και Επιτροπή Ανταγωνισμού για την Ελλάδα).
- Η πιθανότητα ότι η τράπεζα που θα δημιουργηθεί από τη συγχώνευση μπορεί να έχει πλεονάζον προσωπικό σε ορισμένα τμήματα ή θέσεις.
- Οι μέτοχοι της τράπεζας που προέβη στην εξαγορά κερδίζουν. Όμως, οι μέτοχοι της εξαγορασθείσας τράπεζας χάνουν.
- Προκύπτουν μεγάλες δυσκολίες προσαρμογής όπως η ενοποίηση της διαφορετικής εταιρικής κουλτούρας των τραπεζών, των διαφορετικών μισθολογίων, επιδομάτων και παροχών και του διαφόρου τρόπου υπηρεσιακής ανέλιξης.
- Υψηλό κοινωνικό κόστος αφού συνήθως παρατηρείται μείωση της απασχόλησης με απολύσεις προσωπικού.

Πάντως από τη στιγμή που θα αποφασιστεί ότι τα πλεονεκτήματα της προτεινόμενης συγχώνευσης υπερτερούν εμφανώς των πιθανών μειονεκτημάτων, είναι αναγκαίο να ετοιμασθούν οι όροι της συγχώνευσης.

Κίνδυνοι Εξαγορών και Συγχωνεύσεων.

Η εξαγορά των τραπεζών συνήθως πραγματοποιείται με την έκδοση νέων μετοχών. Οι κίνδυνοι που προκύπτουν στις εξαγορές και τις συγχωνεύσεις διακρίνονται:

- Σε αυτούς που ελλοχεύουν πριν από την εξαγορά και έχουν να κάνουν κυρίως με την τιμολόγηση της εξαγοραζόμενης τράπεζας, αφού η αξία της εξαγοράς θα πρέπει να αντισταθμίζεται από την αξία των προσδοκώμενων εσόδων που θα προκύψουν και
- σε αυτούς που υπάρχουν μετά τη συγχώνευση ή εξαγορά, με κυριότερο την ενδεχόμενη οργανωτική και εργασιακή ετερογένεια των συγχωνευμένων τραπεζών.

Στις συγχωνεύσεις δύο πιστωτικών ιδρυμάτων που λειτουργούν στην ίδια χώρα, με την ίδια περίπου γραμμή, τα προβλήματα μπορεί να προκύψουν από:

- την ενσωμάτωση του προσωπικού στη νέα τράπεζα.
- την ενοποίηση των συστημάτων πληροφορικής.
- τον επανασχεδιασμό ή την επέκταση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου.
- την καθημερινή παρακολούθηση των λογιστικών συστημάτων και
- τον νέο τρόπο επαφής και επικοινωνίας με την πελατεία.

4.2. Η Οικονομική Ωφέλεια μιας Συγχώνευσης.

Μερικοί αναλυτές υπολογίζουν την αξία μια τράπεζας με το να προβλέπουν τις μελλοντικές ροές ρευστών (και όχι της λογιστικές ροές) που θα προέλθουν από την συγχώνευση των δύο τραπεζών. Ακόμη μια τράπεζα πρέπει να πωληθεί γιατί δεν είναι κερδοφόρα. Το ερώτημα είναι γιατί να θέλει κάποιος να αγοράσει μια μη κερδοφόρα τράπεζα. Η εξαγορά θα πραγματοποιηθεί μόνο όταν δημιουργηθεί μια υπεραξία, η οποία δεν μπορεί να συμβεί στη φάση κατά την οποία η μη κερδοφόρος τράπεζα λειτουργεί μεμονωμένα.

Η πραγματική υπεραξία βέβαια δημιουργείται μόνο με την αξιοποίηση ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος που κανείς άλλος δεν μπορεί να αντιγράψει χωρίς υψηλό κόστος με αποτέλεσμα να καθίσταται η αντιγραφή ασύμφορη.

4.2.1. Κίνητρα Εξαγορών και Συγχωνεύσεων των Τραπεζών

Τα κυριότερα κίνητρα που ωθούν τις τραπεζικές επιχειρήσεις σε συγκέντρωση με εξαγορά ή συγχώνευση είναι τα ακόλουθα:

- Το κίνητρο της ορθολογικής οργάνωση και επέκτασης των τραπεζών

Οι συγχωνευμένες τράπεζες ενδεχομένως να προσδοκούν την επέκταση των δραστηριοτήτων τους με την είσοδο σε νέες εγχώριες ή διεθνείς αγορές. Η απορρόφηση μιας τράπεζας από μια ευδοκίμως λειτουργούσα τράπεζα παρέχει στην απορροφημένη τράπεζα επιτυχημένη διοίκηση (management), έμπειρο και εξειδικευμένο προσωπικό, σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό και ένα ευρύ δίκτυο καταστημάτων. Η διοίκηση της απορροφούσας τράπεζας από την άλλη πλευρά μπορεί να σχεδιάζει τη δραστηριότητα της με βάση την προϊστορία της απορροφημένης τράπεζας, χωρίς ιδιαίτερους κινδύνους, αφού η συγχώνευση δε δημιουργεί πρόσθετο ανταγωνισμό.

Πολλές συγχωνεύσεις τραπεζών πραγματοποιούνται προκειμένου οι συγχωνευμένες τράπεζες να καρπωθούν φορολογικά οφέλη. Ωστόσο η συγχώνευση είναι δυνατό να αποδειχθεί ότι δεν είναι πάντοτε ο προσφορότερος δρόμος για την επέκταση των τραπεζών. Η γρήγορη εξάπλωση των τραπεζών, που επιτυγχάνεται με τη συγχώνευση τους, μπορεί να οδηγήσει σε ανεπαρκή διοίκηση αυτών, με το οποίο να αποτύχει στη διατήρηση μιας ικανοποιητικής χρηματοοικονομικής θέσεως των συνασπισμένων τραπεζών κυρίως σε περιόδους οικονομικής ύφεσης

- Το αμυντικό κίνητρο

Η εξαγοράζουσα τράπεζα επιδιώκει να ισχυροποιήσει τη θέση της στην αγορά, έτσι ώστε να αποθαρρυνθεί μια πιθανή εξαγορά αυτής από κάποια άλλη ανταγωνίστρια της τράπεζας.

- Το επιθετικό κίνητρο

Η τράπεζα προβαίνει σε εξαγορά μιας άλλης τράπεζας πριν αυτή καταστεί ανταγωνίστρια της και έτσι αποφεύγει την ισχυροποίηση της ανταγωνίστριας στην αγορά.

- Το κερδοσκοπικό κίνητρο

Σε σχέση με το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον οι εξαγορές και οι συγχωνεύσεις φαίνεται να ανταποκρίνονται σε μια διαπιστωμένη τάση της αγοράς για δημιουργία ισχυρών τραπεζικών ομίλων και ικανών:

- 1ο. Να ανταποκριθούν στις σύγχρονες συνθήκες της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, στο διεθνή ανταγωνισμό και στις διαρκώς εντεινόμενες διεθνείς νομισματικές αναταράξεις και πιέσεις, μέσα και έξω από το χώρο την ONE.
- 2ο. Να βελτιώσουν την αξιοποίηση του συνολικού επιχειρησιακού και ανθρώπινου δυναμικού, με στόχο τη διατήρηση – επέκταση των μεριδίων αγοράς, την αποτελεσματική προώθηση νέων προϊόντων, την καλύτερη εξυπηρέτηση του πελάτη, την κεφαλαιακή τους εξυγίανση και ενίσχυση.
- 3ο. Να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες συγκέντρωσης, διαχείρισης και διάχυσης της πληροφορίας, που ευνοούν και επιβάλλουν την αναδιοργάνωση, την ολοκλήρωση και τη δικτύωση στο διεθνές περιβάλλον.
- 4ο. Να αξιοποιήσουν τις συνέργιες που οφείλουν να αναπτύσσονται στα πλαίσια των σύγχρονων επιχειρηματικών οργανισμών, εξαλείφοντας τα μειονεκτήματα και τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις των επιχειρησιακών σχημάτων μεγάλου μεγέθους.

4.2.2. Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα μετά τις Εξαγορές και τις Συγχωνεύσεις.

Σε ριζική αλλαγή του τραπεζικού χάρτη οδήγησαν οι πρόσφατες εξαγορές και συγχωνεύσεις τραπεζών, αναδεικνύοντας οφέλη και ευκαιρίες για τις τέσσερις συστημικές τράπεζες που απορρόφησαν συνολικά 11 μεγάλες ή μικρότερες.

Προτού περάσουμε στο χρονικό των εξαγορών και συγχωνεύσεων, θα ήταν χρήσιμο να ορίσουμε την έννοια της συστημικής τράπεζας. Συστημική είναι η τράπεζα η οποία αν παρουσιάσει κάποιο πρόβλημα, οι συνέπειες της θα επηρεάσουν και τις υπόλοιπες. Ο όρος συστημικός αναφέρεται στο μεταδοτικός. Αν για παράδειγμα μια συστημική τράπεζα καταρρεύσει, τότε θα υπάρξουν συνέπειες και σε άλλες τράπεζες ή και στο κράτος.

4.2.2.1. Μελέτη περίπτωσης Αγροτικής Τράπεζας (ATE BANK).

Η ATE bank (πρώην Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος) είναι ο κατ' εξοχήν χρηματοπιστωτικός φορέας που ασκεί αποκλειστικά την αγροτική πίστη στην Ελλάδα. Ιδρύθηκε το 1929, με έδρα την Αθήνα, ως «αυτόνομος τραπεζικός οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρος».

Η ίδρυση της ATE συνιστά μέρος των προσπαθειών που κατέβαλε το κράτος για να ελέγξει το τραπεζικό σύστημα και να σταθεροποιήσει το εθνικό νόμισμα, αφού το διεθνές νομισματικό σύστημα δεν είχε μείνει ανεπηρέαστο από τον Α' παγκόσμιο. Η δραχμή ήταν υποτιμημένη στο 1/10 της προπολεμικής της αξίας. Η σταθεροποίηση του εθνικού νομίσματος προϋπέθετε την σύναψη εξωτερικού προσφυγικού δανείου. Επίσης ο ερχομός των προσφύγων έκανε επιτακτικότερη τη διεύρυνση της αγροτικής πίστης. Η σύσταση μιας ξεχωριστής αγροτικής τράπεζας θα περιόριζε τις τραπεζιτικές δικαιοδοσίες της ΕΤΕ, θα

κάλυπτε με μεγαλύτερη άνεση τις πιστοδοτικές ανάγκες των αγροτών και θα ενίσχυε την αγροτική παραγωγή.

Δεν έλειψαν οι αντιδράσεις μέσα στο κοινοβούλιο αλλά και εκτός αυτού από την ΕΤΕ. Περισσότερο από κάθε άλλον ταυτίστηκε με τη δημιουργία της Γεωργικής Τράπεζας ο Αλέξανδρος Παπαναστασίου. Στις διαπραγματεύσεις της Ελλάδας με την Κοινωνία των Εθνών το 1927 ο Παπαναστασίου συμμετείχε ως υφυπουργός Γεωργίας. Εκεί έλαβε την υπόσχεση του Ελληνικού Κράτους, της ΕΤΕ, και της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων ότι θα συνεργάζονταν για την ίδρυση και τη λειτουργία της Γεωργικής Τράπεζας. Πράγματι, στο πρωτόκολλο της συμφωνίας για την έκδοση δανείου που υπογράφηκε στις 15 Σεπτεμβρίου του 1927, στη Γενεύη μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης και της δημοσιονομικής επιτροπής της ΚΤΕ, περιλήφθηκε και η υποχρέωση της ίδρυσης Γεωργικής Τράπεζας. Στις 23 Οκτωβρίου της ίδιας χρονιάς επιτεύχθηκε συμφωνία ανάμεσα σε κυβέρνηση και ΕΤΕ η οποία καθόριζε τις βάσεις για τη σύσταση και τη λειτουργία της. Στις 3 Φεβρουαρίου παραιτείται ο Παπαναστασίου και η κυβέρνηση επιταχύνει τη διαδικασία σύστασης της τράπεζας για να μην θεωρηθεί ότι δεν υποστηρίζει τα αγροτικά συμφέροντα.

Στις 23 Φεβρουαρίου του 1928 υπογράφηκε νέα σύμβαση ανάμεσα στο κράτος και την ΕΤΕ για την ίδρυση και λειτουργία της Γεωργικής Τράπεζας χωρίς όμως να προωθεί για επικύρωση στη Βουλή επειδή τα κεφάλαια της νέας τράπεζας δεν επαρκούσαν.

Τον Ιούλιο του 1929, περίπου 100 χρόνια από την ανακήρυξη του ελληνικού κράτους, ο τότε Υπουργός Γεωργίας κ. Σπυρίδης εισήγαγε στη Βουλή των Ελλήνων σχέδιο νόμου περί ιδρύσεως ιδιαίτερης τράπεζας για την κάλυψη των αναγκών αλλά και τον συντονισμό και αύξηση της ελληνικής αγροτικής παραγωγής. Η πρόταση έγινε δεκτή κατά πανηγυρικό τρόπο και ψηφίσθηκε απ' όλα τα τότε κόμματα της αντιπολίτευσης. Το νομοσχέδιο εκείνο έγινε ο Νόμος 4432 του 1929 με τον οποίο και ιδρύθηκε η ΑΤΕ ως κοινωφελής οργανισμός, δηλαδή χωρίς μετόχους και χωρίς κερδοσκοπικό χαρακτήρα.

Σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο όπως στη συνέχεια συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε κύριος σκοπός είναι η άσκηση αγροτικής πίστωσης, η ενίσχυση της συνεταιριστικής οργάνωσης και η βελτίωση των όρων διεξαγωγής των πάσης φύσεως αγροτικών συναλλαγών στην ελληνική επικράτεια. Παράλληλα είναι ο κύριος συνεργάτης του κράτους στην άσκηση της αγροτικής πολιτικής, στην ανάπτυξη της εθνικής παραγωγής. Επίσης κάποιοι από τους κυριότερους σκοπούς της ΑΤΕ είναι:

- Χορήγηση δανείων σε γεωργούς, κτηνοτρόφους, αλιείς, γεωργικούς συνεταιρισμούς και σε νομικά και φυσικά πρόσωπα γεωργικών επιχειρήσεων.

- Η προμήθεια και διάθεση προς τους αγρότες εργαλείων, μηχανημάτων, λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων.
- Η διευκόλυνση τους σε θέματα συγκέντρωσης αποθήκευσης, επεξεργασίας και πώλησης των προϊόντων στην αγορά (εσωτερικού – εξωτερικού).
- Η συστηματοποίηση της εμπορίας των γεωργικών προϊόντων.
- Ο έλεγχος των γεωργικών συνεταιρισμών όπως και
- Η προστασία της αλιείας, των πάσης φύσεως δασικών επιχειρήσεων ή εκμετάλλευσης με παροχές δανείων ή πιστώσεων.

Το 1991 η ΑΤΕ από πιστωτικό ίδρυμα μετατράπηκε σε Ανώνυμη Εταιρία. Το 2000 με την είσοδο της στο ΧΑΑ σηματοδότησε μια νέα εποχή υλοποίησης ενός φιλόδοξου προγράμματος εξυγίανσης, εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης.

Στο πλαίσιο των διαδικασιών εξυγίανσης, που προβλέπει ο σχετικός νόμος 4021/2011, διερευνήθηκε το ενδιαφέρον εγχώριων και ξένων τραπεζών για την απόκτηση του υγιούς τμήματος της Αγροτικής Τράπεζας.

Το τμήμα αυτό περιλαμβάνει κυρίως τα χαρτοφυλάκια ενήμερων δανείων και τίτλων καθώς και το σύνολο των καταθέσεων.

Η Τράπεζα της Ελλάδος με γνώμονα τη διασφάλιση των καταθέσεων και της εν γένει χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, προχώρησε στη μεταβίβαση του υγιούς τμήματος της Αγροτικής Τράπεζας στην Τράπεζα Πειραιώς κατόπιν σχετικής πρότασης της τελευταίας, που έχει εγκριθεί από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Η διαφορά της αξίας των μεταφερόμενων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού καλύπτεται από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας όπως ορίζει ο νόμος. Η άδεια της παλαιάς τράπεζας ανακλήθηκε ΕΜΕ 4/3/27.7.2012. Μάλιστα στη συνεδρίαση 4/27.7.2012 ορίστηκε πως το αντάλλαγμα που θα καταβάλει το πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.» στο υπό ειδική εκκαθάριση πιστωτικό ίδρυμα με την επωνυμία «Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» για τη μεταβίβαση των καθορισθέντων περιουσιακών στοιχείων θα είναι (95.000.000€).

Τέλος από τις 14/6/2013 οι επιταγές της πρώην ΑΤΕ Α.Ε. εξυπηρετούνται μέσω της τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. (Πηγή Τράπεζα Ελλάδος).

4.2.2.2. Μελέτη περίπτωση Γενικής Τράπεζας.

Η Γενική Τράπεζα της Ελλάδος είναι ένας χρηματοδοτικός όμιλος που παρέχει πλήρεις τραπεζικές και χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Ιδρύθηκε τον Οκτώβριο του 1937 με κεφάλαια του Μετοχικού Ταμείου Στρατού. Τον Ιανουάριο του 1985 έγινε εισαγωγή μετοχών της Τράπεζας για διαπραγμάτευση στην Κύρια Αγορά του Χ.Α.Α. Στις 5 Μαρτίου 2004 ο όμιλος της Societè Générale γίνεται ο κυριότερος μέτοχος με το 50,01% και ο διακριτικός τίτλος της τράπεζας αλλάζει σε Geniki Bank. Το Σεπτέμβριο του 2005 το ποσοστό αυξήθηκε σε 52,32%. Στις 14 Δεκεμβρίου 2012 η Τράπεζα Πειραιώς ανακοίνωσε ότι ολοκλήρωσε τις συνομιλίες με τη Societè Générale για την εξαγορά του πλειοψηφικού πακέτου μετοχών της Γενικής Τράπεζας.

4.2.2.3. Μελέτη Περίπτωσης Ελληνικής Τράπεζας

Το Μάρτιο του 2013, η Τράπεζα Πειραιώς απέκτησε τις τραπεζικές δραστηριότητες στην Ελλάδα της Τράπεζας Κύπρου, της Cyprus Popular Bank και της Ελληνικής Τράπεζας.

Η Ελληνική Τράπεζα άρχισε τη λειτουργία της το 1976. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα κατάφερε να καθιερωθεί ως ένας από τους ισχυρότερους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς της Κύπρου.

Σύμφωνα με την υπ' αριθμ. 66/3/26.3.2013 απόφασης της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, εγκρίθηκε η μεταβίβαση στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού της Ελληνικής Τράπεζας στην Τράπεζα Πειραιώς. Ωστόσο, η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. στις 2/7/2013 γνωστοποίησε ότι από τις 15/7/2013, οι επιταγές της πρώην Ελληνικής Τράπεζας, θα εξυπηρετούνται μέσω της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. (*Πηγή Τράπεζα Ελλάδος*).

4.2.2.4. Μελέτη Περίπτωσης Εμπορικής Τράπεζας.

Η Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. ιδρύθηκε το 1907 και υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους χρηματοπιστωτικούς ομίλους της χώρας, με σημαντική συμβολή στην ελληνική οικονομία για περισσότερο από εκατό χρόνια. Το 1975 η τράπεζα περιήλθε στον έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου. Το 1976 μετά από αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου την πλειοψηφία των μετοχών αποκτούν δημόσιοι οργανισμοί. Το 2000 εισήλθε στο μετοχικό κεφάλαιο της Εμπορικής με ποσοστό 6,7% η γαλλική τράπεζα Crèdit Agricole, η οποία προχώρησε και στην εξαγορά της τράπεζας από το ελληνικό δημόσιο το Νοέμβριο του 2006 και παρέμεινε βασικός της μέτοχος έως το τέλος Ιανουαρίου του 2013.

Από την 1^η Φεβρουαρίου του 2013, το σύνολο του μετοχικού κεφαλαίου της Εμπορικής μεταβιβάστηκε από την Crèdit Agricole στην Alpha Bank, οι οποίες είχαν υπογράψει συμφωνία εξαγοράς της Εμπορικής στις 16/10/2012.

Σύμφωνα με την Συνεδρίαση 79/2/21.6.2013 της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος, εγκρίθηκε η συγχώνευση των ανώνυμων τραπεζικών εταιριών «ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.» και «ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.» με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη.

Τέλος σύμφωνα με επιστολή της «ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.» από 29/10/2013, οι επιταγές της πρώην Εμπορικής Τράπεζας θα εξυπηρετούνται μέσω της ALPHA ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε. (Πηγή Τράπεζα Ελλάδος).

4.2.2.5. Μελέτη Περίπτωσης Proton Bank

Η Proton Bank Α.Ε. ιδρύθηκε το 2001 και ξεκίνησε επίσημα τη λειτουργία της το 2002 ως επενδυτική τράπεζα. Το Δεκέμβριο του 2005 εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Το 2008 οι βασικοί μέτοχοι συμφώνησαν να πουλήσουν πακέτο μετοχών στην Τράπεζα Πειραιώς, με σκοπό τη μετέπειτα απορρόφηση της Proton από την Πειραιώς. Η συμφωνία ακυρώθηκε με αίτημα της Proton και τη σύμφωνη γνώμη της Πειραιώς, όταν η πρώτη έκανε αίτηση να μπει στο πρόγραμμα βοήθειας της ελληνικής κυβέρνησης. Τον Δεκέμβριο του 2009 ο επιχειρηματίας Λαυρέντης Λαυρεντιάδης απέκτησε το 31,3% των μετοχών της τράπεζας. Από εκείνη την περίοδο μέχρι το Μάρτιο του 2011 υπήρξε αύξηση 70,7% στα επιχειρηματικά δάνεια που χορήγησε η τράπεζα, αύξηση που αντιστοιχούσε σε 806, 79 εκατομμύρια ευρώ, σύμφωνα με μηνυτήρια αναφορά που κατατέθηκε το 2012. Το Νοέμβριο του 2011, η Τράπεζα ζήτησε κεφαλαιακή ενίσχυση από την Ελληνική Κυβέρνηση και εντάχθηκε στο Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.). Η απόφαση του Υπουργείου Οικονομικών πάρθηκε έπειτα από απαίτηση της Τράπεζας της Ελλάδος. Ουσιαστικά πρόκειται για την πρώτη κρατικοποίηση που προέκυψε κατά τη διάρκεια της κρίσης χρέους της Ελλάδας. Με την κεφαλαιοποίηση από το ΤΧΣ η τράπεζα χωρίστηκε σε δύο επιχειρηματικές οντότητες, την παλαιά Proton η οποία κράτησε τις απαιτήσεις παλαιών μετοχών και τμήμα του ισολογισμού και τη νέα Proton, στην οποία μεταφέρθηκαν οι καταθέσεις ιδιωτών, επιχειρήσεων, τραπεζών και Δημοσίου, το δίκτυο καταστημάτων και οι δραστηριότητες της παλαιάς Proton η οποία τέθηκε σε εκκαθάριση.

Με την απόφαση 20/3/9.10.2011 της Επιτροπής Πιστωτικών και Ασφαλιστικών Θεμάτων (ΕΠΑΕ) της Τράπεζας της Ελλάδος ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ Α.Ε.» και τέθηκε αυτό σε ειδική εκκαθάριση.

Έπειτα σύμφωνα με τη Συνεδρίαση 94/02/15.11.2013 της (ΕΠΑΘ) εγκρίθηκε η συγχώνευση των ανωνύμων τραπεζικών εταιριών «ΤΡΑΠΕΖΑ EUROBANK ERGASIAS A.E.» και «NEA PROTON ΤΡΑΠΕΖΑ A.E.» με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη.

Τέλος η Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E. με επιστολή της γνωστοποίησε πως από τις 9/12/2013 οι ιδιωτικές και τραπεζικές επιταγές της Τράπεζας Πρώην Νέα Proton Τράπεζα A.E., θα εξυπηρετούνται μόνο μέσω της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E.

4.2.2.6. Μελέτη Περίπτωσης Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου Ελλάδος Α.Τ.Ε.

Λίγα χρόνια μετά την ίδρυση της Τράπεζας Κρήτης αποφασίστηκε από την Κρητική Πολιτεία η ίδρυση ενός ακόμα πιστωτικού ιδρύματος στο νησί. Στις 10 Δεκεμβρίου 1900 υπογράφηκε από τον Έπατο αρμοστή της Κρητικής πολιτείας Πρίγκιπα Γεώργιο ο νόμος 265 περί Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου ο οποίος δημοσιεύτηκε στις 16 Δεκεμβρίου 1900 ενώ η επίσημη έναρξη των εργασιών του έγινε το 1902 στα 20 περίπου ταχυδρομικά γραφεία τα οποία ήταν διάσπαρτα στο νησί.

Η έκδοση του πρώτου βιβλιαρίου του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου το οποίο ήταν στο όνομα του Πρίγκιπα Γεώργιου έγινε τον Απρίλιο του 1903. Το 1909 οι δραστηριότητες του επεκτάθηκαν και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Λίγο μετά την ένωση της Κρητικής Πολιτείας με την υπόλοιπη Ελλάδα, το 1914-1915 η έδρα μεταφέρθηκε στην Αθήνα. Το 2002 η εταιρική του μορφή, με τον νόμο 3082/2002 μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρία ενώ το 2006 του χορηγήθηκε άδεια λειτουργίας πιστωτικού ιδρύματος την οποία δεν είχε διότι λειτουργούσε ως δημόσια υπηρεσία, υπαγόμενη στο Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών. Το ίδιο έτος εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο έπαιξε σημαντικό ρόλο στη χρηματοδότηση δημοσίων έργων κυρίως τη περίοδο του μεσοπολέμου. Προσπάθησε να εμπεδώσει την έννοια της αποταμίευσης στους Έλληνες με διάφορες δράσεις. Έτσι με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Αποταμίευσης στις 31 Οκτωβρίου κάθε έτους θεσμοθέτησε την ετήσια βράβευση της καλύτερης μαθητικής έκθεσης με θέμα την αποταμίευση.

Στη συνεδρίαση 25 και 26/27.12.2011 της (ΕΠΑΘ) ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος «T Bank Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία» και τέθηκε σε ειδική εκκαθάριση, ενώ όλες οι τραπεζικές λειτουργίες μεταφέρονται στο πιστωτικό ίδρυμα «Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος Α.Τ.Ε.». Έπειτα με την 7/18.1.2013 απόφαση της (ΕΠΑΘ) ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία «Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Α.Τ.Ε.» και τέθηκε αυτό σε εκκαθάριση.

Στη συνεδρίαση 211/27.12.2013 εγκρίθηκε η συγχώνευση των ανωνύμων τραπεζικών εταιριών «Τράπεζα Eurobank Ergasias A.E.» και «Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος Α.Τ.Ε.», με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη.

Τέλος από τις 14/4/2014 οι επιταγές της «Νέο Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο Ελλάδος Α.Τ.Ε.» θα εξυπηρετούνται μόνο μέσω της Τράπεζας Eurobank Ergasias A.E.» (*Πηγή Τράπεζα Ελλάδος*).

4.2.2.7. Μελέτη Περίπτωσης Millennium Bank.

Το 1999 δύο μεγάλοι επιχειρηματικοί οργανισμοί, οι όμιλοι INTERAMERICAN & BANCO COMERCIAL PORTUGUES, είχαν την ιδέα και συμφώνησαν στη ίδρυση, συμμετέχοντας με 50% ο καθένας, μιας νέας τράπεζας που ονόμασαν Nova Bank. Οι δύο όμιλοι κατέθεσαν στη συνεργασία αυτή, ως εγγύηση επιτυχίας, τα πολύ σημαντικά πλεονεκτήματά τους. Η μεν INTERAMERICAN τη δύναμη, το κύρος και τη γνώση της τοπικής αγοράς, η δε BANCO COMERCIAL PORTUGUES, η ηγέτιδα Πορτογαλική τράπεζα, το παγκόσμιο βεληνεκές της και την τεράστια τραπεζική τεχνογνωσία της.

Η Nova Bank που έλαβε την άδεια λειτουργίας της από την Τράπεζα της Ελλάδος τον Απρίλιο του 2000 ξεκίνησε μετά από εντατική προετοιμασία, στις 21 Σεπτεμβρίου 2000, τη λειτουργία των 45 πρώτων καταστημάτων της στην Αττική και την Θεσσαλονίκη.

Το 2006 η Nova Bank μετονομάζεται «Millennium Bank». Τον Απρίλιο του 2013 εγκρίθηκε από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας η εξαγορά της Millennium Bank από την Τράπεζα Πειραιώς.

Τέλος σύμφωνα με τη γνωστοποίηση της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. καθώς και της Διεύθυνσης Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας Ελλάδος, πραγματοποιείται συστημική και λειτουργική συγχώνευση της Millennium Bank με την Τράπεζα Πειραιώς.

Επίσης από τις 9/12/2013 οι επιταγές (ιδιωτικές και τραπεζικές) της Millennium Bank θα εξυπηρετούνται μόνο μέσω της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε. (*Πηγή Τράπεζα Ελλάδος*).

4.2.2.8. Μελέτη Περίπτωσης Probank A.E.

Η Probank ιδρύθηκε το 2001 με κύριο χαρακτηριστικό της την πολυμετοχική της δομή. Δίνοντας βαρύτητα στην επιχειρηματική πίστη, με έμφαση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, η Τράπεζα αναπτύχθηκε με ταχύτητα: το 2004 εγκαινιάστηκε το 40^ο κατάστημα της τράπεζας και το 2010 το δίκτυο ξεπέρασε τα 100 σημεία. Όμως και η Probank δεν κατάφερε να γλυτώσει από τις δύσκολες οικονομικές εξελίξεις. Η τράπεζα Probank ενημέρωσε αρμοδίως την Τράπεζα Ελλάδος ότι δεν κατέστη δυνατό να αντλήσει εντός της ταχθείσας σχετικής προθεσμίας τα απαιτούμενα κεφάλαια για την ανακεφαλαιοποίηση της. Η Τράπεζα της Ελλάδος, με γνώμονα τη διασφάλιση των καταθέσεων και της

χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, διερεύνησε, στο πλαίσιο των διαδικασιών εξυγίανσης που προβλέπει ο νόμος, το ενδιαφέρον πιστωτικών ιδρυμάτων για την απόκτηση επιλεγμένων στοιχείων ενεργητικού και παθητικού της Probank αποφασίστηκε η μεταβίβαση τους στην Εθνική Τράπεζα.

Σύμφωνα λοιπόν με τη Συνεδρίαση 85/1/26.7.2013 της (ΕΠΑΘ) της Τράπεζας της Ελλάδος Α.Ε., ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος «Τράπεζα Probank Α.Ε.» και αυτό τέθηκε σε ειδική εκκαθάριση. Τέλος από την 19/11/2013 και σύμφωνα με επιστολή της Εθνικής Τράπεζας Α.Ε., οι ιδιωτικές και τραπεζικές επιταγές της πρώην Probank θα εξυπηρετούνται μόνο μέσω της ΕΤΕ (*Πηγή Τράπεζα Ελλάδος*).

4.2.2.9. Μελέτη Περίπτωσης Τράπεζας Κύπρου

Η Τράπεζα Κύπρου ιδρύθηκε το 1899 και είναι ένας από τους μεγαλύτερους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς στην Κύπρο. Είχε ξεκινήσει ως Ταμειυτήριο στη Λευκωσία το 1899. Το 1912 μετατράπηκε σε δημόσια εταιρία και μετονομάστηκε σε Τράπεζα Κύπρου.

Από τότε έχει επεκταθεί και στον διεθνή χώρο με παραρτήματα στην Ελλάδα, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο Τζέρσεϊ, στην Ρουμανία, στην Ρωσία και στην Αυστραλία. Οι μετοχές της τράπεζας είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου (ΧΑΚ) και στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Σύμφωνα με την Συνεδρίαση 190/27.3.2013 της (ΕΠΑΘ) της Τράπεζας της Ελλάδος εγκρίθηκε η μεταβίβαση στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού του υποκαταστήματος στην Ελλάδα του πιστωτικού ιδρύματος με την επωνυμία Τράπεζα Κύπρου (Δημόσια Εταιρία στο πιστωτικό ίδρυμα Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε.).

Τέλος η Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. με επιστολή της προς την Τράπεζα της Ελλάδος γνωστοποίησε ότι από την 29/10/2013, οι επιταγές της Πρώην Τράπεζα Κύπρου θα εξυπηρετούνται μέσω της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε.

4.3. Μελέτη Περίπτωσης CPB Bank

Η Cyprus Popular Bank (πρώην Marfin Popular Bank) ήταν ο δεύτερος μεγαλύτερος τραπεζικός όμιλος της Κύπρου μετά την Τράπεζα Κύπρου. Στην Ελλάδα τα υποκαταστήματα της Cyprus Popular Bank είχαν μετονομαστεί σε «ΛΑΙΚΗ» αλλά επειδή τα δικαιώματα για το όνομα ανήκουν στην Alpha Bank, από τότε που είχε εξαγοράσει την Ιονική Λαϊκή Τράπεζα, μετονομάστηκε για άλλη μια φορά σε Cyprus Popular Bank.

Όπως συνέβη με τις προηγούμενες κυπριακές τράπεζες που προηγουμένως είχαμε αναφερθεί, έτσι και στην περίπτωση αυτή η Cyprus Popular Bank μεταβιβάζεται στην Τράπεζα Πειραιώς Α.Ε. (Συνεδρίαση 190/27.3.2013). Επίσης σύμφωνα με επιστολή της

τελευταίας από την 8/11/2013 οι επιταγές της πρώην Cyprus Popular Bank θα εξυπηρετούνται μέσω της Τράπεζας Πειραιώς Α.Ε.

4.3.1. Μελέτη Περίπτωσης FBB – Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα Α.Ε.

Η FBBank ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 2001, με σκοπό την παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας σε επιχειρήσεις, επαγγελματίες και ιδιώτες. Εξαγόρασε το χαρτοφυλάκιο και το δίκτυο καταστημάτων της канаδικής Bank of Nova Scotia στην Ελλάδα.

Το χαρτοφυλάκιο που εξαγοράστηκε ήταν απολύτως υγιές και επικεντρωνόταν στους τομείς της ναυτιλίας και των ξενοδοχείων, αλλά περιλάμβανε και ένα μεγάλο αριθμό βιομηχανικών και εμπορικών επιχειρήσεων σε διάφορους κλάδους.

Σύμφωνα με τη 73/1/10.05.2013 της (ΕΠΑΘ) της Τράπεζας της Ελλάδος, ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας του πιστωτικού ιδρύματος «FBB Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα Α.Ε.» και αυτό τέθηκε σε ειδική εκκαθάριση.

Στη συνέχεια, σύμφωνα με τη Συνεδρίαση 10/10.05.2013 της (ΕΠΑΘ) της Τράπεζας Ελλάδος, εγκρίθηκε η μεταβίβαση στοιχείων του Ενεργητικού και Παθητικού από το πιστωτικό ίδρυμα «FBB Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα Α.Ε.» στο πιστωτικό ίδρυμα «Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.».

Τέλος η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε. με επιστολή της προς την Τράπεζα της Ελλάδος γνωστοποίησε πως από την 25/6/2013 οι επιταγές τη πρώην FBB Α.Ε. θα εξυπηρετούνται μέσω της Ε.Τ.Ε. Α.Ε. (*Πηγή Τράπεζα Ελλάδος*).

Κεφάλαιο 5^ο

Χρηματοοικονομική Ανάλυση των 5 Μεγαλύτερων Ελληνικών Τραπεζών

Ενότητα 1: Επίσημες οικονομικές καταστάσεις και διαχρονική ανάλυση

5.1 Μεθοδολογία

Στο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα γίνει η ανάλυση των βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών από τις δημοσιοποιημένες επίσημες οικονομικές καταστάσεις των πέντε μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών, της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, της Alpha Bank, της Eurobank, της Τράπεζας Πειραιώς και της Άττικα Bank. Σκοπός είναι η μελέτη της διαχρονικής μεταβολής των βασικών μεγεθών και των βασικών αριθμοδεικτών δύο έτη πριν την εμφάνιση της ύφεσης στην Ελλάδα (2008, 2009) και στα έτη μετά την εμφάνιση αυτής (2010-2013).

Τα στοιχεία συγκεντρώθηκαν από τις επίσημες οικονομικές καταστάσεις (Ισολογισμός και Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης) για κάθε οικονομικό έτος (ετήσια βάση) από την κάθε τράπεζα. Καθώς για την μελέτη δεν μπορούν να μελετηθούν όλα τα μεγέθη που περιλαμβάνουν οι οικονομικές καταστάσεις, θεωρήθηκε σκόπιμο και ορθό να πραγματοποιηθούν ορισμένες ομαδοποιήσεις μεγεθών, οι οποίες συχνά δεν περιλαμβάνονται ονομαστικά στις οικονομικές καταστάσεις αλλά απαιτούνται στην εκτίμηση αριθμοδεικτών.

Έτσι, κατά τη συλλογή των δεδομένων από κάθε οικονομική κατάσταση κάθε τράπεζας έλαβαν χώρα οι παρακάτω ομαδοποιήσεις:

- Το Ενεργητικό (άθροισμα Παγίου και Κυκλοφορούντος) των τραπεζών απαρτίζεται συχνά από διαφορετικά στοιχεία από ότι σε Ισολογισμούς εταιριών, όπως από Ενσώματα και ασώματα πάγια, Απαιτήσεις από πελάτες, Συμμετοχές (της τράπεζας σε άλλες εταιρίες ή τράπεζες), Ταμείο και διαθέσιμα στην Τράπεζα της Ελλάδος. Όλα τα υπόλοιπα μεγέθη ομαδοποιήθηκαν για λόγους διευκόλυνσης της μελέτης σε Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού.
- Το Παθητικό χωρίζεται σε Ίδια Κεφάλαια και Δανειακές Υποχρεώσεις, εκ των οποίων οι τελευταίες δεν διαχωρίζονται σε μακροπρόθεσμες και βραχυπρόθεσμες από τις τράπεζες.

5.2 Ισολογισμοί και Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης των 5 μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών

5.2.1 Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

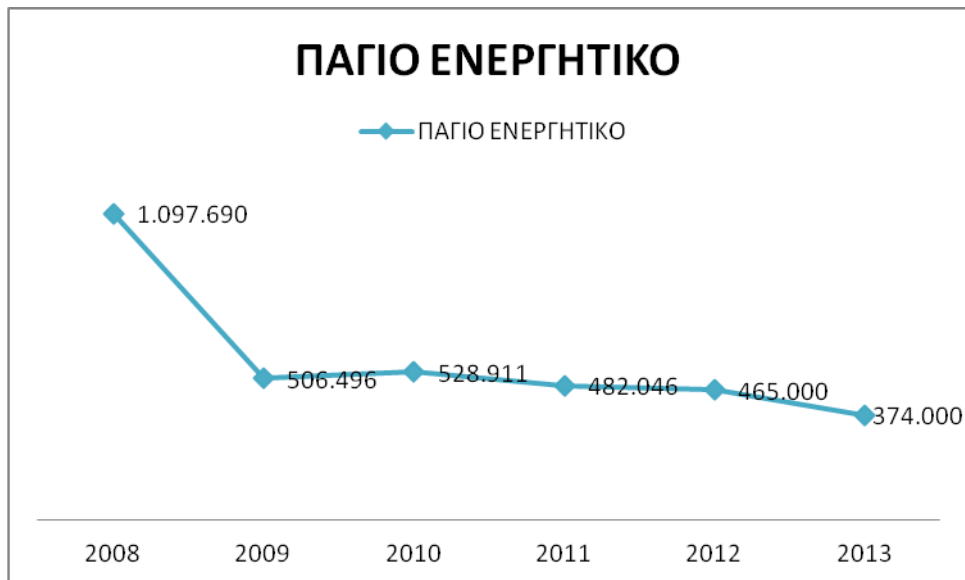
Ο πίνακας περιλαμβάνει μεγέθη της περιόδου 2008-2013 μετρημένα σε χιλιάδες € και περιλαμβάνει τα βασικότερα μεγέθη από τις επίσημες καταστάσεις της Εθνικής Τράπεζας την υπό μελέτη περίοδο βάσει των ομαδοποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν:

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΛΛΑΔΟΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
<i>ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</i>	1.097.690	506.496	528.911	482.046	465.000	374.000
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ	61.288.168	65.766.526	72.871.818	66.843.997	55.084.000	64.089.000
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	7.156.783	8.092.240	8.423.175	8.466.730	8.913.591	8.216.000
ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	1.959.249	2.073.721	5.069.505	1.566.583	1.212.519	2.195.000
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	12.317.965	14.781.481	9.411.448	9.948.194	12.264.372	9.323.000
<i>ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ</i>	82.722.165	90.713.968	95.775.946	86.825.504	77.474.482	83.823.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	83.819.855	91.220.464	96.304.857	87.307.550	77.939.482	84.197.000
ΠΑΘΗΤΙΚΟ						
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	6.433.786	8.224.161	8.780.120	-1.065.516	-3.794.594	6.383.000
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	77.386.069	82.996.303	87.524.737	88.373.066	81.734.076	77.814.000
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	83.819.855	91.220.464	96.304.857	87.307.550	77.939.482	84.197.000
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ						
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ	2.353.387	2.636.282	2.112.249	2.306.903	839.527	1.872.000
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	1.720.213	2.232.655	2.445.856	15.442.468	3.864.191	2.373.000
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	480.306	224.985	-1.122.350	10.834.438	-2.727.558	643.000
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ (€)	0,84	0,32	-0,56	-12,7	-3,0704	0,445

Πίνακας1: Ετήσια μεγέθη Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των βασικότερων από τα μεγέθη αυτά, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Διάγραμμα 1: Διαχρονική πορεία Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Τα πάγια στοιχεία της τράπεζας περιλαμβάνουν την ακίνητη και κινητή πάγια περιουσία της. Παρατηρείται ότι από το 2008 ως το 2013 η αξία των παγίων συνεχώς μειώνεται. Πιο ειδικά, την περίοδο πριν την εμφάνιση της ύφεσης (2008-2009) παρατηρείται η μεγαλύτερη πτώση της αξίας των παγίων για όλη την υπό μελέτη περίοδο, ενώ έκτοτε η εμφάνιση της ύφεσης οδήγησε σε επιπλέον μικρές μειώσεις στην αξία των παγίων. Η τάση αυτή διαχρονικά σημαίνει ότι η τράπεζα προφανώς προέβη σε πωλήσεις κάποιων παγίων, πιθανόν για την αποδέσμευση ρευστών διαθεσίμων προς όφελος της. Το 2013 η αξία των παγίων ήταν η μικρότερη της εξαιτίας αυτής.

Απαιτήσεις

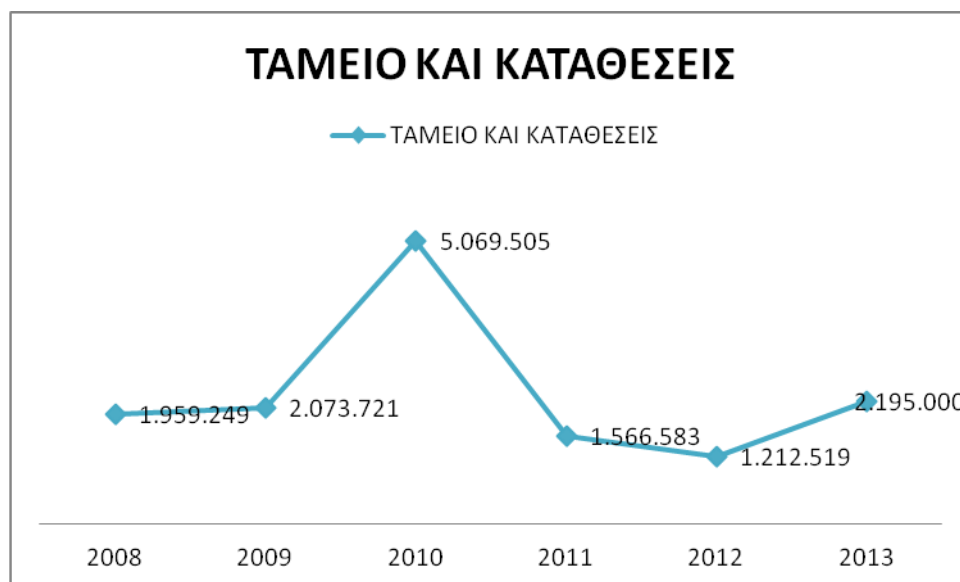

Διάγραμμα 2: Διαχρονική πορεία Απαιτήσεων Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Οι απαιτήσεις γενικά αφορούν στις οφειλές που έχουν πελάτες, άλλες τράπεζες και λοιποί συμμετέχοντες προς της τράπεζα. Αν και γενικά οι επιχειρήσεις επιθυμούν μικρό ύψος απαιτήσεων που να υποδηλώνει μικρό ύψος οφειλών προς αυτές, για τον τραπεζικό κλάδο αυτό δεν ισχύει απαραίτητα¹. Καθώς η τράπεζα σε μεγάλο ποσοστό των εργασιών της χορηγεί δάνεια, οι απαιτήσεις είναι αναμενόμενο να αποτελούν σημαντικό τμήμα του Ενεργητικού τους. Στην περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας, παρατηρούμε ότι ως το 2010 οι απαιτήσεις αυξάνονται. Η εμφάνιση της ύφεσης μετά το 2009 οδήγησε σε αυστηρούς όρους δανειοδότησης με αποτέλεσμα η τράπεζα να έχει έκτοτε σημαντικά μικρότερο ύψος απαιτήσεων. Ειδικά το 2012 οι απαιτήσεις της τράπεζας ήταν στο χαμηλότερο σημείο της εξαετίας, ενώ το 2013 σημείωσαν μικρή αύξηση.

¹ Λαζαρίδης Γ. Τ. & Παπαδόπουλος Δ. Λ., (2001), Χρηματοοικονομική Διοίκηση- Τεύχος Α', Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

Ταμείο και Καταθέσεις

Διάγραμμα 3: Διαχρονική πορεία Ταμείου και Καταθέσεων Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Το ταμείο και οι καταθέσεις αποτελούν ίσως το μοναδικό μέγεθος που αντικατοπτρίζει τη ρευστότητα της τράπεζας. Στην περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας, παρατηρούμε ότι ως το 2010 διαχρονικά η πορεία ήταν σημαντικά ανοδική. Αυτό σημαίνει ότι τα υπό μελέτη έτη η ρευστότητα της τράπεζας ήταν ικανοποιητική και αυξανόμενη. Όμως, στα τέλη του 2010 η Ελλάδα υιοθέτησε σκληρά μέτρα που επηρέασαν σημαντικά τον τραπεζικό κλάδο, και όπως φάνηκε παραπάνω από τις απαιτήσεις, η τράπεζα σημείωσε σημαντικά χαμηλή ρευστότητα. Ειδικά το 2012 το ταμείο της τράπεζας ήταν στο χαμηλότερο σημείο της εξαετίας, ενώ το 2013 σημείωσε αύξηση, υποδηλώνοντας προφανώς ευνοϊκότερες συνθήκες στην τραπεζική αγορά.

Σύνολο Ενεργητικού

Διάγραμμα 4: Διαχρονική πορεία Συνόλου Ενεργητικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Το Σύνολο του Ενεργητικού αποτελεί το άθροισμα των Παγίων και των Κυκλοφορούντων Περιουσιακών Στοιχείων της τράπεζας. Λαμβάνοντας υπόψιν ότι την εξαετία αυτή τα πάγια μειώνονται, τα Κυκλοφορούντα στοιχεία αυξάνονται, δεδομένης της διαχρονικής αύξησης της αξίας του Ενεργητικού, με μικρή πτώση τα έτη μετά την εμφάνιση της ύφεσης.

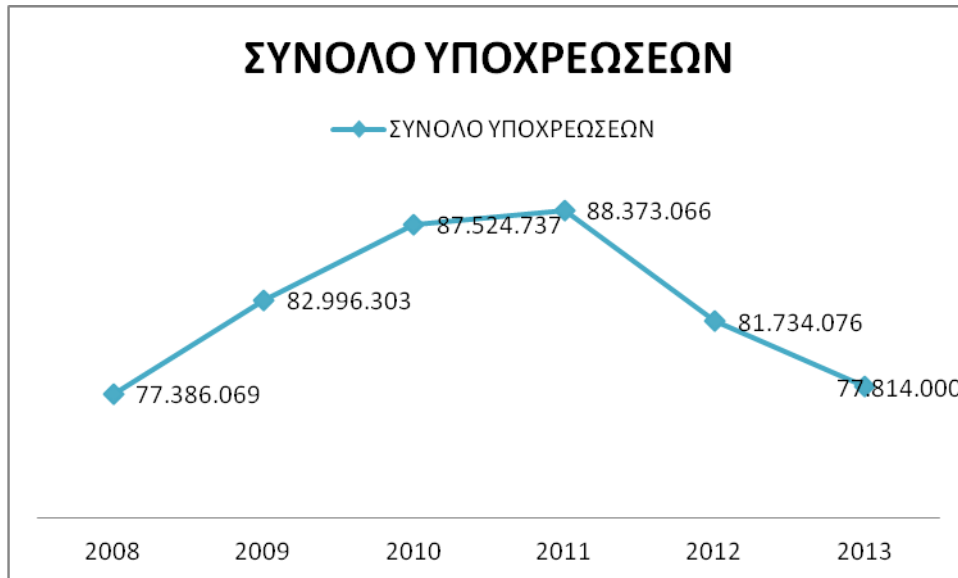
Ίδια Κεφάλαια

Διάγραμμα 5: Διαχρονική πορεία Ιδίων Κεφαλαίων Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Τα Ίδια Κεφάλαια της τράπεζας αυξάνονται ως το 2010, ενώ εμφάνισαν πτώση μεταξύ 2010 και 2011. Η Εθνική εμφάνισε πολύ μεγάλη πτώση στα Ίδια Κεφάλαια, που σημαίνει ότι η τράπεζα χρησιμοποίησε όλη την αξία των τελευταίων, με αποτέλεσμα αυτά να είναι αρνητικά. Αυτό δείχνει ότι τουλάχιστον για την Εθνική, η επιρροή της ύφεσης και των μέτρων που επιβλήθηκαν ήταν αρνητική. Το 2013 η τράπεζα κατάφερε να επαναφέρει τα Ίδια Κεφάλαια της σε θετική αξία.

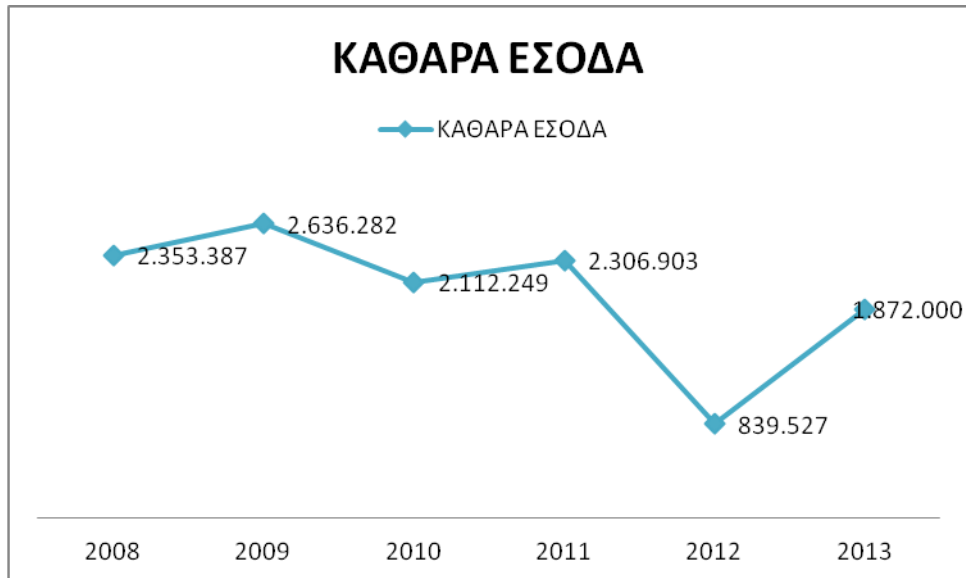
Σύνολο Υποχρεώσεων

Διάγραμμα 6: Διαχρονική πορεία Υποχρεώσεων Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Το σύνολο βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων αυξάνεται ως το 2011. Έκτοτε το σύνολο των υποχρεώσεων μειώνεται, με το 2013 να αποκτά την μικρότερη τιμή. Λαμβάνοντας υπόψιν ότι η Εθνική Τράπεζα από το 2011 ως το 2012 εμφάνισε αρνητικά Ίδια Κεφάλαια, η τράπεζα προέβη τα έτη αυτά σε λήψη μόνο ξένης χρηματοδότησης ενώ το 2013 παρατηρείται χαμηλό σύνολο υποχρεώσεων και υψηλή αξία Ιδίων Κεφαλαίων, γεγονός που υποδηλώνει ότι το έτος αυτό η τράπεζα χρησιμοποίησε περισσότερο δικά της κεφάλαια.

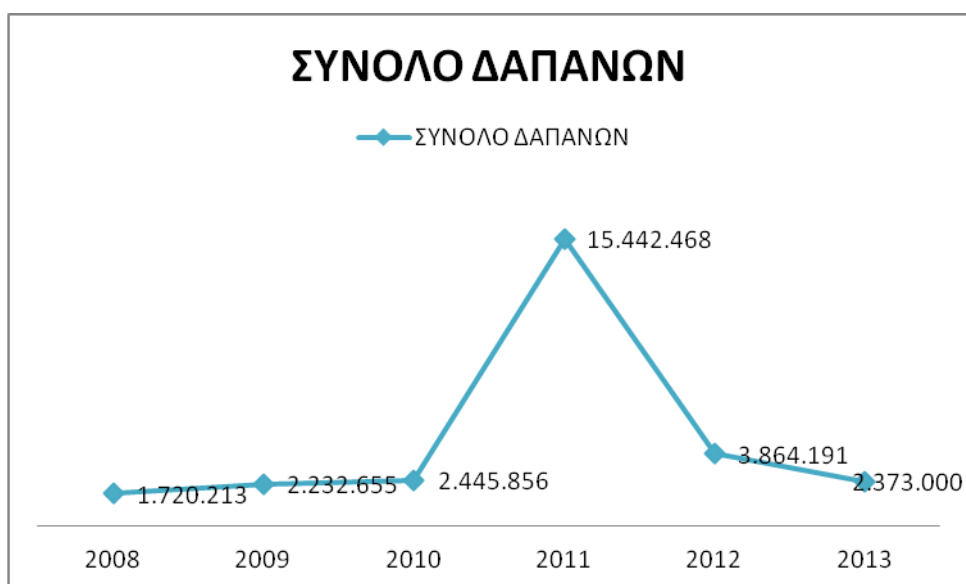
Καθαρά Έσοδα

Διάγραμμα 7: Διαχρονική πορεία Εσόδων Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Τα έσοδα αποτελούν βασικό μέλημα κάθε επιχείρησης, καθώς η αύξηση του κύκλου εργασιών συνδέεται άμεσα με την κερδοφορία, την επιτυχία και τα μεγάλα μερίδια αγοράς. Η Εθνική Τράπεζα παρουσιάζει υψηλές τιμές εσόδων τα έτη πριν την εμφάνιση της ύφεσης, ενώ από το 2011 η πορεία των εσόδων εμφανίζει σημαντικές αυξομειώσεις.

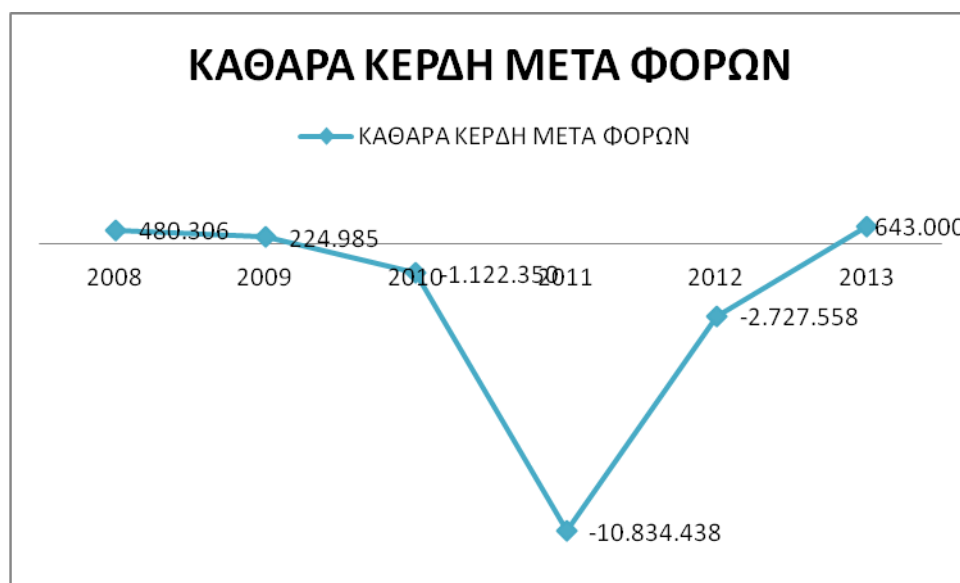
Σύνολο Δαπανών

Διάγραμμα 8: Διαχρονική πορεία Συνόλου Δαπανών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Το σύνολο δαπανών της Εθνικής Τράπεζας διατηρούνταν σε παρόμοιο επίπεδο πριν την ύφεση, ενώ το 2011 τα έξοδα της τράπεζας πολλαπλασιάστηκαν. Το 2012 η αξία των δαπανών μειώνεται, και το 2013 αυτό συμβαίνει ακόμη περισσότερο, υποδηλώνοντας την προσπάθεια της τράπεζας να διατηρεί με διάφορες πολιτικές μειωμένα έξοδα.

Καθαρά Κέρδη μετά φόρων

Διάγραμμα 9: Διαχρονική πορεία Καθαρών Κερδών μετά φόρου Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Η πορεία της καθαρής κερδοφορίας της τράπεζας δείχνει την σκληρή προσπάθεια της τελευταίας να ανταπεξέλθει στο δυσμενές περιβάλλον και να σημειώσει κερδοφορία. Ως το 2009, η τράπεζα σημειώνει κέρδη, αν και μειωμένα, ενώ το 2010 ως το 2012 εισέρχεται σε φάση ζημιών. Το 2011 οι ζημίες φτάνουν στο χαμηλότερο σημείο, ενώ έκτοτε η τράπεζα αποκτά καλύτερη πορεία στα καθαρά αποτελέσματα, με το 2013 να σημειώνει κερδοφορία και μάλιστα υψηλότερη ακόμη και σε σχέση με το 2008.

5.2.2 Alpha Bank

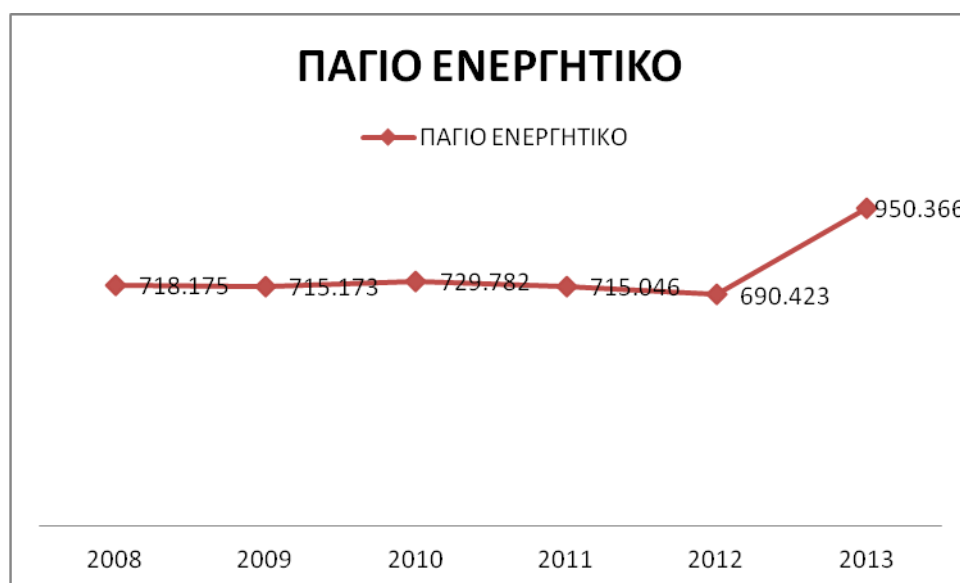
Ο πίνακας περιλαμβάνει μεγέθη της περιόδου 2008-2013 μετρημένα σε χιλιάδες € και περιλαμβάνει τα βασικότερα μεγέθη από τις επίσημες καταστάσεις της Alpha Bank την υπό μελέτη περίοδο βάσει των ομαδοποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν:

ALPHA BANK	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
<i>ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</i>	718.175	715.173	729.782	715.046	690.423	950.366
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ	50.926.140	55.272.197	49.198.844	44.361.643	41.206.689	52.013.974
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	1.750.902	1.794.719	1.853.042	1.954.335	2.182.138	2.098.940
ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	1.724.081	1.425.965	2.805.166	1.149.500	770.193	1.006.294
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	11.618.876	8.640.522	9.184.061	7.016.425	8.923.916	12.033.473
<i>ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ</i>	66.019.999	67.133.403	63.041.113	54.481.903	53.082.936	67.152.681
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	66.738.174	67.848.576	63.770.895	55.196.949	53.773.359	68.103.047
ΠΑΘΗΤΙΚΟ						
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	2.369.349	4.775.572	4.430.498	592.944	-430.366	7.147.306
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	64.368.825	63.073.004	59.340.397	54.604.005	54.203.725	60.955.741
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	66.738.174	67.848.576	63.770.895	55.196.949	53.773.359	68.103.047
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ						
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ	1.743.073	2.005.848	1.660.845	1.715.495	806.054	1.439.347
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	852.288	905.842	856.892	811.854	842.358	949.773
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	119.964	448.313	-286.522	-3.762.354	-991.116	3.155.918
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ (€)	0,7498	0,8188	-0,2139	-7,3331	-1,1732	0,4303

Πίνακας 2: Ετήσια μεγέθη Alpha Bank 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των βασικότερων από τα μεγέθη αυτά, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

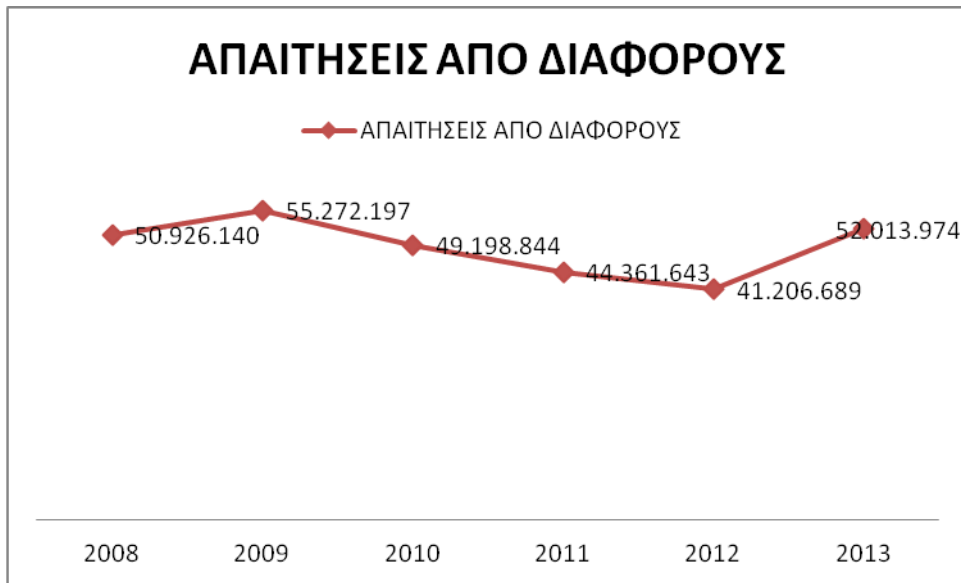
Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Διάγραμμα 10: Διαχρονική πορεία Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων Alpha Bank 2008-2013

Σε αντίθεση με την πορεία των παγίων της Εθνικής, το αντίστοιχο μέγεθος για την Alpha Bank εμφανίζει διαχρονικά σταθερή πορεία, με ελάχιστη πτώση το 2012 και σημαντική αύξηση το 2013. Η εμφάνιση της ύφεσης δεν φαίνεται να επηρέασε σημαντικά τα πάγια της τράπεζας.

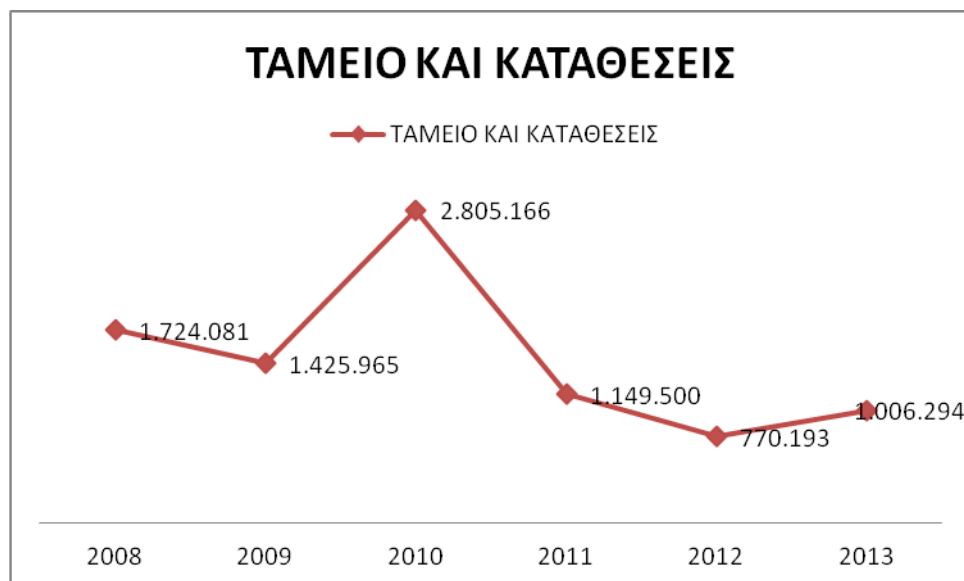
Απαιτήσεις

Διάγραμμα 11: Διαχρονική πορεία Απαιτήσεων Alpha Bank 2008-2013

Στην περίπτωση της Alpha Bank, παρατηρούμε ότι από το 2009 ως το 2012 οι απαιτήσεις μειώνονται, ενώ για πρώτη φορά μετά το 2008 αυξάνονται το 2013. Η εμφάνιση της ύφεσης μετά το 2009 φαίνεται να ώθησε την μείωση των απαιτήσεων, αν και με μικρές μεταβολές.

Ταμείο και Καταθέσεις

Διάγραμμα 12: Διαχρονική πορεία Ταμείου και Καταθέσεων Alpha Bank 2008-2013

Για την Alpha Bank, παρατηρούμε ότι ως το 2010 διαχρονικά η πορεία του ταμείου ήταν αυξομειούμενη, με το 2010 να κατέχει την μεγαλύτερη τιμή. Μετά τα τέλη του 2010 με την υιοθέτηση των σκληρών μέτρων για τις τράπεζες, όπως φάνηκε και στην περίπτωση της Εθνικής, η τράπεζα σημείωσε σημαντικά χαμηλή ρευστότητα. Ειδικά το 2012 το ταμείο της τράπεζας ήταν στο χαμηλότερο σημείο της εξαετίας, ενώ το 2013 σημείωσε αύξηση, υποδηλώνοντας προφανώς ευνοϊκότερες συνθήκες στην τραπεζική αγορά.

Σύνολο Ενεργητικού

Διάγραμμα 13: Διαχρονική πορεία Συνόλου Ενεργητικού Alpha Bank 2008-2013

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι την εξαετία αυτή τα πάγια έχουν σχετικά σταθερή πορεία με μικρές αυξομειώσεις τα έτη 2012 και 2013, η αξία του Ενεργητικού ακολουθεί όμοια πορεία.

Ίδια Κεφάλαια

Διάγραμμα 14: Διαχρονική πορεία Ιδίων Κεφαλαίων Alpha Bank 2008-2013

Τα Ίδια Κεφάλαια της τράπεζας αυξάνονται ως το 2010, ενώ όπως και η Εθνική, η Alpha Bank εμφάνισε σημαντική πτώση των Ιδίων Κεφαλαίων μεταξύ 2010 και 2011. Σε αντίθεση με την Εθνική που εμφάνισε αρνητικά Ίδια Κεφάλαια για δύο έτη, η Alpha Bank εμφάνισε αρνητικό μέγεθος μόνο το 2012, ενώ το 2013 η τράπεζα κατάφερε να επαναφέρει τα Ίδια Κεφάλαια της σε σημαντικά θετική αξία, την υψηλότερη στην υπό μελέτη εξαετία.

Σύνολο Υποχρεώσεων

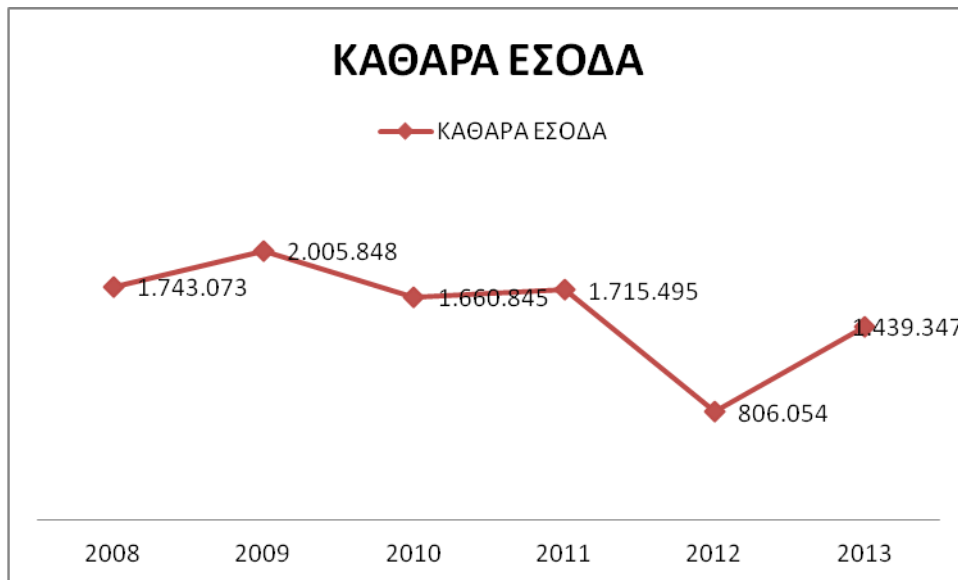

Διάγραμμα 15: Διαχρονική πορεία Υποχρεώσεων Alpha Bank 2008-2013

Το σύνολο βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων μειώνεται ως το 2012. Έκτοτε αυξάνεται, με το 2013 να αποκτά και πάλι θετική πορεία. Λαμβάνοντας υπόψιν και

την πορεία των Ιδίων Κεφαλαίων της Alpha Bank, η τράπεζα προφανώς λαμβάνει την απαραίτητη μόνο ξένη χρηματοδότηση. Το 2013 η τράπεζα εμφανίζει συνδυαστικά υψηλή αξία συνόλου υποχρεώσεων και Ιδίων Κεφαλαίων, γεγονός που υποδηλώνει ότι το έτος αυτό η τράπεζα είχε ανάγκη μεγάλης αξίας κεφαλαίων.

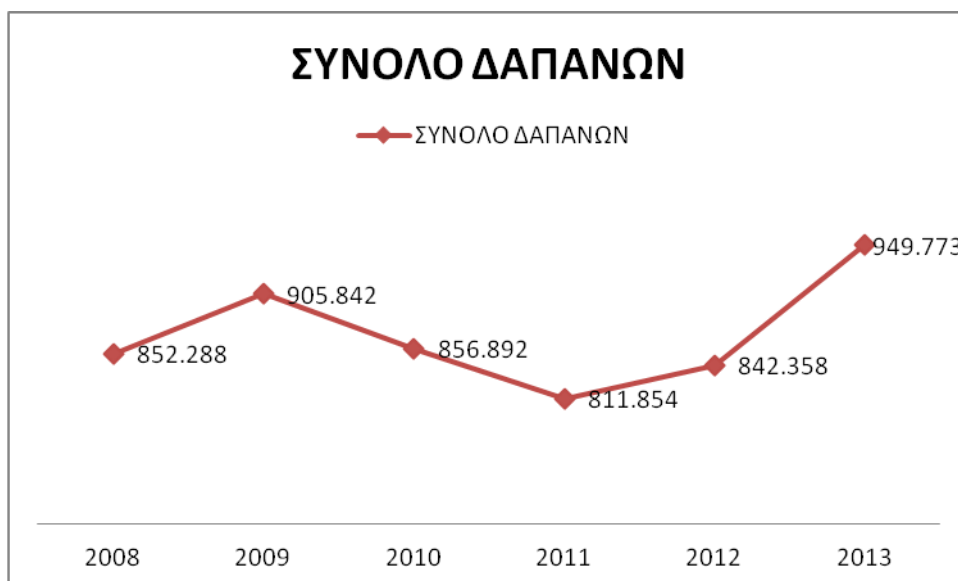
Καθαρά Έσοδα

Διάγραμμα 16: Διαχρονική πορεία Εσόδων Alpha Bank 2008-2013

Τα έσοδα της Alpha Bank είναι διαχρονικά αυξομειούμενα, με τις υψηλότερες τιμές εσόδων τα έτη πριν την εμφάνιση της ύφεσης, ενώ από το 2011 η πορεία των εσόδων είναι μειούμενη. Εξαίρεση αποτελεί το 2013 όπου και πάλι τα έσοδα αυξήθηκαν για πρώτη φορά μετά την εμφάνιση της ύφεσης.

Σύνολο Δαπανών

Διάγραμμα 17: Διαχρονική πορεία Συνόλου Δαπανών Alpha Bank 2008-2013

Το σύνολο δαπανών της Alpha Bank παρουσιάζει αυξομειούμενη πορεία καθόλη την εξετία υπό μελέτη. Από το 2009 ως το 2011 η αξία των δαπανών μειώνεται, ενώ το 2012 και το 2013 αυξάνεται.

Καθαρά Κέρδη μετά φόρων

Διάγραμμα 18: Διαχρονική πορεία Καθαρών Κερδών μετά φόρου Alpha Bank 2008-2013

Η πορεία της καθαρής κερδοφορίας της Alpha Bank είναι όμοια με αυτή του αντίστοιχου μεγέθους της Εθνικής. Συγκεκριμένα, ως το 2009, η τράπεζα σημειώνει κέρδη, αν και μειωμένα, ενώ το 2010 ως το 2012 εισέρχεται σε φάση ζημιών. Το 2011 οι ζημίες φτάνουν στο χαμηλότερο σημείο, ενώ έκτοτε η τράπεζα αποκτά καλύτερα πορεία στα καθαρά αποτελέσματα, με το 2013 να σημειώνει κερδοφορία και μάλιστα υψηλότερη ακόμη και σε σχέση με το 2008.

5.2.3 Eurobank

Ο πίνακας περιλαμβάνει μεγέθη της περιόδου 2008-2013 μετρημένα σε χιλιάδες € και περιλαμβάνει τα βασικότερα μεγέθη από τις επίσημες καταστάσεις της Eurobank την υπό μελέτη περίοδο βάσει των ομαδοποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν:

EUROBANK	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
<i>ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</i>	429.000	418.000	402.000	305.000	286.000	385.000
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ	75.265.000	81.843.000	73.022.000	59.782.000	48.778.000	48.590.000
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	2.448.000	2.927.000	2.931.000	2.952.000	3.031.000	2.913.000
ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	2.535.000	1.731.000	2.238.000	1.821.000	844.000	651.000
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	12.388.000	12.937.000	11.779.000	10.922.000	7.869.000	18.130.000
<i>ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ</i>	92.636.000	99.438.000	89.970.000	75.477.000	60.522.000	70.284.000
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	93.065.000	99.856.000	90.372.000	75.782.000	60.808.000	70.669.000
ΠΑΘΗΤΙΚΟ						
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	3.895.000	5.486.000	5.115.000	-10.000	-1.297.000	4.002.000
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	89.170.000	94.370.000	85.257.000	75.792.000	62.105.000	66.667.000
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	93.065.000	99.856.000	90.372.000	75.782.000	60.808.000	70.669.000
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ						
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ	1.884.000	1.734.000	1.720.000	1.330.000	1.096.000	796.000
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	902.000	898.000	762.000	674.000	636.000	674.000
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	-152.000	122.000	-83.000	-5.155.000	-1.368.000	-1.007.000
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ (€)	0,3802	-0,1754	-0,4260	-9,4659	-24,9693	-0,36

Πίνακας 3: Ετήσια μεγέθη Eurobank 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των βασικότερων από τα μεγέθη αυτά, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Διάγραμμα 19: Διαχρονική πορεία Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων Eurobank 2008-2013

Σε αντίθεση με την πορεία των παγίων της Εθνικής, το αντίστοιχο μέγεθος για την Eurobank παρουσιάζει παρόμοια πορεία με αυτό της Alpha Bank, καθώς εμφανίζει διαχρονικά σταθερή πορεία, με μικρή πτώση το 2011 και το 2012, ενώ παρουσίασε σημαντική αύξηση το 2013. Η εμφάνιση της ύφεσης δεν φαίνεται να επηρέασε σημαντικά τα πάγια της τράπεζας.

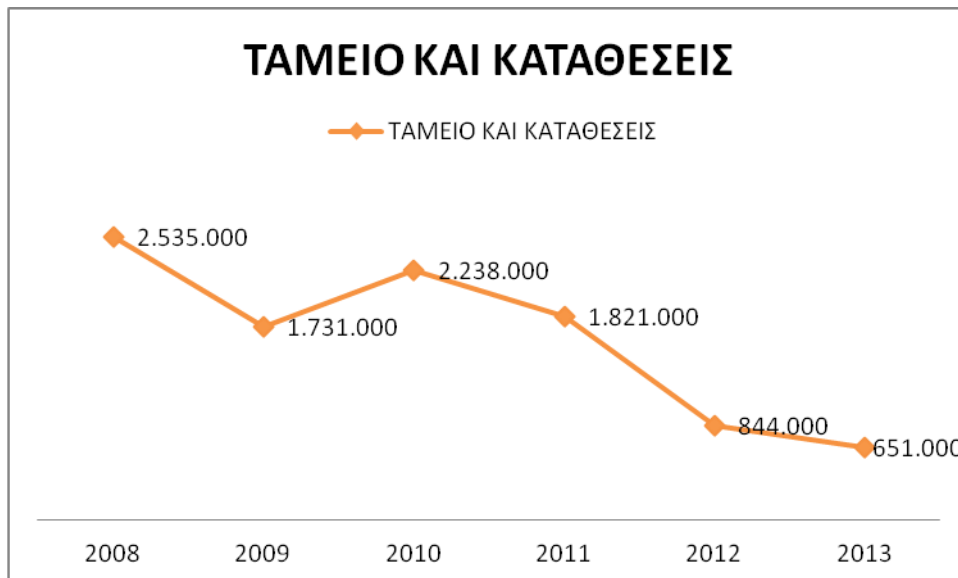
Απαιτήσεις

Διάγραμμα 20: Διαχρονική πορεία Απαιτήσεων Eurobank 2008-2013

Στην περίπτωση της Eurobank, παρατηρούμε ότι από το 2009 ως το 2012 οι απαιτήσεις μειώνονται ως και το 2013. Όπως και στην περίπτωση της Alpha Bank, η εμφάνιση της ύφεσης μετά το 2009 ώθησε την μείωση των απαιτήσεων.

Ταμείο και Καταθέσεις

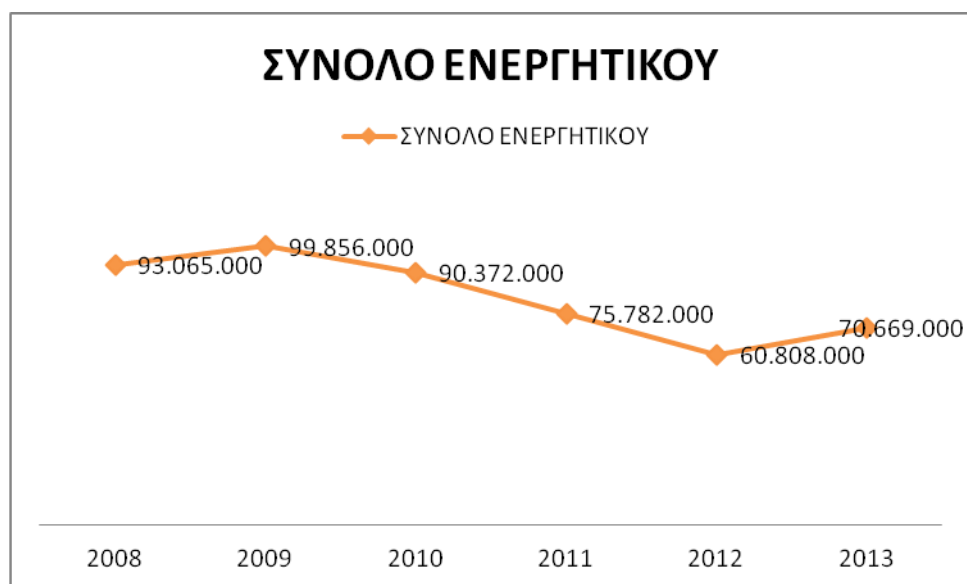

Διάγραμμα 21: Διαχρονική πορεία Ταμείου και Καταθέσεων Eurobank 2008-2013

Η πορεία του ταμείου και καταθέσεων της Eurobank είναι παρόμοια με του αντίστοιχου μεγέθους της Alpha Bank, καθώς ως το 2010 η πορεία του μεγέθους ήταν αυξομειούμενη, ενώ έκτοτε η αξία αυτή ολοένα και μειώνεται. Ίδια τάση παρατηρήθηκε και στην περίπτωση της Εθνικής, συνεπώς όλες οι τράπεζες σημείωσαν δυσκολίες ανάκτησης ρευστότητας. Σε αντίθεση όμως με τις δύο προηγούμενες τράπεζες, η Eurobank δεν εμφάνισε μεγαλύτερο μέγεθος το 2013.

Σύνολο Ενεργητικού

Διάγραμμα 22: Διαχρονική πορεία Συνόλου Ενεργητικού Eurobank 2008-2013

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι την εξαετία αυτή τα πάγια έχουν σχετικά σταθερή πορεία με μικρές μειώσεις τα έτη 2011 και 2012, η αξία του Ενεργητικού ακολουθεί όμοια πορεία.

Ίδια Κεφάλαια

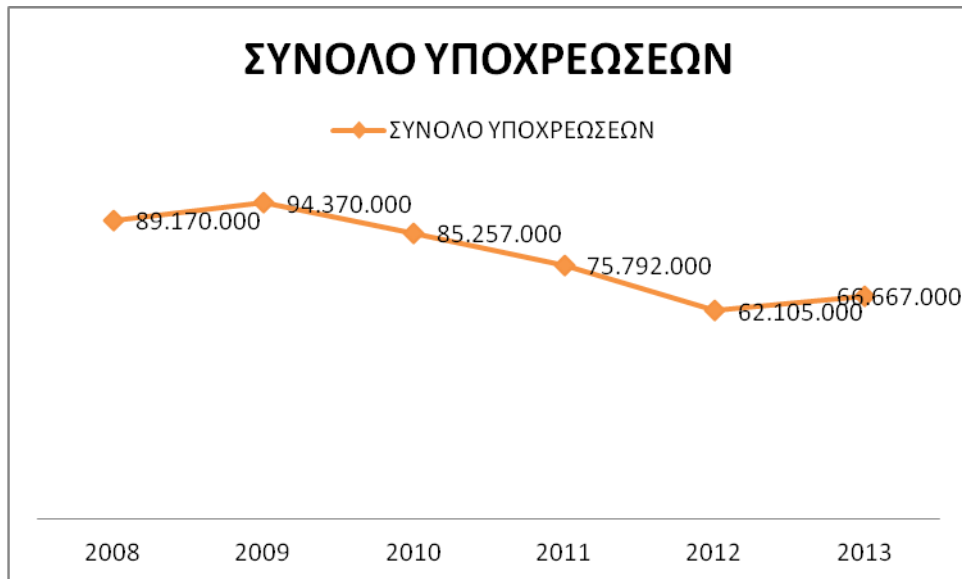

Διάγραμμα 23: Διαχρονική πορεία Ιδίων Κεφαλαίων Eurobank 2008-2013

Τα Ίδια Κεφάλαια της Eurobank ακολουθούν διαχρονικά την πορεία των αντίστοιχων μεγεθών της Εθνικής και της Alpha Bank, καθώς εμφάνισαν σημαντική πτώση μεταξύ 2010 και 2011. Όπως και η Εθνική, η Eurobank εμφάνισε ζημίες για δύο έτη, ενώ το 2013

κατάφερε να επαναφέρει τα Ίδια Κεφάλαια της σε σημαντικά θετική αξία, κοντά στα επίπεδα προ ύφεσης.

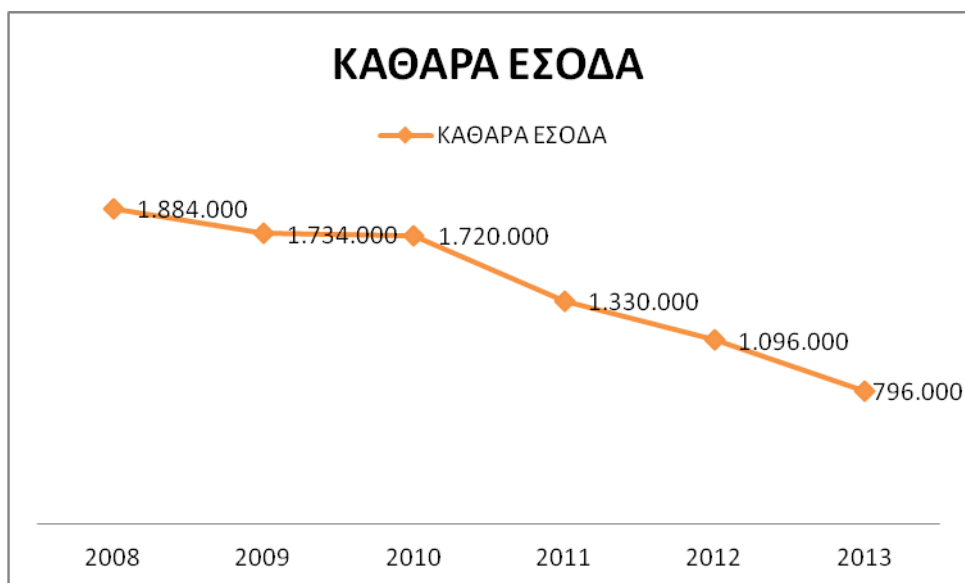
Σύνολο Υποχρεώσεων

Διάγραμμα 24: Διαχρονική πορεία Υποχρεώσεων Eurobank 2008-2013

Το σύνολο υποχρεώσεων μειώνεται ως το 2012 ενώ το 2013 είναι λίγο αυξημένο. Λαμβάνοντας υπόψιν και την πορεία των Ιδίων Κεφαλαίων της Eurobank, η τράπεζα προφανώς λαμβάνει την απαραίτητη μόνο ξένη χρηματοδότηση, όπως κάνει και η Alpha Bank. Το 2013 η τράπεζα εμφανίζει συνδυαστικά υψηλή αξία συνόλου υποχρεώσεων και Ιδίων Κεφαλαίων, γεγονός που υποδηλώνει ότι το έτος αυτό η τράπεζα είχε ανάγκη μεγάλης αξίας κεφαλαίων, ενώ η ίδια στρατηγική εμφανίστηκε και στην περίπτωση της Alpha Bank.

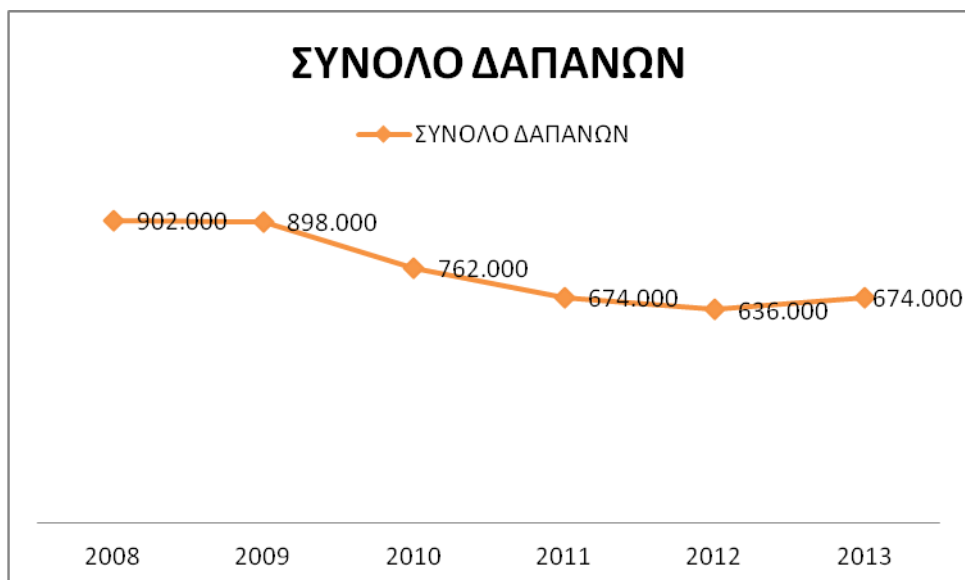
Καθαρά Έσοδα

Διάγραμμα 25: Διαχρονική πορεία Εσόδων Eurobank 2008-2013

Τα έσοδα της Eurobank είναι διαχρονικά μειούμενα, με τις υψηλότερες τιμές εσόδων τα έτη πριν την εμφάνιση της ύφεσης. Η τράπεζα δεν κατάφερε να ανακτήσει τα παλαιά επίπεδα εσόδων τα πρόσφατα έτη.

Σύνολο Δαπανών

Διάγραμμα 26: Διαχρονική πορεία Συνόλου Δαπανών Eurobank 2008-2013

Το σύνολο δαπανών της Eurobank παρουσιάζει μειούμενη πορεία ως το 2012, ενώ το 2013 η αξία των δαπανών εμφάνισε μικρή αύξηση.

Καθαρά Κέρδη μετά φόρων

Διάγραμμα 27: Διαχρονική πορεία Καθαρών Κερδών μετά φόρου Eurobank 2008-2013

Η εικόνα της καθαρής κερδοφορίας της Eurobank είναι περισσότερο αρνητική σε σχέση με τις προηγούμενες δύο τράπεζες. Συγκεκριμένα, το 2009 ήταν το μοναδικό έτος που η τράπεζα σημειώνει οριακά κέρδη, ενώ όλα τα λοιπά έτη βρίσκεται σε φάση ζημιών. Το 2011 οι ζημίες φτάνουν στο χαμηλότερο σημείο, ενώ έκτοτε η τράπεζα αποκτά καλύτερη πορεία στα καθαρά αποτελέσματα, με το 2013 να έχει σημαντικά μικρότερες ζημίες σε σχέση με τα προηγούμενα έτη μετά την εμφάνιση της ύφεσης.

5.2.4 Τράπεζα Πειραιώς

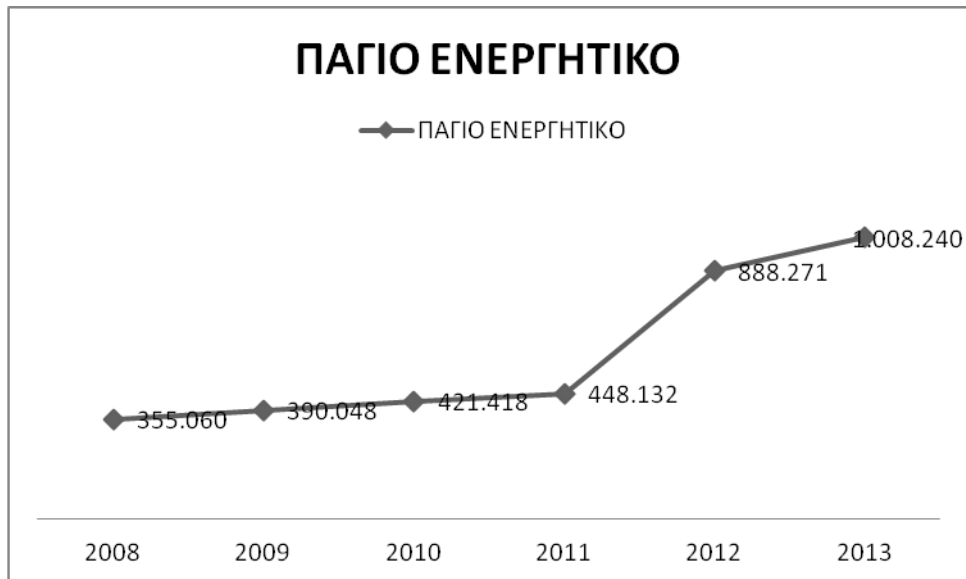
Ο πίνακας περιλαμβάνει μεγέθη της περιόδου 2008-2013 μετρημένα σε χιλιάδες € και περιλαμβάνει τα βασικότερα μεγέθη από τις επίσημες καταστάσεις της Τράπεζας Πειραιώς την υπό μελέτη περίοδο βάσει των ομαδοποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν:

ΠΕΙΡΑΙΩΣ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	355.060	390.048	421.418	448.132	888.271	1.008.240
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ	5.520.792	36.757.384	38.186.687	33.337.924	48.595.699	74.453.070
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	1.996.887	2.084.523	2.268.469	2.137.727	2.161.826	1.999.218
ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	2.486.574	1.747.045	1.523.902	1.572.849	2.091.406	1.912.478
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	39.853.684	7.943.004	9.299.231	6.343.674	9.285.177	6.404.864
<i>ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ</i>	49.857.937	48.531.956	51.278.289	43.392.174	62.134.108	84.769.630
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	50.212.997	48.922.004	51.699.707	43.840.306	63.022.379	85.777.870
ΠΑΘΗΤΙΚΟ						
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	2.623.827	3.238.154	2.956.979	-2.058.682	-2.744.356	8.269.089
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	47.589.170	45.683.850	48.742.728	45.898.988	65.766.735	77.508.781
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	50.212.997	48.922.004	51.699.707	43.840.306	63.022.379	85.777.870
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ						
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ	936.542	1.013.767	906.918	746.177	1.482.385	5.237.981
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	559.577	550.409	532.514	494.559	602.730	1.176.261
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	-50.712	147.237	-263.169	-6.156.075	-678.505	2.559.788
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ (€)	0,34	0,39	-0,01	-5,91	-7,02	0,91

Πίνακας 4: Ετήσια μεγέθη Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των βασικότερων από τα μεγέθη αυτά, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

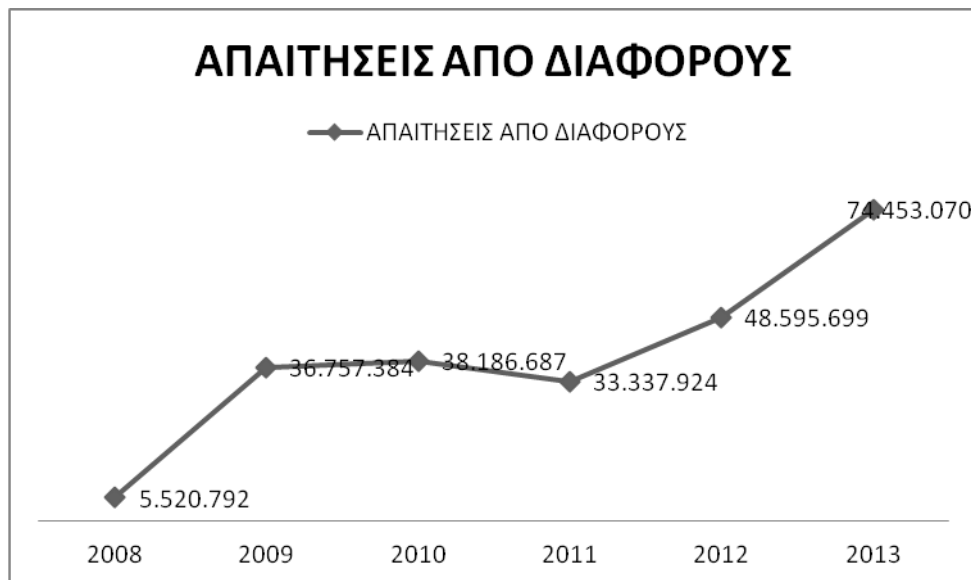
Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Διάγραμμα 28: Διαχρονική πορεία Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Η εμφάνιση της ύφεσης δεν φαίνεται να επηρέασε σημαντικά τα πάγια της Τράπεζας Πειραιώς, η αξία των οποίων είναι μεν σταθερή ως το 2011, άλλα έκτοτε αυξάνεται ως το 2013, γεγονός που δεν έλαβε χώρα σε καμία προηγούμενη τράπεζα.

Απαιτήσεις

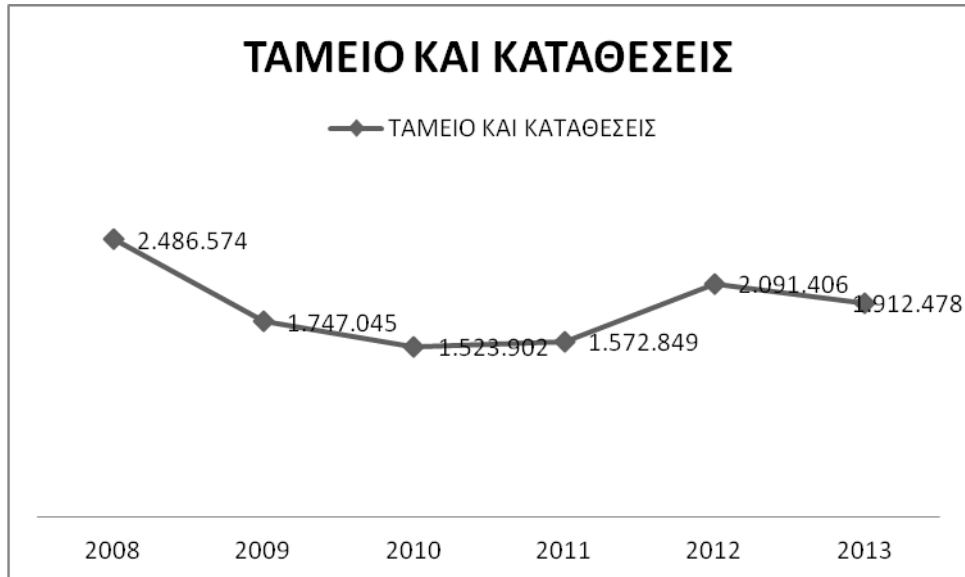

Διάγραμμα 29: Διαχρονική πορεία Απαιτήσεων Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Ίδια τάση με αυτή των παγίων παρατηρείται για την Τράπεζα Πειραιώς για το διάστημα 2008-2013. Οι απαιτήσεις αυξάνονται με εξαίρεση το 2011, συνέπεια των αυστηρών μέτρων

που επεβλήθησαν στις τράπεζες. Η εμφάνιση της ύφεσης δεν φαίνεται να μετρίασε την δραστηριότητα της εν λόγω τράπεζας.

Ταμείο και Καταθέσεις

Διάγραμμα 30: Διαχρονική πορεία Ταμείου και Καταθέσεων Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Η Τράπεζα Πειραιώς φαίνεται να διατηρεί μια πιο σταθερή σχετικά πορεία στο μέγεθος αυτό διαχρονικά σε σύγκριση με τις άλλες τράπεζες. Αν και η πορεία του ταμείου και καταθέσεων είναι μειούμενη ως το 2011, από το 2012 η αξία αυτή αυξάνεται. Για όλες τις προηγούμενες τράπεζες, η τάση αυτή δεν παρατηρήθηκε.

Σύνολο Ενεργητικού

Διάγραμμα 31: Διαχρονική πορεία Συνόλου Ενεργητικού Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι την εξαετία αυτή τα πάγια έχουν αυξανόμενη πορεία, η αξία του Ενεργητικού ακολουθεί όμοια πορεία.

Ίδια Κεφάλαια

Διάγραμμα 32: Διαχρονική πορεία Ιδίων Κεφαλαίων Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Τα Ίδια Κεφάλαια της Τράπεζας Πειραιώς ακολουθούν διαχρονικά την πορεία των αντίστοιχων μεγεθών των προηγούμενων τραπεζών, καθώς εμφάνισαν σημαντική πτώση μεταξύ 2010 και 2011. Όπως και η Εθνική και η Eurobank, η Τράπεζα Πειραιώς εμφάνισε ζημίες για δύο έτη, ενώ το 2013 κατάφερε να επαναφέρει τα Ίδια Κεφάλαια της σε σημαντικά θετική αξία, υψηλότερη από τα επίπεδα προ ύφεσης.

Σύνολο Υποχρεώσεων

Διάγραμμα 33: Διαχρονική πορεία Υποχρεώσεων Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Το σύνολο υποχρεώσεων διατηρεί διαχρονικά μια σταθερή πορεία, ενώ το 2012 και το 2013 αυξάνεται. Λαμβάνοντας υπόψιν και την πορεία των Ιδίων Κεφαλαίων της, η Τράπεζα Πειραιώς προφανώς διατηρεί σταθερή πολιτική λήψης ξένης χρηματοδότησης. Όπως και η Alpha Bank αλλά και η Eurobank, το 2013 η τράπεζα εμφανίζει συνδυαστικά υψηλή αξία συνόλου υποχρεώσεων και Ιδίων Κεφαλαίων, γεγονός που υποδηλώνει ότι το έτος αυτό η τράπεζα είχε ανάγκη μεγάλης αξίας κεφαλαίων.

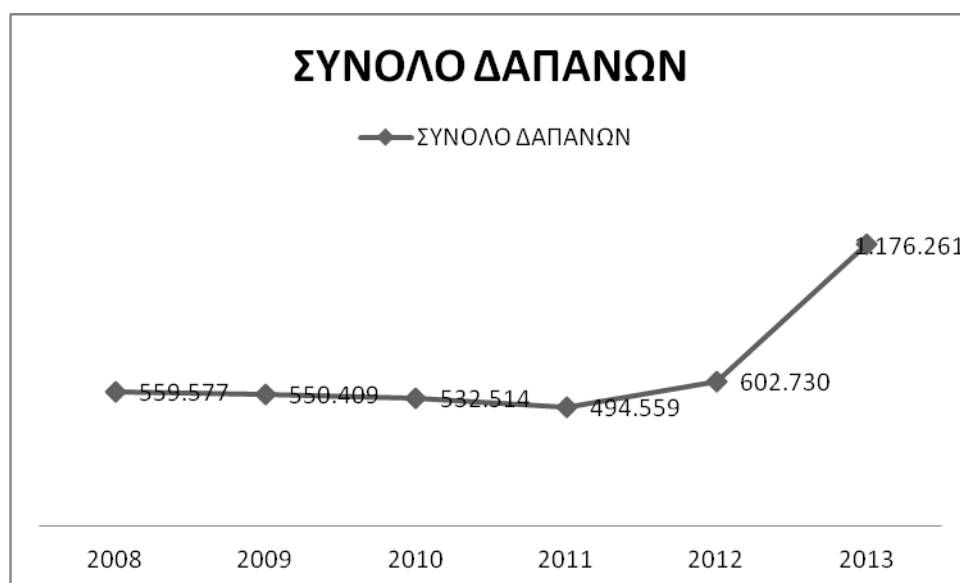
Καθαρά Έσοδα

Διάγραμμα 34: Διαχρονική πορεία Εσόδων Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Τα έσοδα της Τράπεζας Πειραιώς είναι διαχρονικά αυξανόμενα, με τις υψηλότερες τιμές εσόδων τα δύο τελευταία έτη. Η τράπεζα δεν φάνηκε να επηρεάζεται ιδιαίτερα από την εμφάνιση της ύφεσης, ενώ οι πρόσφατες εξαγορές και συγχωνεύσεις μικρότερων τραπεζών προφανώς οδήγησαν στην θεαματική αυτή πορεία των εσόδων.

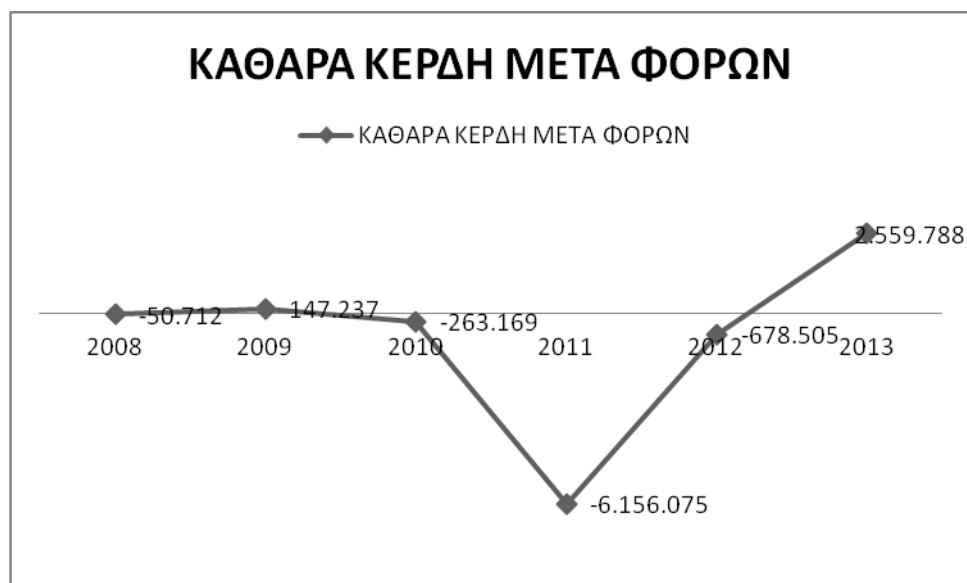
Σύνολο Δαπανών

Διάγραμμα 35: Διαχρονική πορεία Συνόλου Δαπανών Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Το σύνολο δαπανών της Τράπεζας Πειραιώς παρουσιάζει διαχρονικά σταθερή πορεία, ενώ από το 2012 η αξία των δαπανών εμφάνισε αύξηση, γεγονός που προφανώς οφείλεται στις πρόσφατες εξαγορές και συγχωνεύσεις μικρότερων τραπεζών που λειτουργούν πλέον με την επωνυμία της.

Καθαρά Κέρδη μετά φόρων

Διάγραμμα 36: Διαχρονική πορεία Καθαρών Κερδών μετά φόρου Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Η εικόνα της καθαρής κερδοφορίας της Τράπεζας Πειραιώς προσομοιάζει με αυτή της Eurobank. Συγκεκριμένα, το 2009 ήταν το μοναδικό έτος πριν το 2013 που η τράπεζα σημειώνει οριακά κέρδη, ενώ όλα τα λοιπά έτη βρίσκεται σε φάση ζημιών. Το 2011 οι ζημιές φτάνουν στο χαμηλότερο σημείο, τάση που παρατηρήθηκε και σε όλες τις προηγούμενες τράπεζες, ενώ το 2013 η τράπεζα επανήλθε σε φάση κερδοφορίας και μάλιστα με αξία σημαντικά υψηλότερη σε σχέση με το 2009.

5.2.5 Άττικα Bank

Ο πίνακας περιλαμβάνει μεγέθη της περιόδου 2008-2013 μετρημένα σε χιλιάδες € και περιλαμβάνει τα βασικότερα μεγέθη από τις επίσημες καταστάσεις της Άττικα Bank την υπό μελέτη περίοδο βάσει των ομαδοποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν:

ΑΤΤΙΚΑ	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
<i>ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ</i>	55042	61062	60249	60680	57515	58532
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ	4034865	4565133	4050451	3626289	3340122	3466503
ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ	11748	15719	26273	31952	33716	33119
ΤΑΜΕΙΟ ΚΑΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ	120.443	146.288	86.367	69.256	109.461	70.944
ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	297.062	471.138	557.394	393.782	365.491	431.216
<i>ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ</i>	4.464.118	5.198.278	4.720.485	4.121.279	3.848.790	4.001.782
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	4.519.160	5.259.340	4.780.734	4.181.959	3.906.305	4.060.314
ΠΑΘΗΤΙΚΟ						
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ	320.685	582.812	520.797	253.898	91.827	404.283
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	4.198.475	4.676.528	4.259.936	3.928.062	3.814.478	3.656.031
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	4.519.160	5.259.340	4.780.734	4.181.959	3.906.305	4.060.314
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΗΣ						
ΚΑΘΑΡΑ ΕΣΟΔΑ	142.436	152.256	149.918	110.753	54.601	65.929
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΩΝ	128.398	135.116	147.893	365.251	246.551	220.681
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΜΕΤΑ ΦΟΡΩΝ	5.020	11.408	-57.407	-266.900	-162.070	-80.352
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ ΑΝΑ ΜΕΤΟΧΗ (€)	0,0643	0,0254	-0,0556	-1,0679	-0,7716	-0,1523

Πίνακας 5: Ετήσια μεγέθη Άττικα Bank 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των βασικότερων από τα μεγέθη αυτά, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

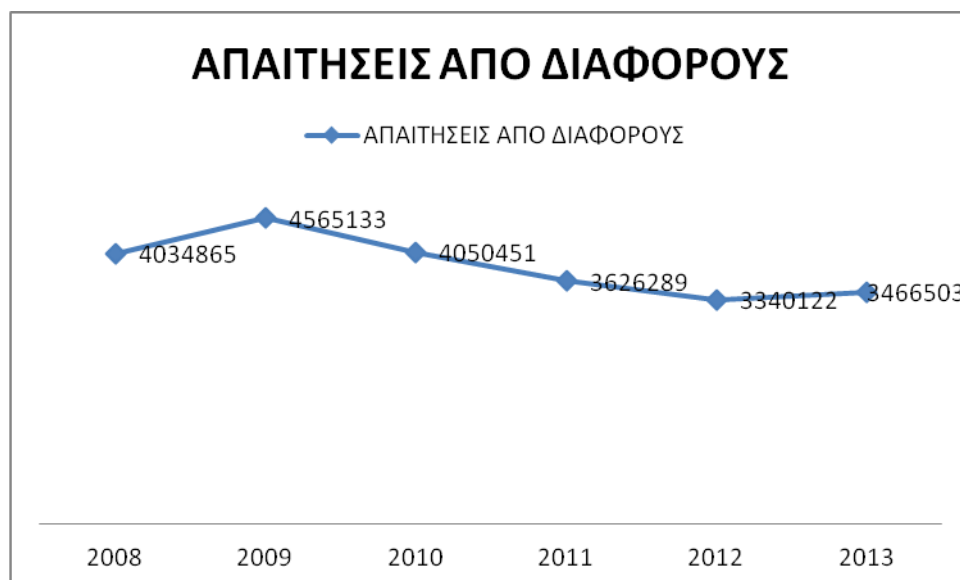
Πάγια Στοιχεία Ενεργητικού

Διάγραμμα 37: Διαχρονική πορεία Παγίων Περιουσιακών Στοιχείων Άττικα Bank 2008-2013

Η πορεία των πάγιων της Άττικα Bank είναι διαχρονικά αυξομειούμενη και δεν προσομοιάζει ιδιαίτερα σε αυτήν άλλης τράπεζας. Ως το 2009, η αξία των παγίων είναι ανοδική, από το 2010 ως το 2011 εμφανίζει μικρή αύξηση, αλλά έκτοτε μειώνεται. Το 2013 εμφάνισε μικρή άνοδο.

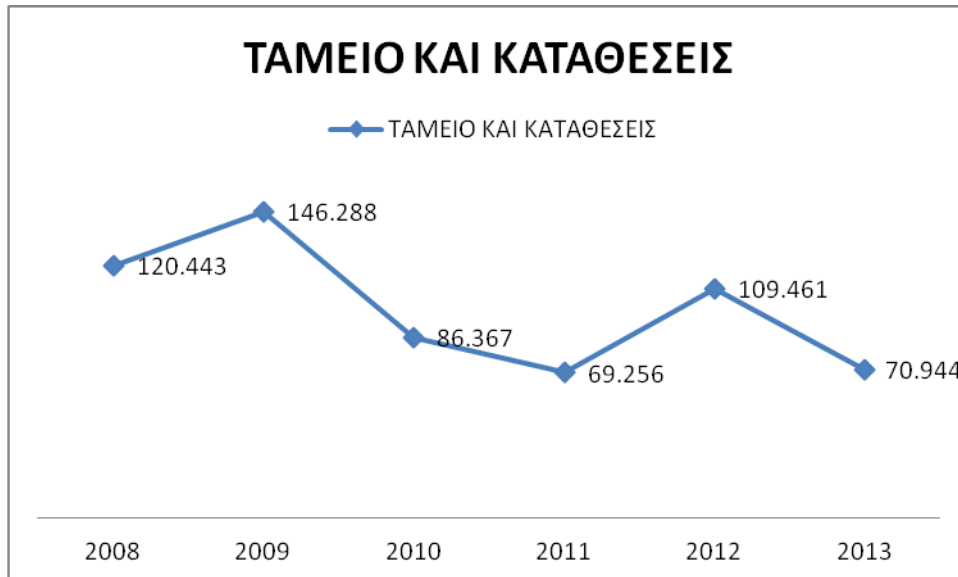
Απαιτήσεις

Διάγραμμα 38: Διαχρονική πορεία Απαιτήσεων Άττικα Bank 2008-2013

Οι απαιτήσεις της Άττικα αυξάνονται μόνο ως το 2009, ενώ έκτοτε μειώνονται, συνδυαστικά με το γεγονός ότι από το 2011 επιβλήθηκαν στις τράπεζες αυστηρά μέτρα. Παρόμοια πορεία εμφάνισαν τα ίδια έτη η Εθνική και η Alpha Bank.

Ταμείο και Καταθέσεις

Διάγραμμα 39: Διαχρονική πορεία Ταμείου και Καταθέσεων Άττικα Bank 2008-2013

Όπως και οι άλλες τράπεζες, με εξαίρεση την Πειραιώς, η Άττικα εμφανίζει αυξομειούμενη πορεία στο ταμείο. Από το 2009 ως το 2011 η αξία του μεγέθους μειώθηκε, το 2012 αυξάνεται, ενώ πάλι μειώνεται το 2013.

Σύνολο Ενεργητικού

Διάγραμμα 40: Διαχρονική πορεία Συνόλου Ενεργητικού Άττικα Bank 2008-2013

Λαμβάνοντας υπόψιν ότι την εξαετία αυτή τα πάγια έχουν αυξομειώμενη πορεία, η αξία του Ενεργητικού προφανώς επηρεάζεται περισσότερο από την αξία του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού, με αποτέλεσμα να ακολουθεί διαχρονικά μια σταθερή γενικά πορεία, με μικρές πτώσεις από το 2009 ως το 2012.

Ίδια Κεφάλαια

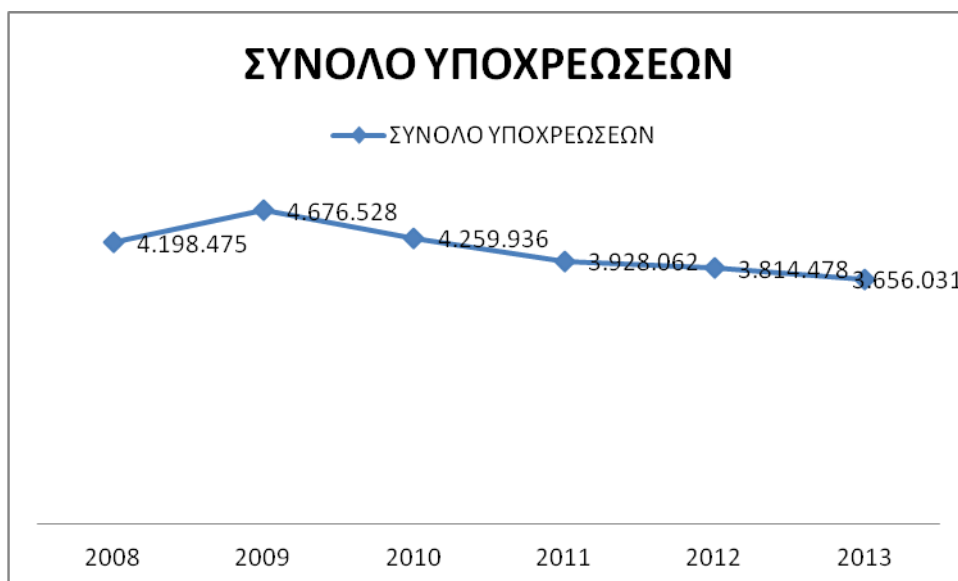

Διάγραμμα 41: Διαχρονική πορεία Ιδίων Κεφαλαίων Άττικα Bank 2008-2013

Τα Ίδια Κεφάλαια της Άττικα δεν ακολουθούν διαχρονικά την πορεία των αντίστοιχων μεγεθών των προηγούμενων τραπεζών, καθώς εμφάνισαν μεν σημαντική πτώση μετά το 2010, όμως δεν έγιναν αρνητικά σε κανένα έτος υπό μελέτη. Μάλιστα, το 2013 κατάφερε να επαναφέρει τα Ίδια Κεφάλαια της σε σημαντικά θετικότερη αξία σε σχέση με τα έτη πριν το 2010.

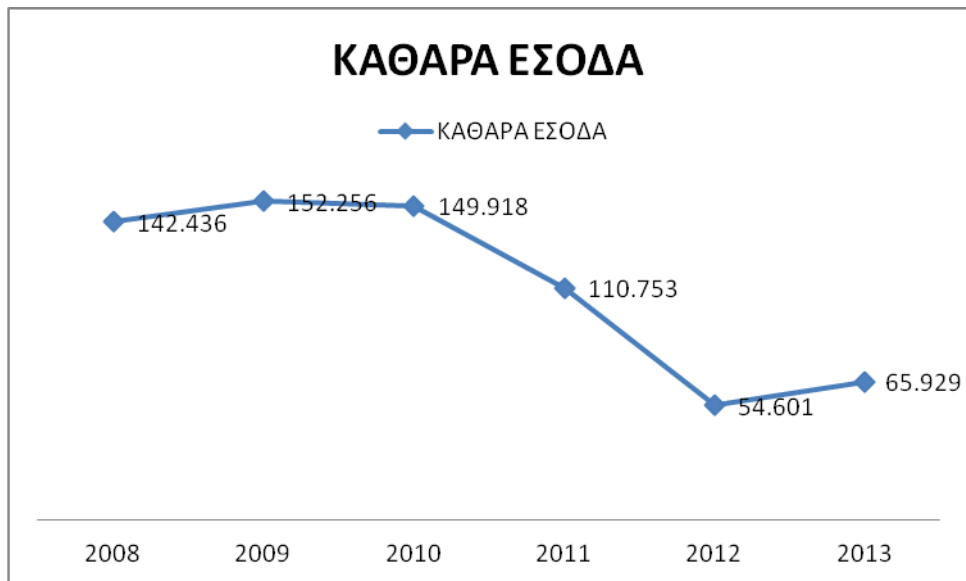
Σύνολο Υποχρεώσεων

Διάγραμμα 42: Διαχρονική πορεία Υποχρεώσεων Άττικα Bank 2008-2013

Το σύνολο υποχρεώσεων της Άττικα διατηρεί διαχρονικά μια σταθερή πορεία, ενώ το μετά το 2009 εμφανίζει μικρές μειώσεις. Λαμβάνοντας υπόψιν και την πορεία των Ιδίων Κεφαλαίων της, η Άττικα, όπως και η Τράπεζα Πειραιώς, προφανώς διατηρεί σταθερή πολιτική λήψης ξένης χρηματοδότησης σε σύγκριση με τις άλλες τράπεζες. Σε αντίθεση με τις τελευταίες, το 2013 η Άττικα δεν εμφανίζει συνδυαστικά υψηλή αξία συνόλου υποχρεώσεων και Ιδίων Κεφαλαίων.

Καθαρά Έσοδα

Διάγραμμα 43: Διαχρονική πορεία Εσόδων Άττικα Bank 2008-2013

Τα έσοδα της Άττικα πριν την εμφάνιση της ύφεσης είναι διαχρονικά αυξανόμενα, ενώ μετά το 2010, τα έσοδα μειώνονται αισθητά. Όπως όλες οι άλλες τράπεζες, με εξαίρεση την Τράπεζα Πειραιώς, η τράπεζα επηρεάστηκε από την εμφάνιση της ύφεσης, αν και το 2013 το ύψος των εσόδων αυξάνεται για πρώτη φορά μετά την εμφάνιση της ύφεσης.

Σύνολο Δαπανών

Διάγραμμα 44: Διαχρονική πορεία Συνόλου Δαπανών Άττικα Bank 2008-2013

Το σύνολο δαπανών της Άττικα παρουσιάζει διαχρονικά αντίθετη πορεία από αυτήν των εσόδων, με αποτέλεσμα η αξία των δαπανών να εμφανίζει αύξηση μετά την εμφάνιση της ύφεσης, ενώ τα δύο τελευταία έτη η αξία τους μειώνεται.

Καθαρά Κέρδη μετά φόρων

Διάγραμμα 45: Διαχρονική πορεία Καθαρών Κερδών μετά φόρου Άττικα Bank 2008-2013

Η εικόνα της καθαρής κερδοφορίας της Άττικα προσομοιάζει με αυτή της Τράπεζας Πειραιώς και ιδιαίτερα με της Eurobank. Συγκεκριμένα, το 2009 ήταν τα υψηλότερα οριακά κέρδη, ενώ από το 2010 η τράπεζα βρίσκεται σε φάση ζημιών. Το 2011 οι ζημίες φτάνουν στο χαμηλότερο σημείο, όπως και για όλες τις τράπεζες, ενώ το 2013 η τράπεζα αν και δεν έχει επανέλθει σε φάση κερδοφορίας, εμφανίζει χαμηλότερες ζημίες σε σχέση με τα προηγούμενα έτη.

Ενότητα 2: Ανάλυση αριθμοδεικτών

5.3 Θεωρητική προσέγγιση ανάλυσης αριθμοδεικτών

Η μέθοδος των αριθμοδεικτών είναι ένα εργαλείο μελέτης και ανάλυσης χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Ο υπολογισμός των αριθμοδεικτών για μια σειρά ετών παρέχει πληροφορίες που αξιολογούν την πορεία και εξέλιξη της κατάστασης και εικόνας ενός οργανισμού διαχρονικά, ώστε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να ενημερώνονται για την εικόνα του οργανισμού².

Η μέθοδος μελετά την κατάσταση ενός οργανισμού μέσω τεσσάρων κυρίως κατηγοριών-ομάδων, αυτή της ρευστότητας, του χρέους, της δραστηριότητας και της αποδοτικότητας³.

Αν και υπάρχουν πολλοί και διάφοροι αριθμοδείκτες συγκεντρωτικά στις τέσσερις βασικές κατηγορίες, η εκτίμηση των περισσότερων για τον τραπεζικό κλάδο δεν έχει ουσιαστική σημασία. Αυτό γιατί ο εν λόγω κλάδος δεν παρουσιάζει την ίδια δομή στον Ισολογισμό όπως οι λοιπές επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα η ερμηνεία κάποιων αριθμοδεικτών να μην βγάζει ουσιαστικό πόρισμα. Έτσι, από τους αριθμοδείκτες των κατηγοριών αυτών, επιλέχθηκαν και θα υπολογιστούν παρακάτω οι εξής:

❖ Ρευστότητας

Η αξιολόγηση της ρευστότητας συνίσταται στο κατά πόσο η εταιρία διαθέτει διαθέσιμα ικανά να αποπληρώσει βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Σε όσο καλύτερο επίπεδο βρίσκεται η ρευστότητα ενός οργανισμού, καλύτερη πιστοληπτική ικανότητα τον χαρακτηρίζει.

Η ιδιαιτερότητα των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών επιτρέπει την εκτίμηση του εξής αριθμοδείκτη:

---

² Λαζαρίδης, Γ. Τ., Παπαδόπουλος, Δ. Λ., 2001, *Χρηματοοικονομική Διοίκηση- Τεύχος Α'*, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

³ Λαζαρίδης, Γ. Τ., Παπαδόπουλος, Δ. Λ., 2001

Δείκτης Μετρητών= Ταμείο και Καταθέσεις/ Κυκλοφορούν Ενεργητικό

Όσο ο δείκτης πλησιάζει τη μονάδα, τόσο υψηλότερη είναι η ταμειακή ρευστότητα της τράπεζας.

❖ Χρέους

Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει δείκτες που αξιολογούν τον τρόπο χρηματοδότησης της τράπεζας (αν χρησιμοποιεί περισσότερο ξένα ή ίδια κεφάλαια). Η ιδιαιτερότητα των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών επιτρέπει την εκτίμηση του εξής αριθμοδείκτη:

Δείκτης Δανειακής Επιβάρυνσης= Σύνολο Υποχρεώσεων/ Σύνολο Κεφαλαίων

Ο δείκτης υπολογίζει τι ποσοστό του συνόλου των κεφαλαίων είναι οι συνολικές υποχρεώσεις. Είναι λογικό ότι όσο μεγαλύτερη τιμή παίρνει ο δείκτης, τόσο περισσότερο η τράπεζα εξαρτάται από εξωτερική χρηματοδότηση⁴. Αυτό στις τράπεζες είναι παρόλα αυτά αναμενόμενο, καθότι ο ρόλος τους στην αγορά είναι να αποτελούν τον πάροχο δανείων μέσω λήψης χρηματοδότησης από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες.

❖ Δραστηριότητας

Η κατηγορία αυτή εξετάζει την αποτελεσματικότητα της όλης δραστηριότητας της τράπεζας⁵. Η ιδιαιτερότητα των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών επιτρέπει την εκτίμηση των εξής αριθμοδεικτών:

- **Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων= Απαιτήσεις/ Έσοδα*365**

---

⁴ Λαζαρίδης, Γ. Τ., Παπαδόπουλος, Δ. Λ., 2001

⁵ Αδαμίδης, Α., 2008, Ανάλυση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων, Εκδόσεις University Studio Press

Ο δείκτης εκτιμά κάθε πόσες μέρες η τράπεζα εισπράττει τις απαιτήσεις που δημιουργούνται από διάφορα μέρη. Είναι λογικό ότι ο δείκτης πρέπει να είναι όσο το δυνατόν μικρότερος, ώστε η τράπεζα να εισπράττει γρήγορα τις οφειλές της⁶.

- **Δείκτης Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Ενεργητικού**= Έσοδα / Σύνολο Ενεργητικού

Ο δείκτης εξετάζει τι ποσοστό του Ενεργητικού είναι τα έσοδα της τράπεζας κατά τη διάρκεια μιας χρονιάς. Είναι λογικό ότι ο δείκτης πρέπει να αυξάνεται διαχρονικά, ώστε η χρήση των στοιχείων του Ενεργητικού να γίνεται πιο αποτελεσματική και να αποφέρει έσοδα.

❖ **Αποδοτικότητα**

Η κατηγορία αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς εξετάζει αν και κατά πόσο χρησιμοποιούνται αποτελεσματικά οι πόροι της εταιρίας. Η ιδιαιτερότητα των οικονομικών καταστάσεων των τραπεζών επιτρέπει την εκτίμηση των εξής αριθμοδεικτών:

- **Δείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους**= Καθαρά κέρδη / Έσοδα

Ο δείκτης εκτιμά τι ποσοστό των εσόδων απομένουν σαν καθαρά κέρδη στη τράπεζα. Μεγάλες τιμές του δείκτη σημαίνουν υψηλή αποδοτικότητα για την τελευταία.

- **ROE (Return on Equity: Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων)**= Καθαρά κέρδη / Ίδια Κεφάλαια

Ο δείκτης μετράει κατά πόσο τα Ίδια Κεφάλαια της τράπεζας μπορούν να δημιουργήσουν κέρδη. Είναι λογικό ότι επιθυμούμε υψηλή τιμή του δείκτη αυτού⁷.

---

⁶ Λαζαρίδης, Γ. Τ., Παπαδόπουλος, Δ. Λ., 2001

⁷ Λαζαρίδης, Γ. Τ., Παπαδόπουλος, Δ. Λ., 2001

Ανάλυση αριθμοδεικτών των 5 μεγαλύτερων ελληνικών τραπεζών

5.3.1 Παρουσίαση αριθμοδεικτών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν για τον ορισμό και τη σημασία των αριθμοδεικτών, οι αριθμοδείκτες για την Εθνική Τράπεζα για την περίοδο 2008-2013 έχουν ως εξής:

Αριθμοδείκτες	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ						
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	0,024	0,023	0,053	0,018	0,016	0,026
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ						
ΚΥΚΛΟΦ.ΤΑΧΥΤ.ΕΝΕΡΓ.	0,028	0,029	0,022	0,026	0,011	0,022
ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ						
9506	9106	12592	10576	23949	12496	
ΧΡΕΟΥΣ						
ΔΑΝ.ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	92,32%	90,98%	90,88%	101,22%	104,87%	92,42%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ	20,41%	8,53%	-53,14%	-469,65%	-324,89%	34,35%
ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΚ	7,47%	2,74%	-12,78%	1016,83%	71,88%	10,07%

Πίνακας 6: Αριθμοδείκτες Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των αριθμοδεικτών, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

Δείκτης Μετρητών

Διάγραμμα 46: Διαχρονική πορεία Δείκτη Μετρητών Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Δεδομένου ότι επιθυμούμε ο εν λόγω δείκτης να παίρνει τιμές κοντά στο 1, παρατηρούμε ότι για όλα τα υπό μελέτη έτη η ταμειακή ρευστότητα της Εθνικής Τράπεζας είναι πολύ χαμηλή, γεγονός που υποδηλώνει ανεπάρκεια ταμειακής ρευστότητας. Ο δείκτης διαχρονικά έχει πολύ χαμηλές τιμές, μειώνεται από το 2008 στο 2009, αυξάνεται από το 2009 ως το 2010, και έκτοτε έχει ακόμη χαμηλότερες τιμές, παρουσιάζοντας μικρή άνοδο το 2013.

Δείκτης Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Ενεργητικού

Διάγραμμα 47: Διαχρονική πορεία Δείκτη Κυκλ. Ταχύτητας Ενεργητικού Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Ο εν λόγω δείκτης εκτιμά τι ποσοστό του Ενεργητικού είναι τα Έσοδα που σημείωσε η τράπεζα σε ένα έτος. Είναι αναμενόμενο ότι υψηλές τιμές στον δείκτη αντικατοπτρίζουν υψηλή δραστηριότητα. Η Εθνική Τράπεζα διαχρονικά εμφανίζει χαμηλές τιμές στον δείκτη, με τα Έσοδα να αποτελούν διαχρονικά περίπου το 2% του Συνόλου Ενεργητικού. Αυτό σημαίνει ότι τα στοιχεία του Ενεργητικού χρησιμοποιούνται λίγο αποτελεσματικά για τη δημιουργία εσόδων. Οι υψηλότερες τιμές του δείκτη εμφανίζονται τα έτη πριν την ύφεση, ενώ στα πρόσφατα έτη καλύτερη τιμή έχει το 2011 και το 2013.

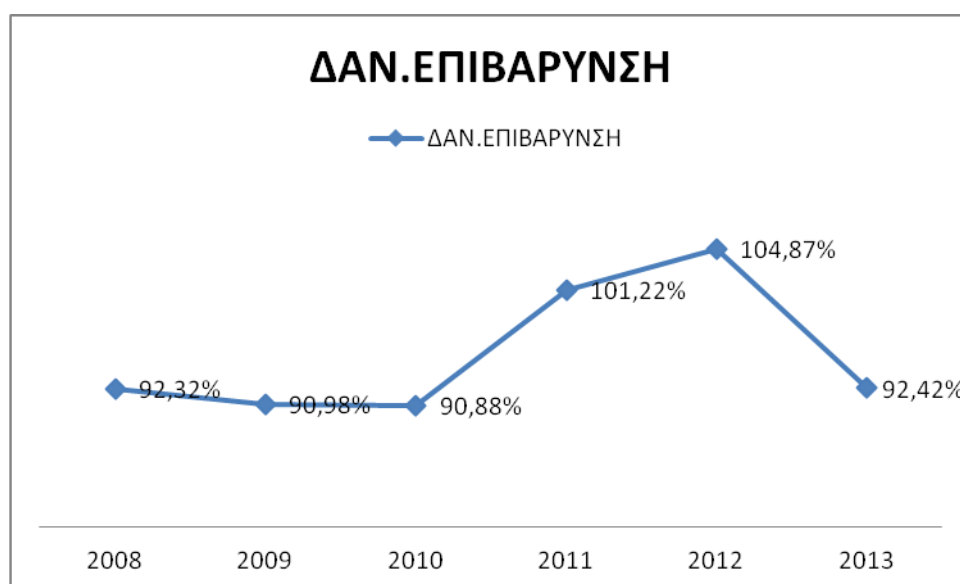
Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων

Διάγραμμα 48: Διαχρονική πορεία Χρόνου Είσπραξης Απαιτήσεων Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Ο εν λόγω δείκτης εκτιμά κάθε πόσες μέρες η τράπεζα εισπράττει οφειλές. Όπως ισχύει λογικά, μικρές τιμές του δείκτη αντικατοπτρίζουν την ικανότητα της τράπεζας να εισπράττει γρήγορα τις απαιτήσεις. Πριν την εμφάνιση της ύφεσης, η τράπεζα είχε μικρότερες τιμές του δείκτη, ενώ μετά το 2010 και κυρίως το 2012 η τράπεζα φέρει μεγαλύτερες τιμές στο δείκτη αυτό, υποδηλώνοντας ότι εισπράττει πιο αργά τις απαιτήσεις της σε σχέση με το παρελθόν. Το 2013 παρόλα αυτά κατάφερε να μειώσει τον χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων στα επίπεδα του 2010, πιθανώς εφαρμόζοντας καλύτερη εισπρακτική πολιτική.

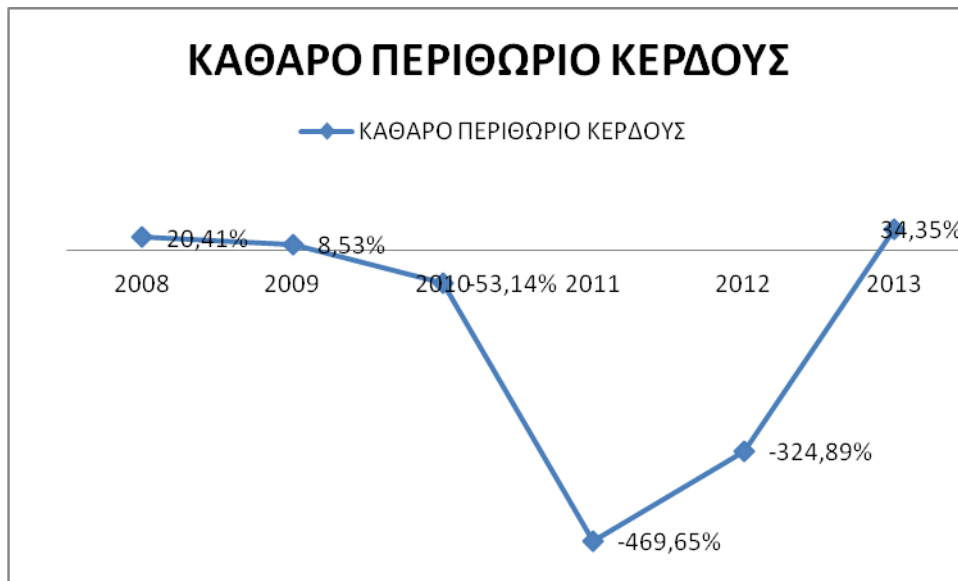
Δανειακή Επιβάρυνση

Διάγραμμα 49: Διαχρονική πορεία Δείκτη Δανειακής Επιβάρυνσης Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Η Δανειακή Επιβάρυνση παρουσιάζει τί ποσοστό των συνολικών κεφαλαίων είναι το σύνολο των υποχρεώσεων. Αν και όπως έχει αναφερθεί προηγουμένως, στον τραπεζικό κλάδο οι υποχρεώσεις είναι λογικό να αποτελούν συντριπτικά μεγάλο μέρος του συνόλου των κεφαλαίων, βλέπουμε πως τα ξένα κεφάλαια ξεπερνούν το 100% του συνόλου όταν η κρίση έγινε εμφανής. Αυτό υποδηλώνει ότι τουλάχιστον το 2011 και 2012 υπήρξε αδυναμία της τράπεζας να συγκεντρώσει ρευστότητα, και έπρεπε να δανεισθεί στην προσπάθειά της να χρηματοδοτηθεί. Το 2013 παρόλα αυτά η Εθνική κατάφερε να μειώσει το ποσοστό αυτό στα επίπεδα προ ύφεσης.

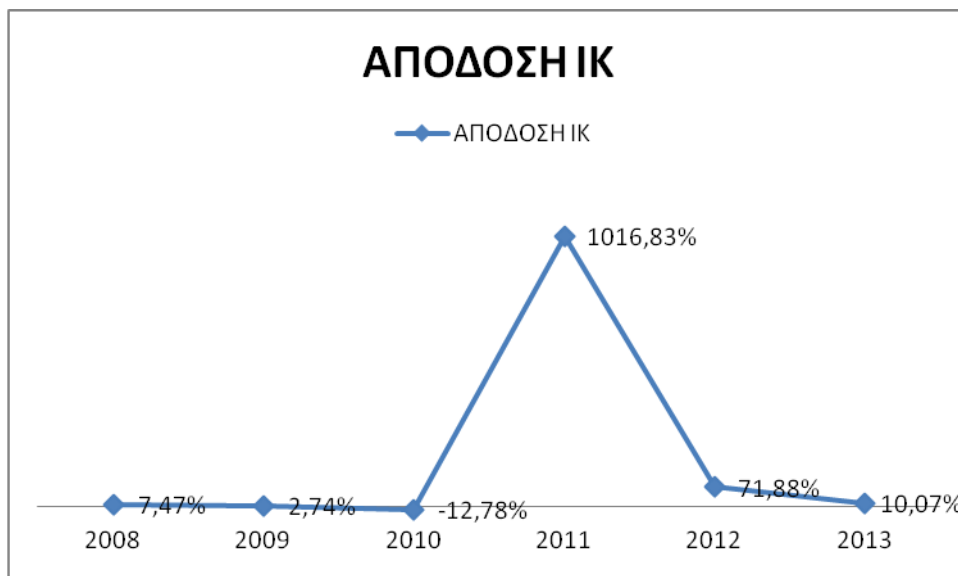
Δείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

Διάγραμμα 50: Διαχρονική πορεία Δείκτη Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Γνωρίζοντας ότι υψηλό καθαρό περιθώριο κέρδους σημαίνει περισσότερη κερδοφορία που προκύπτει από τις πωλήσεις, επιθυμούμε υψηλές τιμές στο δείκτη. Η Εθνική Τράπεζα παρουσιάζει διαχρονικά μειούμενες τιμές, ενώ μετά την εμφάνιση της ύφεσης, η τράπεζα σημείωσε αρνητικές τιμές λόγω αρνητικής κερδοφορίας. Γενικότερα ο δείκτης ακολουθεί την πορεία των Καθαρών Κερδών.

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων

Διάγραμμα 51: Διαχρονική πορεία Δείκτη Απόδοσης ΙΚ Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος 2008-2013

Δεδομένου ότι ο δείκτης μετρά πόσο αποδοτικά γίνεται η χρήση των Ιδίων Κεφαλαίων, είναι αναμενόμενο ότι επιθυμούμε υψηλές τιμές. Η Εθνική παρουσιάζει διαχρονικά πολύ χαμηλές

τιμές στον δείκτη, γεγονός που υποδηλώνει ότι διαχρονικά η τράπεζα δεν μπορεί να κάνει αποτελεσματική χρήση των Ιδίων Κεφαλαίων ώστε να δημιουργήσει κέρδη. Εξαιρέση αποτελεί το 2011, όπου ο δείκτης έφερε σημαντικά θετική τιμή, γεγονός που όμως οφείλεται στο ότι οι ζημίες του έτους είναι πολύ μεγαλύτερες από την αρνητική τιμή των Ιδίων Κεφαλαίων.

5.3.2 Παρουσίαση αριθμοδεικτών Alpha Bank

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν για τον ορισμό και τη σημασία των αριθμοδεικτών, οι αριθμοδείκτες για την Alpha Bank για την περίοδο 2008-2013 έχουν ως εξής:

Αριθμοδείκτες	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ						
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	0,026	0,021	0,044	0,021	0,015	0,015
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ						
ΚΥΚΛΟΦ.ΤΑΧΥΤ.ΕΝΕΡΓ.	0,026	0,030	0,026	0,031	0,015	0,021
ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ						
ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	10664	10058	10812	9439	18659	13190
ΧΡΕΟΥΣ						
ΔΑΝ.ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	96,45%	92,96%	93,05%	98,93%	100,80%	89,51%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ	6,88%	22,35%	-17,25%	-219,32%	-122,96%	219,26%
ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΚ	5,06%	9,39%	-6,47%	-634,52%	230,30%	44,16%

Πίνακας 7: Αριθμοδείκτες Alpha Bank 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των αριθμοδεικτών, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

Δείκτης Μετρητών

Διάγραμμα 52: Διαχρονική πορεία Δείκτη Μετρητών Alpha Bank 2008-2013

Όπως και στην περίπτωση της Εθνικής Τράπεζας, παρατηρούμε ότι για όλα τα υπό μελέτη έτη η ταμειακή ρευστότητα της Alpha Bank είναι πολύ χαμηλή. Ο δείκτης διαχρονικά ακολουθεί όμοια πορεία με αυτή του αντίστοιχου δείκτη της Εθνικής, καθώς μειώνεται από το 2008 στο 2009, αυξάνεται από το 2009 ως το 2010, και έκτοτε έχει ακόμη χαμηλότερες τιμές. Η πορεία αυτή υποδηλώνει ανεπάρκεια ταμειακής ρευστότητας.

Δείκτης Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Ενεργητικού

Διάγραμμα 53: Διαχρονική πορεία Δείκτη Κυκλ. Ταχύτητας Ενεργητικού Alpha Bank 2008-2013

Όπως και η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank διαχρονικά εμφανίζει χαμηλές τιμές στον δείκτη, με τα Έσοδα να αποτελούν διαχρονικά περίπου το 2-3% του Συνόλου Ενεργητικού. Οι

υψηλότερες τιμές του δείκτη εμφανίζονται τα έτη πριν την ύφεση, ενώ στα πρόσφατα έτη καλύτερη τιμή έχει το 2011. Αυτό υποδηλώνει αδυναμία της Alpha Bank να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τα στοιχεία του Ενεργητικού για τη δημιουργία εσόδων.

Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων

Διάγραμμα 54: Διαχρονική πορεία Χρόνου Είσπραξης Απαιτήσεων Alpha Bank 2008-2013

Ο εν λόγω δείκτης προσομοιάζει με την πορεία του αντίστοιχου δείκτη της Εθνικής, καθώς πριν την εμφάνιση της ύφεσης η Alpha Bank είχε μικρότερες τιμές του δείκτη, ενώ μετά το 2010 και κυρίως το 2012 η τράπεζα φέρει μεγαλύτερες τιμές στο δείκτη αυτό, υποδηλώνοντας ότι εισπράττει πιο αργά τις απαιτήσεις της σε σχέση με το παρελθόν. Το 2013 παρόλα αυτά κατάφερε να μειώσει τον χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων, πιθανώς εφαρμόζοντας καλύτερη εισπρακτική πολιτική.

Δανειακή Επιβάρυνση

Διάγραμμα 55: Διαχρονική πορεία Δείκτη Δανειακής Επιβάρυνσης Alpha Bank 2008-2013

Για την Alpha Bank βλέπουμε πως τα ξένα κεφάλαια, ακόμη και στα έτη που θεωρήθηκαν δύσκολα για τις τράπεζες όπως το 2011 και 2012, δεν ξεπερνούν το 100% του συνόλου. Αυτό υποδηλώνει ότι τουλάχιστον τα έτη αυτά η τράπεζα ακολούθησε αυστηρή πολιτική λήψης δανείων για να συγκεντρώσει ρευστότητα. Το 2013, όπως και η Εθνική, κατάφερε να μειώσει το ποσοστό αυτό σε επίπεδα χαμηλότερα και από αυτά προ ύφεσης.

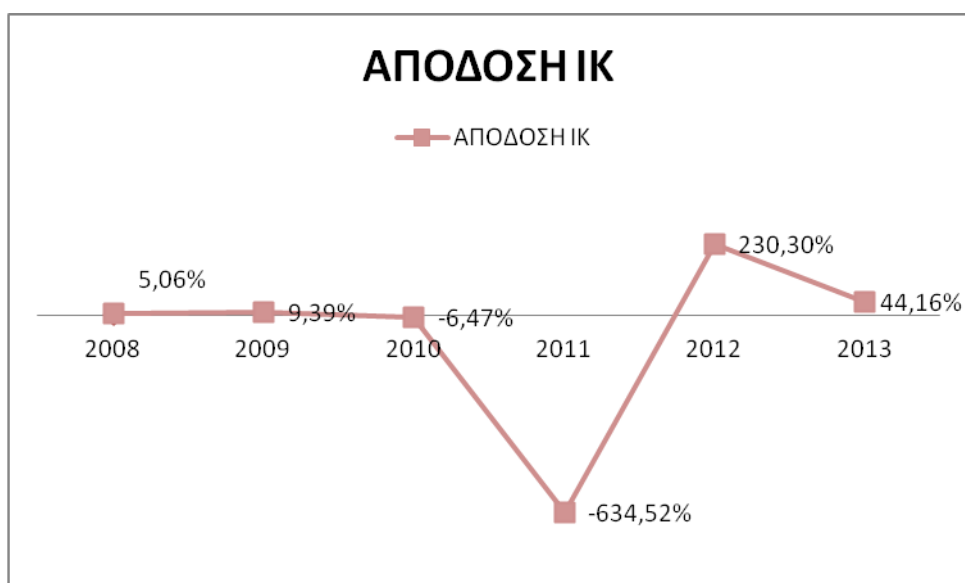
Δείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

Διάγραμμα 56: Διαχρονική πορεία Δείκτη Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους Alpha Bank 2008-2013

Όπως και η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank διαχρονικά παρουσιάζει μειούμενες τιμές ως το 2012, ενώ μετά την εμφάνιση της ύφεσης, η τράπεζα σημείωσε αρνητικές τιμές λόγω αρνητικής κερδοφορίας. Γενικότερα ο δείκτης ακολουθεί την πορεία των Καθαρών Κερδών, με το 2013 να ανακάττει θετική τιμή στον δείκτη λόγω επαναφοράς της κερδοφορίας της τράπεζας.

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων

Διάγραμμα 57: Διαχρονική πορεία Δείκτη Απόδοσης ΙΚ Alpha Bank 2008-2013

Όπως και η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank παρουσιάζει διαχρονικά πολύ χαμηλές τιμές στον δείκτη, γεγονός που υποδηλώνει ότι διαχρονικά η τράπεζα δεν μπορεί να κάνει αποτελεσματική χρήση των Ιδίων Κεφαλαίων ώστε να δημιουργήσει κέρδη. Εξάιρεση αποτελεί το 2012, όπου ο δείκτης έφερε σημαντικά θετική τιμή, γεγονός που όμως οφείλεται στο ότι οι ζημίες του έτους είναι πολύ μεγαλύτερες από την αρνητική τιμή των Ιδίων Κεφαλαίων. Το 2013 η τράπεζα ανακάθι θετική τιμή στον δείκτη λόγω επαναφοράς της κερδοφορίας της τράπεζας.

5.3.3. Παρουσίαση αριθμοδεικτών Eurobank

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν για τον ορισμό και τη σημασία των αριθμοδεικτών, οι αριθμοδείκτες για την Eurobank για την περίοδο 2008-2013 έχουν ως εξής:

Αριθμοδείκτες	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ						
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	0,027	0,017	0,025	0,024	0,014	0,009
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ						
ΚΥΚΛΟΦ.ΤΑΧΥΤ.ΕΝΕΡΓ.	2,02%	1,74%	1,90%	1,76%	1,80%	1,13%
ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	14582	17228	15496	16406	16244	22281
ΧΡΕΟΥΣ						
ΔΑΝ.ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	95,81%	94,51%	94,34%	100,01%	102,13%	94,34%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ	-8,07%	7,04%	-4,83%	-387,59%	-124,82%	-126,51%
ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΚ	-3,90%	2,22%	-1,62%	51550,00%	105,47%	-25,16%

Πίνακας 8: Αριθμοδείκτες Eurobank 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των αριθμοδεικτών, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

Δείκτης Μετρητών

Διάγραμμα 58: Διαχρονική πορεία Δείκτη Μετρητών Eurobank 2008-2013

Όπως και στην περίπτωση των δύο προηγούμενων τραπεζών, όλα τα υπό μελέτη έτη η ταμειακή ρευστότητα της Eurobank είναι πολύ χαμηλή και συνεπώς ανεπαρκής για τις ανάγκες της τράπεζας. Ο δείκτης διαχρονικά ακολουθεί όμοια πορεία με αυτή του αντίστοιχου δείκτη των δύο προηγούμενων τραπεζών, καθώς μετά την εμφάνιση της ύφεσης έχει ακόμη χαμηλότερες τιμές.

Δείκτης Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Ενεργητικού

Διάγραμμα 59: Διαχρονική πορεία Δείκτη Κυκλ. Ταχύτητας Ενεργητικού Eurobank 2008-2013

Όπως και και στην περίπτωση των δύο προηγούμενων τραπεζών, η Eurobank διαχρονικά εμφανίζει χαμηλές τιμές στον δείκτη, με τα Έσοδα να αποτελούν διαχρονικά περίπου το 1-2% του Συνόλου Ενεργητικού. Οι υψηλότερες τιμές του δείκτη εμφανίζονται τα έτη πριν την ύφεση, ενώ το 2013 έχει την χαμηλότερη τιμή. Αυτό υποδηλώνει αδυναμία της τράπεζας να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τα στοιχεία του Ενεργητικού για τη δημιουργία εσόδων και μάλιστα σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι δύο προηγούμενες τράπεζες.

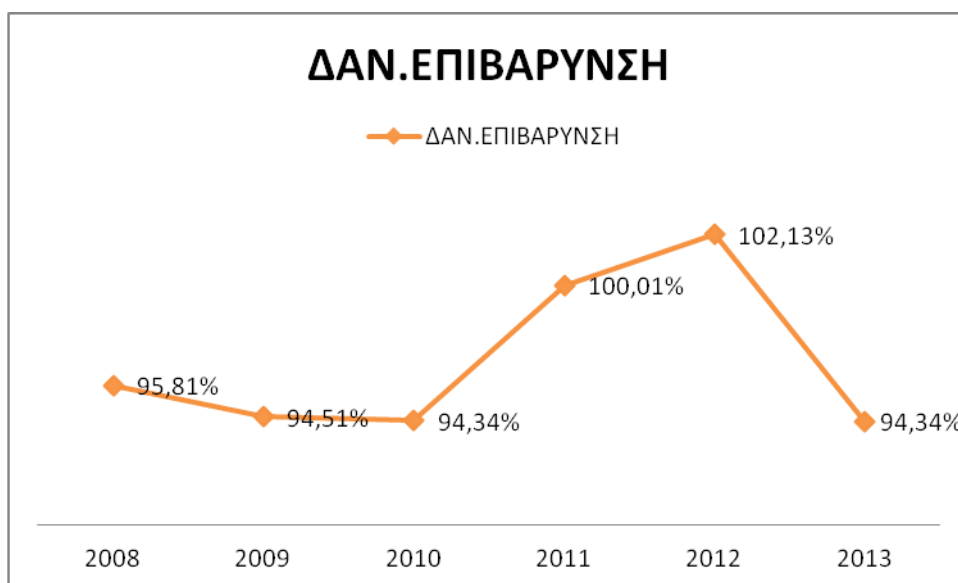
Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων

Διάγραμμα 60: Διαχρονική πορεία Χρόνου Είσπραξης Απαιτήσεων Eurobank 2008-2013

Ο εν λόγω δείκτης δεν προσομοιάζει ιδιαίτερα με την πορεία του αντίστοιχου δείκτη των δύο προηγούμενων τραπεζών, καθώς τόσο πριν όσο και μετά την εμφάνιση της ύφεσης η Eurobank είχε κοντινές τιμές του δείκτη, υποδηλώνοντας ότι εφαρμόζει αποτελεσματική εισπρακτική πολιτική. Σε αντίθεση με τις δύο προηγούμενες τράπεζες, το 2013 ο χρόνος είσπραξης των απαιτήσεων αυξήθηκε.

Δανειακή Επιβάρυνση

Διάγραμμα 61: Διαχρονική πορεία Δείκτη Δανειακής Επιβάρυνσης Eurobank 2008-2013

Η πορεία του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης της Eurobank προσομοιάζει με αυτή του δείκτη της Εθνικής, καθώς τα ξένα κεφάλαια ξεπερνούν το 100% του συνόλου όταν η κρίση έγινε εμφανής. Αυτό υποδηλώνει ότι τουλάχιστον το 2011 και 2012 υπήρξε αδυναμία της τράπεζας να συγκεντρώσει ρευστότητα, και έπρεπε να δανεισθεί στην προσπάθειά της να χρηματοδοτηθεί. Το 2013 παρόλα αυτά η Εθνική κατάφερε να μειώσει το ποσοστό αυτό στα επίπεδα προ ύφεσης.

Δείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

Διάγραμμα 62: Διαχρονική πορεία Δείκτη Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους Eurobank 2008-2013

Όπως και οι δύο προηγούμενες τράπεζες, η Eurobank διαχρονικά παρουσιάζει μειούμενες τιμές ως το 2012, με εξαίρεση το 2009, ενώ μετά την εμφάνιση της ύφεσης, η τράπεζα σημείωσε αρνητικές τιμές λόγω αρνητικής κερδοφορίας. Γενικότερα ο δείκτης ακολουθεί την πορεία των Καθαρών Κερδών.

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων

Διάγραμμα 63: Διαχρονική πορεία Δείκτη Απόδοσης ΙΚ Eurobank 2008-2013

Όπως και οι δύο προηγούμενες τράπεζες, η Eurobank παρουσιάζει διαχρονικά πολύ χαμηλές τιμές στον δείκτη, συνεπώς δεν μπορεί να κάνει αποτελεσματική χρήση των Ιδίων Κεφαλαίων ώστε να δημιουργήσει κέρδη. Εξαίρεση αποτελεί το 2011 και 2012, όπου ο δείκτης έφερε θετική τιμή, γεγονός που όμως οφείλεται στο ότι οι ζημίες του έτους είναι πολύ μεγαλύτερες από την αρνητική τιμή των Ιδίων Κεφαλαίων.

5.3.4. Παρουσίαση αριθμοδεικτών Τράπεζας Πειραιώς

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν για τον ορισμό και τη σημασία των αριθμοδεικτών, οι αριθμοδείκτες για την Τράπεζα Πειραιώς για την περίοδο 2008-2013 έχουν ως εξής:

Αριθμοδείκτες	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ						
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	0,050	0,036	0,030	0,036	0,034	0,023
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ						
ΚΥΚΛΟΦ.ΤΑΧΥΤ.ΕΝΕΡΓ.	1,87%	2,07%	1,75%	1,70%	2,35%	6,11%
ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	2152	13234	15369	16308	11965	5188
ΧΡΕΟΥΣ						
ΔΑΝ.ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	94,77%	93,38%	94,28%	104,70%	104,35%	90,36%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΚΕΡΔΟΥΣ	-5,41%	14,52%	-29,02%	-825,02%	-45,77%	48,87%
ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΚ	-1,93%	4,55%	-8,90%	299,03%	24,72%	30,96%

Πίνακας 9: Αριθμοδείκτες Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των αριθμοδεικτών, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

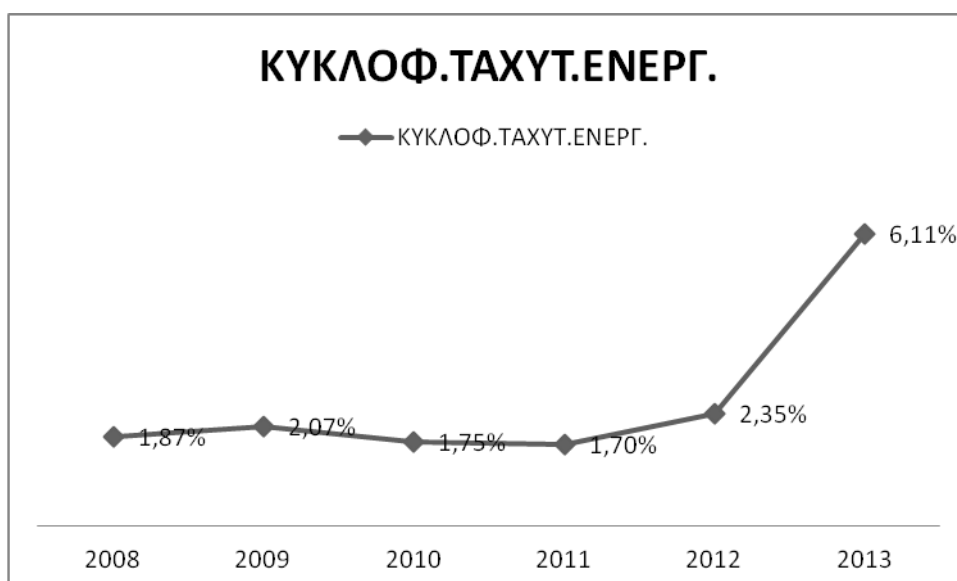
Δείκτης Μετρητών

Διάγραμμα 64: Διαχρονική πορεία Δείκτη Μετρητών Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Όπως και στην περίπτωση των προηγούμενων τραπεζών, όλα τα υπό μελέτη έτη η ταμειακή ρευστότητα της Πειραιώς είναι πολύ χαμηλή και συνεπώς ανεπαρκής για τις ανάγκες της τράπεζας. Ο δείκτης διαχρονικά δεν ακολουθεί όμοια πορεία με αυτή του αντίστοιχου δείκτη των προηγούμενων τραπεζών, καθώς η εμφάνιση της ύφεσης δεν φαίνεται να μεταβάλλει την πορεία του δείκτη, με εξαίρεση το 2013.

Δείκτης Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Ενεργητικού

Διάγραμμα 65: Διαχρονική πορεία Δείκτη Κυκλ. Ταχύτητας Ενεργητικού Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Όπως και και στην περίπτωση των προηγούμενων τραπεζών, η Πειραιώς διαχρονικά εμφανίζει χαμηλές τιμές στον δείκτη, με τα Έσοδα να αποτελούν διαχρονικά περίπου το 1-2% του Συνόλου Ενεργητικού. Οι υψηλότερες τιμές του δείκτη εμφανίζονται όμως μετά το 2011, με το 2013 να έχει την υψηλότερη τιμή. Αυτό υποδηλώνει ότι διαχρονικά η τράπεζα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τα στοιχεία του Ενεργητικού για τη δημιουργία εσόδων, τάση που δεν παρατηρείται στις προηγούμενες τράπεζες.

Χρόνος Είσπραξης

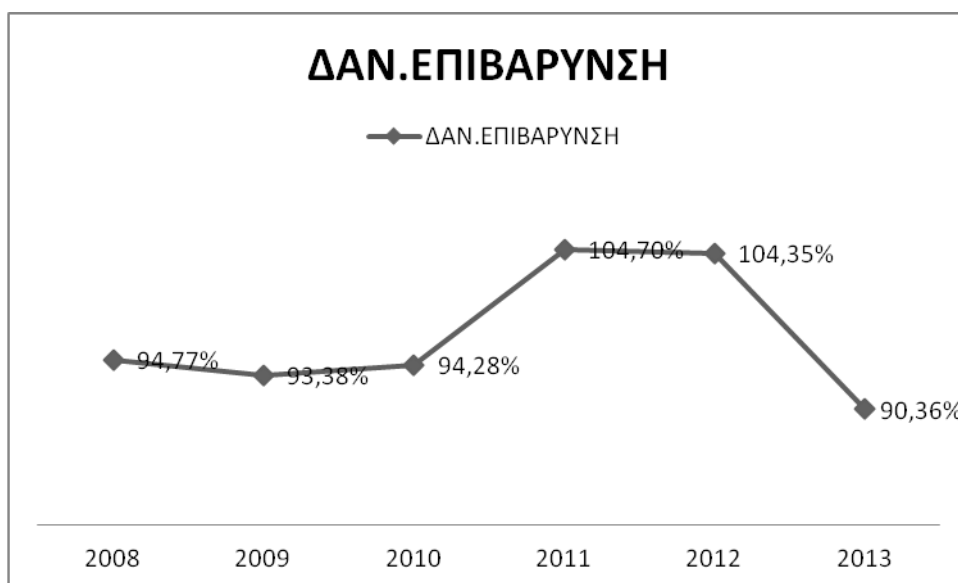

Διάγραμμα 66: Διαχρονική πορεία Χρόνου Είσπραξης Απαιτήσεων Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Ο εν λόγω δείκτης δεν προσομοιάζει ιδιαίτερα με την πορεία του αντίστοιχου δείκτη των προηγούμενων τραπεζών, καθώς πριν την εμφάνιση της ύφεσης η Πειραιώς είχε αυξανόμενες τιμές του δείκτη, ενώ μετά την εμφάνιση αυτής εμφάνισε σημαντική μείωση στον χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων, γεγονός που υποδηλώνει ότι εφαρμόζει αποτελεσματική εισπρακτική πολιτική. Η τάση αυτή δεν παρατηρείται στις προηγούμενες τράπεζες.

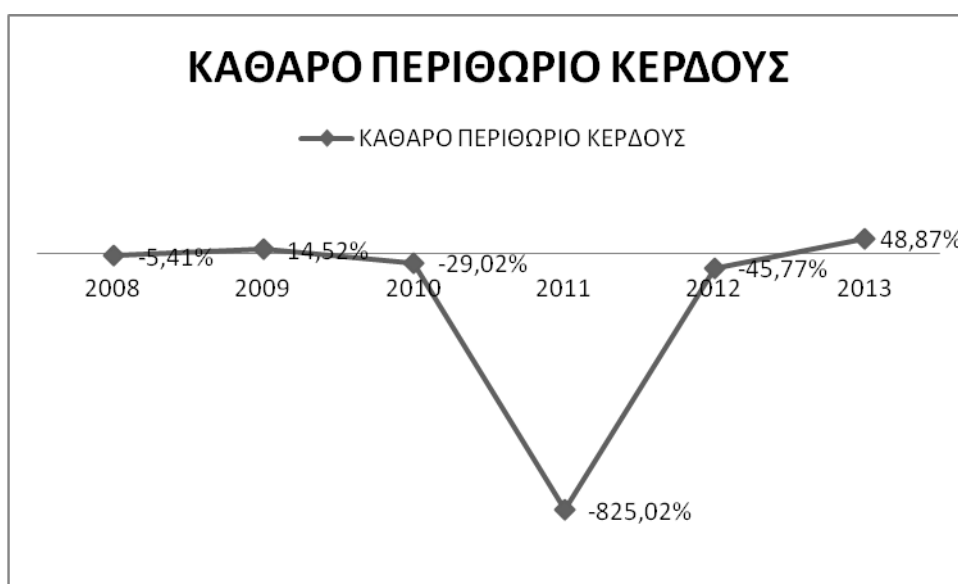
Δανειακή Επιβάρυνση

Διάγραμμα 67: Διαχρονική πορεία Δείκτη Δανειακής Επιβάρυνσης Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Η πορεία του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης της Πειραιώς προσομοιάζει με αυτή του δείκτη της Εθνικής και της Eurobank, καθώς τα ξένα κεφάλαια ξεπερνούν το 100% του συνόλου όταν η κρίση έγινε εμφανής. Αυτό υποδηλώνει ότι τουλάχιστον το 2011 και 2012 υπήρξε αδυναμία της τράπεζας να συγκεντρώσει ρευστότητα, και έπρεπε να δανεισθεί στην προσπάθειά της να χρηματοδοτηθεί. Το 2013 παρόλα αυτά η Πειραιώς κατάφερε να μειώσει το ποσοστό αυτό σε επίπεδα ακόμη χαμηλότερα από αυτά προ ύφεσης.

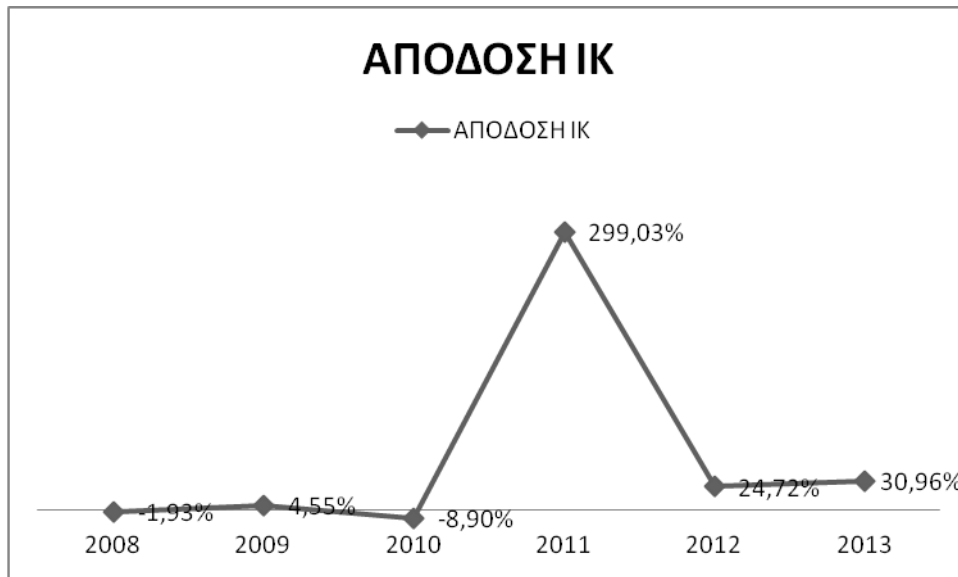
Δείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

Διάγραμμα 68: Διαχρονική πορεία Δείκτη Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Όπως και οι προηγούμενες τράπεζες, η Πειραιώς διαχρονικά παρουσιάζει μειούμενες τιμές ως το 2011, με εξαίρεση το 2009, ενώ μετά την εμφάνιση της ύφεσης, η τράπεζα σημείωσε αρνητικές τιμές λόγω αρνητικής κερδοφορίας. Γενικότερα ο δείκτης ακολουθεί την πορεία των Καθαρών Κερδών.

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων

Διάγραμμα 69: Διαχρονική πορεία Δείκτη Απόδοσης ΙΚ Τράπεζας Πειραιώς 2008-2013

Όπως και οι προηγούμενες τράπεζες, η Πειραιώς παρουσιάζει διαχρονικά πολύ χαμηλές τιμές στον δείκτη, συνεπώς δεν μπορεί να κάνει αποτελεσματική χρήση των Ιδίων Κεφαλαίων ώστε να δημιουργήσει κέρδη. Εξαίρεση αποτελεί το 2011 και 2012, όπου ο δείκτης έφερε θετική τιμή, γεγονός που όμως οφείλεται στο ότι οι ζημίες του έτους είναι πολύ μεγαλύτερες από την αρνητική τιμή των Ιδίων Κεφαλαίων. Το 2013 όμως η θετική τιμή οφείλεται στο ότι επανήλθε η κερδοφορία της τράπεζας.

5.3.5. Παρουσίαση αριθμοδεικτών Άττικα Bank

Σύμφωνα με τις πληροφορίες που δόθηκαν για τον ορισμό και τη σημασία των αριθμοδεικτών, οι αριθμοδείκτες για την Άττικα Bank για την περίοδο 2008-2013 έχουν ως εξής:

Αριθμοδείκτες	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ						
ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ	0,027	0,028	0,018	0,017	0,028	0,018
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ						
ΚΥΚΛΟΦ.ΤΑΧΥΤ.ΕΝΕΡΓ.	0,032	0,029	0,031	0,026	0,014	0,016
ΧΡΟΝΟΣ ΕΙΣΠΡΑΞΗΣ						
ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ	10340	10944	9861	11951	22328	19191
ΧΡΕΟΥΣ						
ΔΑΝ.ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	92,90%	88,92%	89,11%	93,93%	97,65%	90,04%
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
ΚΑΘΑΡΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ						
ΚΕΡΔΟΥΣ	3,52%	7,49%	-38,29%	-240,99%	-296,83%	-121,88%
ΑΠΟΔΟΣΗ ΙΚ	1,57%	1,96%	-11,02%	-105,12%	-176,49%	-19,88%

Πίνακας 10: Αριθμοδείκτες Άττικα Bank 2008-2013

Για την καλύτερη κατανόηση και αξιολόγηση της πορείας των αριθμοδεικτών, ακολουθεί διαχρονική διαγραμματική απεικόνιση και σχολιασμός τους:

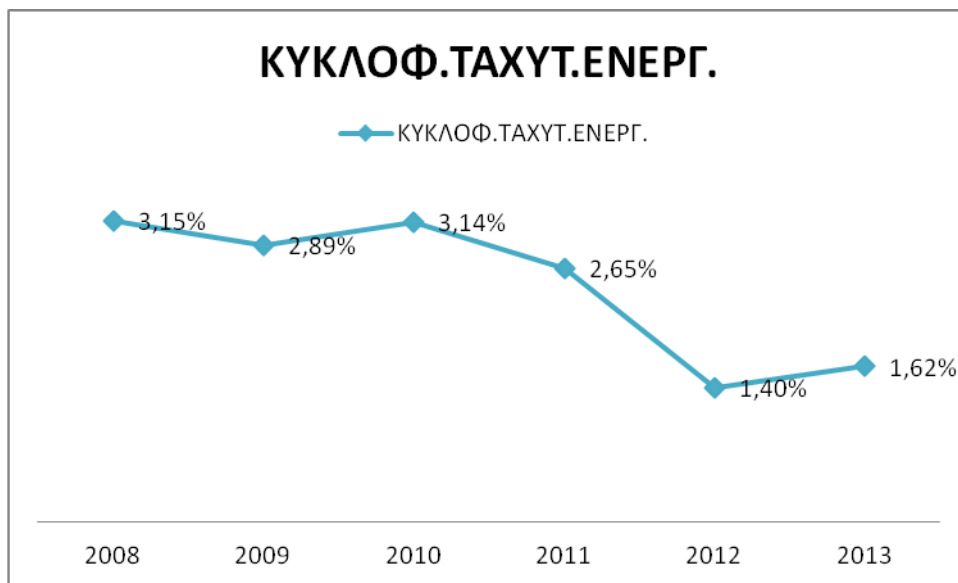
Δείκτης Μετρητών

Διάγραμμα 70: Διαχρονική πορεία Δείκτη Μετρητών Άττικα Bank 2008-2013

Όπως και στην περίπτωση των προηγούμενων τραπεζών, όλα τα υπό μελέτη έτη η ταμειακή ρευστότητα της Άττικα είναι πολύ χαμηλή και συνεπώς ανεπαρκής για τις ανάγκες της. Ο δείκτης διαχρονικά ακολουθεί όμοια πορεία με αυτή του αντίστοιχου δείκτη των προηγούμενων τραπεζών εκτός της Πειραιώς, με την εμφάνιση της ύφεσης να μεταβάλλει την πορεία του δείκτη, με εξαίρεση το 2012.

Δείκτης Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Ενεργητικού

Διάγραμμα 71: Διαχρονική πορεία Δείκτη Κυκλ. Ταχύτητας Ενεργητικού Άττικα Bank 2008-2013

Όπως και στην περίπτωση των προηγούμενων τραπεζών, η Άττικα διαχρονικά εμφανίζει χαμηλές τιμές στον δείκτη αν και προ ύφεσης έφερε τις υψηλότερες τιμές από τις υπόλοιπες τράπεζες. Μετά την ύφεση, ο δείκτης παίρνει πολύ χαμηλές τιμές, συνεπώς τα πρόσφατα έτη η τράπεζα δεν είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικά τα στοιχεία του Ενεργητικού για τη δημιουργία εσόδων, τάση που παρατηρείται και στις προηγούμενες τράπεζες με εξαίρεση την Πειραιώς.

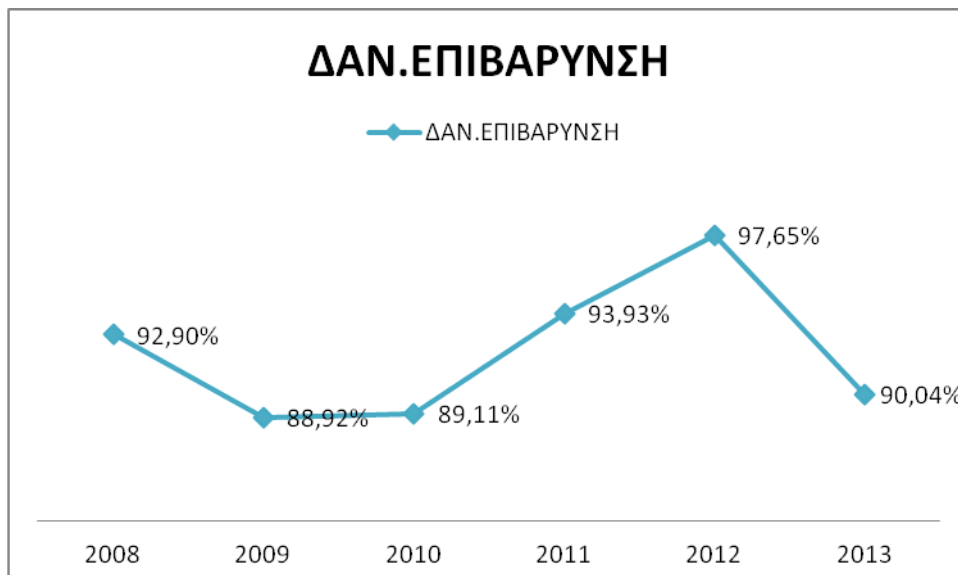
Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων

Διάγραμμα 72: Διαχρονική πορεία Χρόνου Είσπραξης Απαιτήσεων Άττικα Bank 2008-2013

Ο εν λόγω δείκτης προσομοιάζει με την πορεία του αντίστοιχου δείκτη των προηγούμενων τραπεζών με εξαίρεση την Πειραιώς, καθώς πριν την εμφάνιση της ύφεσης είχε χαμηλότερες τιμές του δείκτη σε σχέση μετά την εμφάνιση αυτής. Αυτό σημαίνει ότι τα τελευταία έτη η τράπεζα δεν μπορεί να εφαρμόσει αποτελεσματική εισπρακτική πολιτική με αποτέλεσμα ο χρόνος είσπραξης των απαιτήσεων να αυξηθεί.

Δανειακή Επιβάρυνση

Διάγραμμα 73: Διαχρονική πορεία Δείκτη Δανειακής Επιβάρυνσης Άττικα Bank 2008-2013

Η πορεία του δείκτη δανειακής επιβάρυνσης της Άττικα προσομοιάζει με αυτή του δείκτη της Alpha Bank, καθώς τα ξένα κεφάλαια δεν ξεπερνούν το 100% του συνόλου ακόμη και όταν η

κρίση έγινε εμφανής. Αυτό υποδηλώνει ότι η τράπεζα ακολουθεί σταθερή πολιτική λήψης δανεισμού ή ακόμη και ότι τα ίδια κεφάλαιά της επαρκούσαν ακόμη και μετά την επιβολή των αυστηρών μέτρων λόγω ύφεσης. Το 2013 η Άττικα κατάφερε να μειώσει το ποσοστό αυτό σε επίπεδα παρόμοια με αυτά προ ύφεσης.

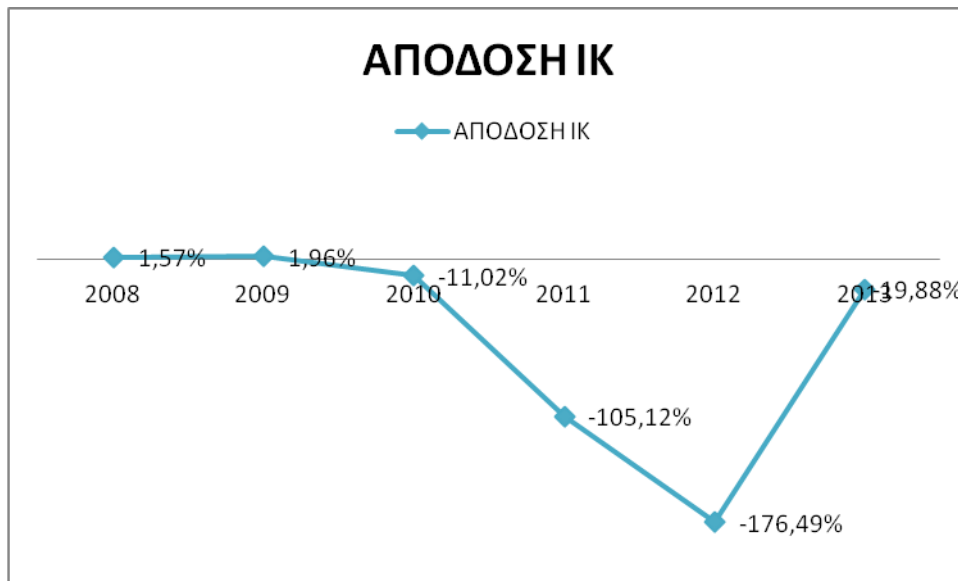
Δείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους

Διάγραμμα 74: Διαχρονική πορεία Δείκτη Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους Άττικα Bank 2008-2013

Όπως και οι προηγούμενες τράπεζες, η Άττικα διαχρονικά παρουσιάζει μειούμενες τιμές ως το 2012, με εξαίρεση το 2009, ενώ μετά την εμφάνιση της ύφεσης, η τράπεζα σημείωσε αρνητικές τιμές λόγω αρνητικής κερδοφορίας. Γενικότερα ο δείκτης ακολουθεί την πορεία των Καθαρών Κερδών.

Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων

Διάγραμμα 75: Διαχρονική πορεία Δείκτη Απόδοσης ΙΚ Άττικα Bank 2008-2013

Όπως και οι προηγούμενες τράπεζες, η Άττικα παρουσιάζει διαχρονικά πολύ χαμηλές τιμές στον δείκτη, συνεπώς δεν μπορεί να κάνει αποτελεσματική χρήση των Ιδίων Κεφαλαίων ώστε να δημιουργήσει κέρδη. Η εμφάνιση της ύφεσης οδήγησε την τράπεζα σε ζημιές, κάτι που αντικατοπτρίζεται στις τιμές του δείκτη από το 2010.

5.3.6. Συμπεράσματα

Προκειμένου να αξιολογηθεί η επίδραση της οικονομικής κρίσης στο τραπεζικό σύστημα της χώρας, κρίθηκε σκόπιμο να πραγματοποιηθεί μια διαχρονική μελέτη της πορείας βασικών οικονομικών μεγεθών και αριθμοδεικτών για τις πέντε μεγαλύτερες ελληνικές τράπεζες, την Εθνική Τράπεζα, την Alpha Bank, Eurobank, την Τράπεζα Πειραιώς και την Άττικα Bank. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε την περίοδο 2008-2013, δηλαδή δύο έτη προ της εμφάνισης της ύφεσης και τέσσερα έτη μετά την εμφάνιση της. Έτσι, τα αποτελέσματα της μελέτης έχουν ως εξής:

- **Πάγια:** για την Εθνική Τράπεζα, την Alpha Bank, Eurobank η αξία των παγίων μειώθηκε σημαντικά σε σχέση με την περίοδο προ κρίσης. Η τάση αυτή προφανώς υποδηλώνει την στρατηγική πώλησης ακίνητης περιουσίας σε μια προσπάθεια αποδέσμευσης ρευστών διαθέσιμων και απόκτησης ρευστότητας. Η Τράπεζα Πειραιώς δεν ακολουθεί την ίδια πορεία στα πάγια, η αξία των οποίων είναι μεν σταθερή ως το 2011, άλλα έκτοτε αυξάνεται ως το 2013. Η Άττικα ακολουθεί μια αυξομειούμενη πορεία στα πάγια διαχρονικά.

- **Απαιτήσεις:** για όλες τις τράπεζες εκτός της Πειραιώς, οι απαιτήσεις την περίοδο αυτή ήταν διαχρονικά μειούμενες, αποδεικνύοντας ότι η δραστηριότητά τους περιορίστηκε λόγω ύφεσης. Η Πειραιώς όμως αποτελεί εξαίρεση, με τις απαιτήσεις να αυξάνονται διαχρονικά.
- **Ταμείο:** για όλες τις τράπεζες εκτός της Πειραιώς, παρατηρούμε αυξομειώσεις κατά τη διάρκεια της υπό μελέτη εξαετίας, με την ύφεση να περιορίζει την ρευστότητα. Η Πειραιώς εμφάνισε μικρή πτώση της αξίας του ταμείου στα έτη που η ύφεση έγινε αισθητή στη χώρα, όμως από το 2012 η αξία αυτή ανήλθε.
- **Ίδια Κεφάλαια:** για την Εθνική, την Eurobank και την Πειραιώς, τα Ίδια Κεφάλαια αυξάνονται από το 2008 ως το 2009, ενώ εμφάνισαν πολύ μεγάλη πτώση το από το 2010 ως το 2011, με αποτέλεσμα να γίνουν αρνητικά το 2011 και 2012. Παρόμοια τάση ακολούθησαν και τα Ίδια Κεφάλαια της Alpha Bank τα οποία όμως έγιναν αρνητικά μόνο το 2012. Τα Ίδια Κεφάλαια της Άττικα εμφάνισαν μεν σημαντική πτώση μετά το 2010, όμως δεν έγιναν αρνητικά σε κανένα έτος υπό μελέτη.
- **Υποχρεώσεις:** για την Εθνική το σύνολο βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων αυξάνεται ως το 2011 ενώ έκτοτε μειώνεται. Αντίθετη πορεία ακολουθούν οι υποχρεώσεις της Alpha Bank και της Eurobank, ενώ οι υποχρεώσεις της Πειραιώς και της Άττικα διατηρούν πιο σταθερή διαχρονικά πορεία.
- **Έσοδα:** σε όλες τις τράπεζες, με εξαίρεση την Πειραιώς, η εμφάνιση της ύφεσης επηρέασε τα έσοδα των τραπεζών τα οποία είναι σχετικά μειούμενα μετά το 2010. Η Πειραιώς διατηρεί πιο σταθερή διαχρονικά πορεία στα έσοδά της, τα οποία αυξάνονται θεαματικά το 2013.
- **Δαπάνες:** Για την Eurobank παρατηρούμε ότι τα κόστη μειώνονται διαχρονικά. Για την Alpha Bank τα κόστη μειώνονται μετά το 2009 ενώ έκτοτε αυξάνονται. Αντίθετα για την Εθνική οι δαπάνες αυξάνονται σημαντικά κυρίως το 2011 ενώ τα λοιπά έτη είναι μειούμενες. Το σύνολο δαπανών της Τράπεζας Πειραιώς παρουσιάζει διαχρονικά σταθερή πορεία με μικρή αύξηση μετά το 2012. Η Άττικα παρουσιάζει αυξομειούμενη πορεία στις δαπάνες.
- **Καθαρά Κέρδη μετά φόρου:** Η Τράπεζα Πειραιώς, η Alpha Bank και η Εθνική παρουσιάζουν ζημίες το 2010, 2011 και 2012 ενώ το 2013 επανέρχονται σε φάση κερδοφορίας. Η Eurobank και η Άττικα εμφανίζουν ζημίες από το 2010 που η ύφεση έγινε εμφανής και έκτοτε δεν επανήλθαν σε φάση κερδών.

Η ανάλυση των αριθμοδεικτών έδειξε τα εξής:

- **Δείκτης μετρητών:** για όλες τις τράπεζες η ταμειακή ρευστότητα δεν είναι καθόλου ικανοποιητική, αν και για την Πειραιώς η πορεία του δείκτη είναι πιο σταθερή διαχρονικά και η εμφάνιση της ύφεσης δεν φαίνεται να την μεταβάλλει.
- **Δείκτης Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Ενεργητικού:** για όλες τις τράπεζες η αποτελεσματικότητα των στοιχείων του Ενεργητικού για τη δημιουργία εσόδων είναι χαμηλή διαχρονικά. Εξαιρέση αποτελεί η Πειραιώς για την οποία οι υψηλότερες τιμές του δείκτη εμφανίζονται όμως μετά το 2011. Αυτό υποδηλώνει ότι διαχρονικά η τράπεζα είναι σε θέση να χρησιμοποιήσει αποτελεσματικότερα τα στοιχεία του Ενεργητικού για τη δημιουργία εσόδων από τις λοιπές τράπεζες.
- **Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων:** για όλες τις τράπεζες οι τιμές στο δείκτη αυξάνονται σημαντικά με την εμφάνιση της ύφεσης, υποδηλώνοντας ότι τα έτη αυτά η εφαρμογή αυστηρής εισπρακτικής πολιτικής ήταν αδύνατη. Και πάλι εξαιρέση αποτελεί η Πειραιώς, η οποία μετά την εμφάνιση της ύφεσης εμφάνισε σημαντική μείωση στον χρόνο είσπραξης των απαιτήσεων.
- **Δανειακή Επιβάρυνση:** για όλες τις τράπεζες τα ξένα κεφάλαια αποτελούν το μεγαλύτερο τμήμα της χρηματοδότησης τους, ενώ λόγω ύφεσης η λήψη ξένων κεφαλαίων αυξήθηκε. Η Αττικά και η Alpha Bank κατάφεραν παρόλα αυτά να μην ξεπεράσουν τα έτη αυτά τη λήψη δανείων πάνω από το 100% των κεφαλαίων. Όλες οι τράπεζες κατάφεραν να μειώσουν το ποσοστό αυτό σε επίπεδα παρόμοια με αυτά προ ύφεσης.
- **Δείκτης Καθαρού Περιθωρίου Κέρδους:** για όλες τις τράπεζες ο δείκτης διαχρονικά έχει μειούμενες τιμές, ακολουθώντας την πορεία των Καθαρών Κερδών, συνεπώς λαμβάνει αρνητικές τιμές όταν αυτά μετατράπηκαν σε ζημίες.
- **Απόδοση Ιδίων Κεφαλαίων:** παρόμοια τάση ακολουθεί και ο εν λόγω δείκτης, με την Απόδοση των ΙΚ να επηρεάζεται τόσο από ζημίες όσο και από αρνητικά Ίδια Κεφάλαια. Συνεπώς οι τράπεζες εμφανίζουν αδυναμία των ΙΚ να συμβάλουν δημιουργία κερδών.

Τα παραπάνω συμπεράσματα δείχνουν ότι η εικόνα των τραπεζών έχει επηρεαστεί σημαντικά από την εμφάνιση της ύφεσης. Το τραπεζικό σύστημα υπέστη σημαντικές απώλειες, καθώς η ρευστότητα, η δραστηριότητα και η κερδοφορία άρχισε να περιορίζεται. Ακόμη και οι διάφορες προσπάθειες και πολιτικές των τραπεζών να επανακάμψουν δεν μπόρεσε να σταματήσει την εμφάνιση ζημιών.

Το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον δημιούργησε κλίμα μη εμπιστοσύνης στις τράπεζες με αποτέλεσμα οι περισσότερες να έχουν δυσκολίες ανάκτησης ρευστότητας και κερδών. Μάλιστα, γίνεται εμφανές, ότι οι εισπρακτικές πολιτικές δεν μπορούν πλέον εύκολα να εφαρμοστούν με αυστηρούς όρους.

Η επιβολή σκληρών μέτρων στις τράπεζες και η είσοδός τους στο PSI οδήγησε όλες τις υπό μελέτη τράπεζες να αυξήσουν σημαντικά την λήψη ξένης χρηματοδότησης μετά το 2010, με αποτέλεσμα κάποιες να αναγκαστούν να ξεπεράσουν ακόμη και το σύνολο της αξίας των κεφαλαίων τους.

Από την μελέτη που εκπονήθηκε, μπορεί να ειπωθεί ότι η Τράπεζα Πειραιώς φαίνεται να βρίσκεται σε καλύτερη θέση από τις υπόλοιπες τράπεζες υπό μελέτη, λόγω πιο σταθερών πορειών στα βασικά μεγέθη και αριθμοδείκτες.

Κεφάλαιο 6^ο

Προοπτικές του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

6.1 Η πορεία της χώρας μετά την ανακεφαλαιοποίηση

Στην Γενική Συνέλευση της Τράπεζας της Ελλάδος, το Φεβρουάριο του 2013, διατυπώθηκε η εκτίμηση ότι η οικονομία είχε διανύσει σημαντικό τμήμα της διαδρομής προς τη σταθεροποίηση. Είχε επίσης προβλεφθεί τότε ότι η ύφεση θα περιορίζεται σταδιακά και ότι το 2014 θα αρχίσουν να καταγράφονται θετικοί ρυθμοί μεταβολής του ΑΕΠ. Οι εξελίξεις στο χρόνο που πέρασε επιβεβαίωσαν τις εκτιμήσεις εκείνες.

Σύμφωνα με τις δηλώσεις του κεντρικού τραπεζίτη της χώρας μας, η συνέπεια στην εφαρμογή του προγράμματος τόνωσε την εμπιστοσύνη στις διεθνείς αγορές. Έτσι, η διαφορά αποδόσεων μεταξύ του ελληνικού και του γερμανικού δεκαετούς κρατικού ομολόγου περιορίστηκε σε 655 μονάδες βάσης στο τέλος του 2013, σε σύγκριση με 1.000 μονάδες βάσης στο τέλος του 2012. Επίσης η βελτίωση της εμπιστοσύνης μεταφέρεται σταδιακά και στην πραγματική οικονομία. Η ύφεση ήταν τελικά ηπιότερη τόσο σε σχέση με το 2012 όσο και με την πρόβλεψη στις αρχές του έτους, κυρίως λόγω της καλύτερης πορείας των εξαγωγών και ειδικά του τουρισμού, αλλά και λόγω της βραδύτερης υποχώρησης της κατανάλωσης και των επενδύσεων.

Ακόμη ολοκληρώθηκε επιτυχώς η ανακεφαλαιοποίηση των τεσσάρων συστημικών τραπεζών και έγιναν μεγάλα βήματα στην αναδιάρθρωση του τραπεζικού τομέα. Η ριζική αυτή αλλαγή πραγματοποιήθηκε απολύτως ομαλά, χωρίς να θιγούν η ασφάλεια των καταθέσεων και η χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Οι συνθήκες που διαμορφώθηκαν στη διάρκεια του 2013 εξασφάλισαν σταθερότητα και επέτρεψαν βελτιώσεις των δημοσιονομικών και μακροοικονομικών δεδομένων όπως η εκτιμώμενη επίτευξη πρωτογενούς δημοσιονομικού πλεονάσματος για πρώτη φορά μετά το 2002.

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε μικρό πλεόνασμα το 2013. Η σημαντική βελτίωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών την τελευταία τετραετία οφείλεται τόσο στον περιορισμό των εισαγωγών, λόγω της ύφεσης, όσο και στην αύξηση των εξαγωγών. Την περίοδο 2010-2013 οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών συρρικνώθηκαν σε ονομαστικούς όρους κατά 15%, ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 21%.

Στην περίοδο της κρίσης, οι ελληνικές τράπεζες αποκόπηκαν από τις διεθνείς αγορές και μέχρι τον Ιούνιο του 2012 υπέστησαν πρωτοφανή σε έκταση εκροή καταθέσεων, η οποία αντιπροσωπεύει το 1/3 της καταθετικής βάσης. Για να αντεπεξέλθουν στα προβλήματα αυτά, προσέφευγαν με συνεχώς μεγαλύτερη ένταση στην άντληση βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης από το Ευρωσύστημα.

Στο απόγειο της κρίσης, τον Ιούνιο του 2012, το ύψος αυτής της χρηματοδότησης προσέγγισε τα 140 δισεκ. ευρώ.

Επίσης, μολονότι οι ελληνικές τράπεζες είχαν εισέλθει στην κρίση με ικανοποιητικούς δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας, οι ζημιές από το 2010 και μετά και κυρίως η επίπτωση του PSI είχαν ως αποτέλεσμα σχεδόν όλες οι τράπεζες να βρεθούν στο τέλος του 2011 με έλλειμμα κεφαλαίων. Το γεγονός αυτό κατέστησε επιτακτική την ανάγκη ανακεφαλαιοποίησής τους, ώστε να παραμένουν πλήρως διασφαλισμένοι οι καταθέτες. Απαραίτητες ενέργειες ήταν:

- η αδιάλειπτη κάλυψη των βραχυπρόθεσμων αναγκών ρευστότητας των τραπεζών και της ζήτησης τραπεζογραμματίων εκ μέρους του κοινού,
- η διασφάλιση της επάρκειας των δημόσιων πόρων που προορίζονταν για την κάλυψη κεφαλαιακών αναγκών και του κόστους αναδιάταξης του τραπεζικού τομέα,
- η εξυγίανση αδύναμων τραπεζών, βάσει ενός νέου νομικού πλαισίου, και
- η ανακεφαλαιοποίηση των συστημικών τραπεζών.

Η διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου για την εξυγίανση των πιστωτικών ιδρυμάτων επέτρεψε την εύρυθμη αναδιάταξη του τραπεζικού τομέα. Μέχρι το τέλος 2013 είχαν εξυγιανθεί δώδεκα τράπεζες, κυρίως με τη μεταφορά των υγιών στοιχείων ενεργητικού τους σε άλλη τράπεζα. Επίσης διασφαλίστηκε, κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας, η ομαλή μεταβίβαση των λειτουργιών των κυπριακών υποκαταστημάτων σε εγχώρια τράπεζα.

Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας ανακεφαλαιοποίησης, στο τέλος του πρώτου εξαμήνου του 2013, οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών αποκαταστάθηκαν. Το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας είναι πλέον ο σημαντικότερος μέτοχος των τεσσάρων συστημικών τραπεζών, ενώ διατηρεί απόθεμα ασφαλείας ύψους άνω των 8 δισεκ. ευρώ, το οποίο θα ήταν δυνατόν να απορροφηθεί στο βαθμό που απαιτηθεί – από τις τράπεζες εκείνες που θα χρειαστούν ενίσχυση κεφαλαίων.

Σήμερα η δομή του τραπεζικού τοπίου είναι εντελώς διαφορετική από εκείνη που επικρατούσε στην αρχή της κρίσης. Έχει εξαλειφθεί σε μεγάλο βαθμό η πλεονάζουσα

δυναμικότητα και λειτουργούν λιγότερες αλλά ισχυρότερες τράπεζες, ενώ τα πρώτα οφέλη από την αξιοποίηση συνεργειών είναι ήδη ορατά.

Συνεκτιμώντας όλα τα διαθέσιμα δεδομένα, μπορεί βέβαια να προβλεφθεί ότι το 2013 ήταν ο τελευταίος χρόνος της ύφεσης. Για να επαληθευθεί όμως η παρούσα πρόβλεψη, πρέπει όχι μόνο να μη διαταραχθούν οι συνθήκες που επέτρεψαν τις βελτιώσεις, αλλά αντίθετα να ισχυροποιηθούν καθ' οδόν. Απαιτούνται συνεπώς:

Αποφασιστικότητα και συνέπεια στην εφαρμογή του προγράμματος σταθεροποίησης. Τα έως τώρα θετικά αποτελέσματα δεν αφήνουν περιθώρια εφησυχασμού. Αντίθετα, επιτάσσουν συνέχιση της δημοσιονομικής προσαρμογής για να διατηρηθεί σε μόνιμη βάση και να διευρυνθεί το πρωτογενές πλεόνασμα, να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα του χρέους και να εμπεδωθεί κλίμα εμπιστοσύνης.

Με την έναρξη της δημοσιονομικής κρίσης το 2009 και τη μεγάλη ύφεση που επακολούθησε, μειώθηκαν δραστικά τόσο η ζήτηση όσο και η προσφορά δανειακών κεφαλαίων. Μέσα στις συνθήκες αυτές, η εξασθένηση της πιστοδοτικής ικανότητας των τραπεζών ήταν αναπόφευκτη, καθώς η δημοσιονομική κρίση επέδρασε έντονα στην πιστοληπτική ικανότητα της χώρας και του εγχώριου τραπεζικού συστήματος. Έτσι, η τραπεζική χρηματοδότηση προς τον ιδιωτικό τομέα περιορίστηκε σταδιακά, με αποτέλεσμα ένας σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων να αντιμετωπίζει δυσχέρειες στη χρηματοδότηση της παραγωγικής δραστηριότητας.

Σήμερα το τραπεζικό τοπίο στην Ελλάδα έχει πλέον αλλάξει. Η ανακεφαλαιοποίηση και η αναδιάρθρωση του τραπεζικού συστήματος αποκαθιστούν σταδιακά την εμπιστοσύνη και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για να ενισχυθεί μεσοπρόθεσμα η χορήγηση νέων πιστώσεων στην οικονομία.

Βασική επιδίωξη σήμερα είναι η ενδυνάμωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας, έτσι ώστε η διαφαινόμενη ανάκαμψη να αποτελέσει την αφετηρία μιας διατηρήσιμης ανόδου τα επόμενα χρόνια. Η οικονομία βρίσκεται σε μια διαδικασία μετάβασης από ένα πρότυπο ανάπτυξης που έχει εξαντλήσει τα όριά του σ' ένα νέο, που μπορεί να εξασφαλίσει ταχείς και αυτοδύναμους ρυθμούς ανάπτυξης στο μέλλον.

Το τραπεζικό σύστημα μπορεί να παίξει σήμερα ενεργό ρόλο και να αποτελέσει μοχλό για την αναδιάρθρωση του επιχειρηματικού τομέα, καθώς είναι ο μόνος κλάδος της οικονομίας που έχει εκ βάθρων αναδιαταχθεί. Αυτή η εμπειρία των τραπεζών μπορεί να αποδειχθεί πολύτιμη και για τις επιχειρήσεις των λοιπών κλάδων της οικονομίας. Οι τράπεζες οφείλουν επομένως να συμβάλουν ουσιαστικά σε μία προσπάθεια ανασυγκρότησης του

παραγωγικού δυναμικού για τη δημιουργία του νέου υποδείγματος βιώσιμης ανάπτυξης, που τόσο έχει ανάγκη η χώρα.

Για να συμβεί αυτό, οι πολιτικές των τραπεζών θα πρέπει να αναπροσανατολιστούν, ώστε να αποφευχθούν οι τάσεις που παρατηρήθηκαν κατά την προηγούμενη δεκαετία, όταν ένα μεγάλο μέρος των πιστώσεων κατευθύνθηκε προς κατοικίες και κατανάλωση. Οι νέες πιστώσεις θα πρέπει να κατευθύνονται πλέον σε δυναμικές επιχειρήσεις με υψηλό βαθμό εξωστρέφειας και προοπτικές ανάπτυξης. Η περιορισμένη ρευστότητα θα πρέπει δηλαδή να κατευθύνεται στην πραγματική οικονομία με τρόπο που μεγιστοποιεί τις αναπτυξιακές της δυνατότητες. Θα ήταν ανώφελο και επικίνδυνο αδύναμες και μη βιώσιμες επιχειρήσεις και κορεσμένοι κλάδοι να αφεθούν να λειτουργούν με όρους του παρελθόντος.

Μετά από μια παρατεταμένη περίοδο βαθιάς ύφεσης, η ελληνική οικονομία δείχνει ότι μπορεί να ανακάμψει. Μπροστά μας τώρα βρίσκεται η μεγάλη πρόκληση να μετατρέψουμε την υπό εξέλιξη σταθεροποίηση σε δυναμική ανάπτυξη πάνω σε στέρεες βάσεις. Αυτή είναι σήμερα η κύρια εθνική επιδίωξη, ο μόνος τρόπος που θα εξασφαλίσει ότι οι θυσίες των τελευταίων ετών δεν θα πάνε χαμένες. Στην προσπάθεια αυτή θα πρωτοστατήσουν οι δυναμικές επιχειρήσεις που θα προσανατολιστούν σε νέα προϊόντα και αγορές και θα συμπαρασύρουν όλη την οικονομία σε έναν ενάρετο κύκλο ανάπτυξης. Καθήκον της οικονομικής πολιτικής είναι να διευκολύνει με κάθε τρόπο αυτή την προσπάθεια. Στη δύσκολη αυτή πορεία, το τραπεζικό σύστημα οφείλει να πρωτοστατήσει στηρίζοντας αποτελεσματικά την αναδιάρθρωση του επιχειρηματικού τομέα της οικονομίας.

Η ελληνική οικονομία, μετά από μια δεκαετία στη διάρκεια της οποίας γιγαντώθηκαν τα δίδυμα ελλείμματα και χρέη, οδηγώντας έτσι σε μια πρωτοφανή σε έκταση και βάθος κρίση, βρίσκεται σήμερα σε φάση σταθεροποίησης. Η χώρα έχει διανύσει μια μεγάλη απόσταση από άποψη προσαρμογής. Όμως η προσπάθεια δεν έχει ολοκληρωθεί. Τώρα που καταφέραμε να μετατρέψουμε τα θηριώδη δίδυμα ελλείμματα σε πρωτογενές δημοσιονομικό και εξωτερικό πλεόνασμα, οφείλουμε να στρέψουμε την προσοχή και να επιταχύνουμε το βηματισμό στο πεδίο των διαρθρωτικών αλλαγών. Στο πεδίο δηλαδή εκείνο που δεν έχουμε δράσει στο απαιτούμενο εύρος και βάθος, ώστε οι διαρθρωτικές αλλαγές να αποτελούν σταθερό τροφοδότη υγιούς ανάπτυξης.

(Πηγή Τράπεζα Ελλάδος- Απόσπασμα από την Ετήσια Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος Γεωργίου Προβόπουλου για το έτος 2013.)

6.1.2 Απόψεις στελεχών σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα

Στο ερώτημα ποιες είναι οι προοπτικές του ελληνικού τραπεζικού κλάδου σήμερα, παρουσιάζουν τις απόψεις τους δύο στελέχη ελληνικής τράπεζας, με εμπειρία στο χώρο και γνώσεις στο αντικείμενο της έρευνας.

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ

Τα προβλήματα που προκλήθηκαν στο ελληνικό τραπεζικό κλάδο κυρίως από την εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα στην αναδιάρθρωση του κρατικού χρέους PSI και PSI+ (ζημιές 38 δις. Ευρώ περίπου) και την αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων NPLs – Non-Performing Loans ζημιές 47 δις. ευρώ περίπου για την τριετία (2012-2014) οδήγησαν στη διαμόρφωση του νέου τραπεζικού χάρτη και στη δημιουργία 4 συστημικών τραπεζικών ομίλων (ETE, ALPHA, ΠΕΙΡΑΙΩΣ, EUROBANK). Στόχος της αναδιάρθρωσης του τραπεζικού τοπίου στην οποία στρατηγικό ρόλο έχει αναλάβει η Τράπεζα της Ελλάδος και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας είναι η επαναφορά της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος και παράλληλα η παροχή ρευστότητας στην πραγματική οικονομία. Στο πλαίσιο του νέου τραπεζικού χάρτη που έχει πλέον δημιουργηθεί, η Τράπεζα της Ελλάδος διεξήγαγε νέα άσκηση προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων σε όλες τις ελληνικές εμπορικές τράπεζες, ικανοποιώντας σχετική δέσμευση του Μνημονίου. Οι επιπλέον κεφαλαιακές ανάγκες που προέκυψαν για το σύνολο των ελληνικών εμπορικών τραπεζών εκτιμήθηκαν σύμφωνα με το Βασικό σενάριο σε €6,4 δισεκ. όπως εμφανίζονται στο παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1.2 Διαδικασία υπολογισμού των κεφαλαιακών αναγκών στο Βασικό Σενάριο (Ιούνιος 2013- Δεκέμβριος 2016, σε ενοποιημένη βάση)

(εκατ. ευρώ)

Τράπεζα ¹	Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια Αναφοράς (Ιούν. 2013) (1)	Συσσωρευμένες προβλέψεις για πιστωτικό κίνδυνο (Ιούν. 2013) (2)	CLPs για ελληνικό κίνδυνο ² (3)	CLPs για κίνδυνο εξωτερικού ³ (4)	Εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου ⁴ (5)	Στόχος για Κύρια Βασικά Ίδια Κεφάλαια: 8% (Δεκ. 2016) (6)	Κεφαλαιακές ανάγκες (7)=(6)-(1)-(2)-(3)-(4)-(5) (5)
Alpha	7.380	10.416	-14.720	-2.936	4.047	4.450	262
Eurobank ⁵	2.228	7.000	-9.519	-1.628	2.106	3.133	2.945
ETE ⁶	4.821	8.134	-8.745	-3.100	1.451	4.743	2.183
Πειραιώς	8.294	12.362	-16.132	-2.342	2.658	5.265	425
Αττικής	225	403	-888	0	106	243	397
Πανελλήνια	61	66	-237	0	-26	31	169
Σύνολο	23.009	38.380	-50.241	-10.005	10.341	17.866	6.382

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

¹ Η άσκηση κατέληξε στο συμπέρασμα ότι για τις ABB, Credicom και Επενδυτική Τράπεζα Ελλάδος δεν απαιτούνται πρόσθετα κεφάλαια.

² Οι CLPs για ελληνικό κίνδυνο υπολογίζονται με βάση τη μεθοδολογία που περιγράφεται στη σελίδα 11.

³ Οι CLPs για τον κίνδυνο εξωτερικού υπολογίζονται με βάση τη μεθοδολογία που περιγράφεται στις σελίδες 8 και 10.

⁴ Εσωτερική δημιουργία κεφαλαίου βάσει των Σχεδίων Αναδιάρθρωσης των Τραπεζών για την περίοδο Ιουνίου 2013- Δεκεμβρίου 2016, όπως προσαρμόστηκαν συντηρητικά σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁵ Οι συσσωρευμένες προβλέψεις της Eurobank για τον πιστωτικό κίνδυνο τον Ιούνιο του 2013 περιλαμβάνουν pro forma τις προβλέψεις του Νέου Ταχυδρομικού Ταμειοτηρίου και της Νέας Protoπ (περίπου €1,7 δισεκ.) που αποκτήθηκαν τον Αύγουστο του 2013.

⁶ Οι συσσωρευμένες προβλέψεις της ETE για τον πιστωτικό κίνδυνο τον Ιούνιο του 2013 περιλαμβάνουν pro forma τις προβλέψεις της FBB και της Probank.

Τα σχέδια των τεσσάρων συστημικών τραπεζών φαίνονται στο παρακάτω σχεδιάγραμμα. Απλώς να αναφερθεί ότι η Τράπεζα Πειραιώς και η ALPHA Bank οι οποίες προσέφυγαν (25/3/2014) στους ιδιώτες του εξωτερικού (η Τράπεζα Πειραιώς κάλυψε το 10% και από το εσωτερικό) υπερέκλυαν την αύξηση. Η ΕΤΕ σχεδιάζει να καλύψει την αύξηση μέσω εναλλακτικών μεθόδων ενώ η EUROBANK θα καλύψει την αύξηση από ιδιώτες και εάν δεν καλυφθεί πλήρως, το χρηματοδοτικό κενό θα καλύψει το ΤΧΣ.

Τα σχέδια των 4 ομίλων

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Τράπεζα Πειραιώς

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ

€1,75 δισ.

ΕΚ ΤΩΝ
ΟΠΟΙΩΝ →

€1 δισ.

€750 εκατ.

€425 εκατ.

για ενίσχυση
κεφαλαιακής βάσης

για εξαγορά προνο-
μιούχων μετοχών

Alpha Bank

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΥΞΗΣΗ

€1,2 δισ.

ΕΚ ΤΩΝ
ΟΠΟΙΩΝ →

€260 εκατ.

€940 εκατ.

€262 εκατ.

για ενίσχυση
κεφαλαιακής βάσης

για εξαγορά προνο-
μιούχων μετοχών

Εθνική Τράπεζα

€2,2 δισ.

Δεν θα προχωρήσει σε αύξηση κεφαλαίου

Εξετάζονται
διάφορες
εναλλακτικές
όπως:

Πώληση άνω του 40% της Finansbank

Ομολογιακή έκδοση

Πώληση Αστέρα Βουλιαγμένης

Πώληση Εθνικής Ασφαλιστικής

Πώληση Αμοιβαίων Κεφαλαίων Ομίλου

Eurobank

€2,9 δισ.

Κάλυψη της αύξησης κεφαλαίου
από ιδιώτες επενδυτές και το ΤΧΣ

Πηγή Καθημερινή

Τους επόμενους μήνες του έτους 2014 αναμένεται η επανάκτηση της θετικής πορείας αύξησης των καταθέσεων στις ελληνικές τράπεζες, μετά τη μικρή πτώση τους στα 160,54 δισ. Ευρώ στο τέλος Φεβρουαρίου 2014, από 161,03

δισ. Ευρώ στο τέλος Ιανουαρίου 2014 και από 163,25 δισ. Ευρώ στο τέλος Δεκεμβρίου 2013. Η αποκατάσταση της θετικής πορείας των καταθέσεων μπορεί να οδηγήσει και σε έγκαιρη επαναφορά του θετικού ρυθμού αύξησης της πιστωτικής επέκτασης προς τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, που ωστόσο διατηρήθηκε στο -4% σε ετήσια βάση και το Φεβρουάριο του 2014, όπως και στους δύο προηγούμενους μήνες. Αυτή η επάνοδος σε θετικό ρυθμό αύξησης των τραπεζικών πιστώσεων (πιθανότατα από το δεύτερο εξάμηνο του 2014) θα σηματοδοτήσει την είσοδο της οικονομίας σε σχετικά υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Σε συνδυασμό με πρόσφατη επιτυχημένη έξοδο του Ελληνικού Δημοσίου στις αγορές δημιουργείται ένα πολύ θετικό κλίμα για την πορεία πλέον προς την ανάπτυξη με επακόλουθο την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση της ανεργίας.

Οι άμεσες προτεραιότητες του νέου ελληνικού τραπεζικού συστήματος για να διατηρηθεί υγιές και ανταγωνιστικό θα πρέπει να είναι κυρίως οι παρακάτω:

1) Εξυγίανση του δανειακού χαρτοφυλακίου

Στην περίπτωση των νέων δανείων θα πρέπει οι Τράπεζες να είναι πολύ προσεκτικές για την αποφυγή νέων επισφαλειών. Σε ότι αφορά τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, χρειάζεται ένα τροποποιημένο νομικό πλαίσιο, το οποίο θα διευκολύνει και θα επιταχύνει τη διαδικασία αναδιάρθρωσης των δανειακών χαρτοφυλακίων των τραπεζών. Αναφορικά με τα επιχειρηματικά δάνεια, θα πρέπει να απλοποιηθεί ο υφιστάμενος πτωχευτικός κώδικας, ενώ σχετικά με τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια των νοικοκυριών, χρειάζεται ένα πιο αποτελεσματικό πλαίσιο που θα επιτρέπει την ταχύτερη εκκαθάρισή τους, αντιμετωπίζοντας ωστόσο με την απαιτούμενη κοινωνική ευαισθησία, ειδικές κατηγορίες όπως δάνεια πρώτης κατοικίας και δάνεια ανέργων.

2) Μείωση της τιμολογιακής πολιτικής καταθέσεων

Η επίτευξη κερδοφορίας για τις τράπεζες περνάει από τη μείωση του κόστους κυρίως των προθεσμιακών καταθέσεων (η οποία σε μεγάλο ποσοστό έχει επιτευχθεί) με ταυτόχρονη ανάπτυξη πωλήσεων σε προϊόντα υψηλότερου περιθωρίου.

3) Ριζική αναδιοργάνωση των εργασιών μέσω:

1. Ενίσχυσης της παρουσίας σε κερδοφόρες δραστηριότητες εντός κι εκτός Ελλάδος.

2. Αποχώρησης από ζημιογόνες δραστηριότητες (υπηρεσίες, δίκτυα).
3. Εξορθολογισμού των Δικτύων Λιανικής και των κεντρικών υπηρεσιών και επανασχεδιασμού των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων.
4. Επένδυσης στις νέες τεχνολογίες (cloud computing μέσω software -SaaS - Software as a service)

4) Εξασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας

Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για την ανακεφαλαιοποίηση του ελληνικού τραπεζικού συστήματος (ύψους 50 δις. Ευρώ / bail-out) και λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή εμπειρία, προκύπτει πως η διαδικασία που βρίσκεται σε εξέλιξη είναι συμβατή με τις διεθνείς πρακτικές. Ωστόσο, η επιτυχής έκβασή της συνδέεται άμεσα με την επάρκεια των νέων κεφαλαίων που χορηγήθηκαν.

Η πιο σημαντική παράμετρος για τη σταθεροποίηση του συστήματος είναι ο σταδιακός περιορισμός της αυξητικής τάσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την υιοθέτηση πολιτικών ανάπτυξης και αντιμετώπισης της ανεργίας, έτσι ώστε να τερματιστεί ο φαύλος κύκλος ύφεσης, νέων μη εξυπηρετούμενων δανείων, νέων ζημιών, νέων κεφαλαιακών αναγκών για τις τράπεζες, νέου δανεισμού από το κράτος για να τις στηρίξει, νέων μέτρων λιτότητας και τελικά διατήρηση της ύφεσης.

5) Προτεραιότητα σε χρηματοδοτήσεις επιχορηγούμενες από ευρωπαϊκούς πόρους

Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας διαδραματίζει η διασπορά του κινδύνου, καθώς οι πιθανότητες αποτυχίας των επενδύσεων είναι αυξημένες λόγω της καθίζησης της ζήτησης. Η διασπορά του κινδύνου με τη συνδρομή των Ευρωπαϊκών πόρων είναι προαπαιτούμενο για την επανεκκίνηση των επενδύσεων.

6) Εξορθολογισμός ανθρωπίνου δυναμικού

Οι τράπεζες, όπως όλοι οι οργανισμοί για να αναδιαρθρωθούν και να εξυγιανθούν, θα πρέπει να προχωρήσουν σε μειώσεις προσωπικού. Μεγάλο στοίχημα για αυτές βέβαια είναι να επανακτήσουν το ρόλο τους σαν χρηματοδότες της οικονομίας, ώστε να καταφέρουν να δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας, πολλαπλάσιες αυτών που πιθανόν να αναγκαστούν να καταργήσουν.

7) Προσέλκυση ξένων επενδυτών τόσο στο μετοχικό τους κεφάλαιο όσο και στη χώρα

Το μεγάλο ζητούμενο για ξένες επενδύσεις στις τράπεζες το επόμενο διάστημα είναι η σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας και συγκεκριμένα στοιχεία για την ανάπτυξη.

Στο κομμάτι των ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα ο ρόλος των τραπεζών εστιάζεται στην υποστήριξη των μεγάλων επιχειρήσεων στην έξοδο τους στις κεφαλαιαγορές (TITAN, OTE, ΕΛΠΕ), στη διαχείριση των προβληματικών στοιχείων ενεργητικού και στην υποστήριξη νέων επενδυτικών σχεδίων.

8) Αξιοποίηση του μεγαλύτερου μεγέθους των νέων σχημάτων και της ανακεφαλαιοποίησης για άντληση χαμηλότερου κόστους χρήματος

Η πιστωτική αξιοπιστία των τραπεζών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την πορεία της ελληνικής οικονομίας. Οι νέοι συστημικοί όμιλοι αποκτούν υπολογίσιμα μεγέθη σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η βελτιστοποίηση της επιχειρηματικής τους αποτελεσματικότητας σε συνδυασμό με την αποτελεσματική διαχείριση των επισφαλειών δημιουργούν καλές προοπτικές για την επιστροφή τους στη διατραπεζική αγορά και την αύξηση της ρευστότητας στην Ελληνική οικονομία.

9) Υλοποίηση αποτελεσματικών παρεμβάσεων στην κανονιστική συμμόρφωση και την πιστωτική πολιτική

Δεδομένου ότι οι τράπεζες διατηρούν βάση δεδομένων με πλήθος τραπεζικών, αλλά και φορολογικών στοιχείων, είναι σημαντικό να αξιοποιηθούν στην αντιμετώπιση του προβλήματος της φοροδιαφυγής. Ήδη, το νομικό πλαίσιο έχει βελτιωθεί σημαντικά, προσδιορίζοντας μέσα από νέες διαδικασίες έναν πιο ενεργό ρόλο που θα πρέπει να διαδραματίσουν, ώστε να συμβάλλουν στην πρόληψη της φοροδιαφυγής.

Παράλληλα με τις εξελισσόμενες ρυθμιστικές παρεμβάσεις, ορισμένες πρακτικές πρέπει να αλλάξουν, όπως η πρακτική με την οποία χρηματοδοτούνταν πολλές αγοραπωλησίες ακινήτων στην Ελλάδα. Επίσης, κατά τη χορήγηση νέων δανείων οι ελληνικές τράπεζες θα πρέπει να εφαρμόζουν αυστηρή πιστωτική πολιτική και σε καμία περίπτωση να μην καταστρατηγούνται βασικά κριτήρια.

Επιπρόσθετα, εξετάζεται η ευρέως διαδεδομένη τακτική των ελληνικών αλλά και των Ευρωπαϊκών τραπεζών να θεωρούν το δημόσιο χρέος της χώρας τους ως μηδενικού κινδύνου.

10) Επιστροφή καταθέσεων και αύξηση της παρεχόμενης ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία.

Το τραπεζικό σύστημα παρά τη μεγάλη μείωση καταθέσεων που υπέστη τα τελευταία χρόνια κατάφερε να μη μειώσει ισόποσα τις χορηγήσεις του. Οι κύριοι παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν στην αύξηση της ρευστότητας είναι οι εξής:

- α. Η επιστροφή των καταθέσεων (ρευστοποίηση προϊόντων εξωτερικού, επιστροφή χρημάτων από το εξωτερικό)
- β. Το άνοιγμα της διατραπεζικής αγοράς.
- γ. Η πρόσβαση στις Κεφαλαιαγορές.
- δ. Οι πωλήσεις δανειακών χαρτοφυλακίων.

(Δημήτριος Γκέκας Β.Α. Πανεπιστήμιο Πειραιώς –M.A.University of Leeds-M.Sc ΑΠΘ).

6.1.3. Ανασυγκρότηση του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος

Μέχρι το Νοέμβριο του 2014, οι ευρωπαϊκές Τράπεζες θα πρέπει να εναρμονισθούν με τους όρους της Επιτροπής της Βασιλείας⁸. Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων στις τράπεζες στοχεύουν στην ενίσχυση της ικανότητας απορρόφησης ζημιών, σε περίπτωση που επέλθουν μη προβλέψιμοι κίνδυνοι, στους οποίους εκτίθενται οι τράπεζες με τη λειτουργία τους. Οι κανόνες για την επιβολή κεφαλαιακών απαιτήσεων έχουν διαμορφωθεί από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία.

Όσες από τις Τράπεζες δεν εναρμονισθούν με τους όρους της επιτροπής Βασιλείας, θα βρίσκονται υπό την εποπτεία της Ε.Κ.Τ.

---

⁸ Η Επιτροπή της Βασιλείας δεν έχει νομική προσωπικότητα, εδρεύει στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (Bank for International Settlements) της Βασιλείας της Ελβετίας η οποία και της παρέχει γραμματειακή υποστήριξη. Ιδρύθηκε το 1974 και στη σύνθεση της στη παρούσα φάση συμμετέχουν 13 χώρες (Βέλγιο, Καναδάς, Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Ισπανία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ). Το έργο της Επιτροπής της Βασιλείας αποβλέπει κυρίως στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος αλλά και στη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού.

Οι ελληνικές τράπεζες, οι οποίες ήταν παραδοσιακά περισσότερο συντηρητικές στις δραστηριότητές τους απ' ότι οι ευρωπαϊκές, αλλά υπήρξαν θύματα της μετέπειτα ελληνικής δημοσιονομικής κρίσης και του PSI+, θα είναι από τις πλέον εύρωστες κεφαλαιακά, ώστε να συνεχίζουν να ανταγωνίζονται τις αντίστοιχες ξένες τράπεζες στην ευρύτερη περιοχή μας.

Η αρχική ανακεφαλαιοποίηση των τεσσάρων συστημικών τραπεζών έγινε κυρίως με πόρους του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Ανέδειξε το ταμείο ως τον κύριο μέτοχο τους με ποσοστά που κυμαίνονταν από 81% έως 95%. Δεν αποδείχθηκε, όμως, αρκετή διότι η ύφεση παρατάθηκε περισσότερο του αναμενομένου. Πολλές επιχειρήσεις και νοικοκυριά δυσκολεύονται στην αποπληρωμή των τοκοχρεολυσίων των δανείων τους προς τις τράπεζες, οι τράπεζες υποχρεώνονται σε διαγραφές δανείων και μεγαλύτερες προβλέψεις και οι κεφαλαιακές ανάγκες τους έως το 2016 αυξάνονται. Η δεύτερη άσκηση προσομοίωσης της ΤτΕ που ανακοινώθηκε πρόσφατα, ανέδειξε επιπλέον κεφαλαιακές ανάγκες 6,4 δις ευρώ.

Γρήγορα, όμως, οι τέσσερις συστημικές τράπεζες ολοκλήρωσαν την απαιτούμενη αύξηση κεφαλαίου με ιδιωτικά κεφάλαια (η ΕΤΕ και η Eurobank την ολοκληρώνουν σύντομα). Σταδιακά, λοιπόν, οι τράπεζες επανέρχονται υπό τον έλεγχο νέων ιδιωτών μετόχων, η χρηματοπιστωτική σταθερότητα έχει συγχρόνως διατηρηθεί παρά την έκταση και το βάθος της ελληνικής κρίσης, ενώ το κράτος βγαίνει συνολικά κερδισμένο: έχει τοποθετήσει περίπου 40 δις. ευρώ σε όλο το τραπεζικό σύστημα και έχει κερδίσει, την ιδιοκτησία μετοχών που σήμερα αξίζουν περίπου 30 δις. ευρώ και με προοπτική ανόδου της τιμής τους, εφόσον η οικονομία ανακάμψει και επιλυθούν οι περαιτέρω προκλήσεις του τραπεζικού συστήματος.

Πέρα από το πρόβλημα της κεφαλαιακής επάρκειας, η ελληνική κρίση έφερε και δύο άλλες μεγάλες προκλήσεις για τις ελληνικές τράπεζες. Η πρώτη είναι η έλλειψη ρευστότητας. Παραδοσιακά οι τράπεζες, για να προβούν σε χορηγήσεις δανείων, χρηματοδοτούνται από τις καταθέσεις των πελατών τους και από τη διεθνή αγορά δανειακών κεφαλαίων. Και οι δύο αυτές πηγές χρηματοδότησης συρρικνώθηκαν. Η διεθνής αγορά στέρεψε πολύ νωρίς ως πηγή κεφαλαίων, όταν το ελληνικό κράτος έχασε αξιοπιστία και συμπαρέσυρε ολόκληρο τον ελληνικό ιδιωτικό τομέα. Επιπλέον, οι καταθέσεις μειώθηκαν δραματικά τη διετία έως τον Ιούνιο του 2012, κατά περίπου 80 δις. ευρώ, και έκτοτε δεν έχουν ανακάμψει ικανοποιητικά, αφού οι Έλληνες έχασαν την πλήρη εμπιστοσύνη τους στους θεσμούς της χώρας, ενώ

έχουν και την ανάγκη χρήσης των αποταμιεύσεών τους για κεφάλαια κίνησης της μικρής επιχείρησής τους ή για βιοποριστικούς λόγους και για να ανταποκριθούν στην αυξημένη φορολόγηση.

Δείκτης της έλλειψης ρευστότητας είναι η αναγκαστική προσφυγή των τραπεζών στην κεντρική τους τράπεζα, το Ευρωσύστημα. Το 2012 το Ευρωσύστημα παρείχε πόρους της τάξης των 130 δισ., ενώ σήμερα, συνεχίζει να παρέχει πόρους της τάξης των 70 δισ., που στηρίζουν περίπου το 1/3 των δανείων των τραπεζών σε πελάτες τους. Το πρόβλημα της ρευστότητας θα έχει λυθεί οριστικά όταν παύσει και η εξάρτηση από τα δανειακά κεφάλαια του Ευρωσυστήματος. Υπενθυμίζεται ότι πριν από το 2007, το ύψος του δανεισμού των τραπεζών από το Ευρωσύστημα ήταν μόνον 4 δισ. ευρώ.

Η δεύτερη πρόκληση των τραπεζών αναφέρεται σε παλαιά δάνεια προς πολλούς πελάτες, οι οποίοι αδυνατούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. Τα δάνεια σε καθυστέρηση έχουν ήδη ξεπεράσει το 30% των συνολικών δανείων. Η αύξησή τους, όμως, μειώνεται και αναμένεται σταδιακά να μηδενιστεί το 2015. Οι τράπεζες έχουν οργανώσει εσωτερικές εξειδικευμένες διευθύνσεις διαχείρισης των δανείων σε καθυστέρηση. Συγχρόνως, απελευθερώνουν το υπόλοιπο προσωπικό τους, που έχει ήδη μειωθεί σημαντικά σε αριθμό, προς τη δραστηριότητα παροχής δανείων προς νέες επιχειρήσεις. **Προσπαθούν, επίσης, να ανταποκριθούν στο νέο μοντέλο ανάπτυξης της οικονομίας, το οποίο βασίζεται στις εξαγωγές και τις επενδύσεις. Κατά συνέπεια, αποφεύγουν τα δάνεια που τροφοδοτούν την κατανάλωση και πριμοδοτούν τα δάνεια προς επιχειρήσεις με εξαγωγικό προσανατολισμό.** Με την ολοκλήρωση της νέας φάσης της ανακεφαλαιοποίησης και με τη σταδιακή αποκατάσταση της πρόσβασής τους στις αγορές (ήδη η ΕΤΕ εξέδωσε ομολογιακό δάνειο 750 εκατ ευρώ και η Πειραιώς 500 εκατ. ευρώ και ακολουθεί σύντομα η ALPHABANK) οι τράπεζες επανακτούν ρευστότητα και αποκαθιστούν σταδιακά τη χρηματοδότηση της πραγματικής οικονομίας. Συγχρόνως, καθώς η ελληνική οικονομία σταθεροποιείται, ο ιδιωτικός τομέας αποκτά ευκολότερη πρόσβαση όχι μόνον σε ελληνικά τραπεζικά, αλλά και σε διεθνή δανειακά κεφάλαια. Πολλές μεγάλες ιδιωτικές επιχειρήσεις (όπως ο ΟΤΕ, η ΤΙΤΑΝ, Μυτιληναίος κλπ) εξέδωσαν ομολογιακά δάνεια. Πέρυσι, πολλές ελληνικές επιχειρήσεις δανείζονταν διεθνώς με επιτόκιο 8%, ενώ φέτος δανείζονται στην περιοχή του 4% με 6%. Το ίδιο το ελληνικό Δημόσιο βγήκε στις αγορές με πενταετές ομόλογο επιτοκίου 4,95%. Ένας ενάρετος κύκλος βελτιωμένων προοπτικών της οικονομίας, νοικοκυρέματος

των δημοσίων οικονομικών, συνέπειας στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, ιδιωτικοποιήσεων που στη συνέχεια φέρνουν νέες επενδύσεις, αυξημένων καθαρών – μετά τη φορολογία– εισοδημάτων, μειούμενης ανεργίας, αλλά και επέκτασης νέων δανείων προς την υγιή επιχειρηματικότητα και τις εξαγωγές φαίνεται σταδιακά να δημιουργείται. Μετά τη σκληρή πολυετή κρίση, αυτός ο ενάρετος κύκλος, εφόσον η χώρα επιμείνει στις διαρθρωτικές αλλαγές, μπορεί να εκπλήξει θετικά τους πολίτες και να δείξει τον σωστό δρόμο για τη χώρα. (στέλεχος Τραπέζης Ελλάδος).

Κεφάλαιο 7^ο

Συμπεράσματα

Με την εργασία που εκπονήθηκε γνωρίσαμε το χρηματοπιστωτικό σύστημα και αναλύσαμε κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά αυτού, όπως την έννοια και τα χαρακτηριστικά του καθώς και τους συμμετέχοντες σε αυτό. Επιπλέον εντοπίσαμε το ρόλο του χρηματοπιστωτικού συστήματος κάνοντας μια ιδιαίτερη αναφορά στην Τράπεζα της Ελλάδος, ως κεντρικής τράπεζας.

Ξετυλίγοντας το κουβάρι της πορείας του μελετήσαμε το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 2008, αρχικά σε παγκόσμιο επίπεδο και στη συνέχεια εστίασαμε στην ελληνική κρίση. Πράγματι η ελληνική οικονομία και κατ'επέκταση το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα φάνηκε να κάμπτεται από τις αντίξοες συνθήκες που δυστυχώς είχαν δημιουργηθεί. Μέσα στη δύνη και τον πανικό που είχε δημιουργηθεί οι ελληνικές τράπεζες αντιμετώπισαν προβλήματα κεφαλαιακής επάρκειας συνοδευόμενη από μια ραγδαία μεταφορά κεφαλαίων από την ημεδαπή προς την αλλοδαπή χώρα, σε μια προσπάθεια των καταθετών να εξασφαλίσουν τα κεφάλαιά τους. Εξάλλου είναι νωπό στη μνήμη μας το σενάριο περί “άτακτης χρεοκοπίας” ή “επιστροφής στη δραχμή”. Όλα αυτά τα σενάρια λειτούργησαν ως σκόπελοι στην ήδη επιβαρημένη κατάσταση των ελληνικών τραπεζών και μάλιστα σε πολλές περιπτώσεις κρινόταν ακόμη και η βιωσιμότητα κάποιων τραπεζών.

Στα πλαίσια αυτά κρίθηκε αναγκαία τόσο η ενεργοποίηση του μηχανισμού χρηματοπιστωτικής σταθερότητας όσο και η υλοποίηση των συγχωνεύσεων των τραπεζών. Οι τέσσερις συστημικές τράπεζες απορρόφησαν ή συγχωνεύτηκαν με άλλες μικρότερες μη συστημικές τράπεζες σε μια προσπάθεια δημιουργίας ισχυρών τραπεζών ικανές να σταθούν και να συνεχίσουν το έργο τους. Στο σημείο αυτό θα ήταν καλό να τονίσουμε αυτό που ο Διοικητής της Τράπεζας Ελλάδος είχε πει σε μια ομιλία του : “όλες οι ενέργειες περί συγχωνεύσεων, έγιναν χωρίς να χαθεί ούτε ένα ευρώ από τους καταθέτες”.

Στη συνέχεια με τη βοήθεια αριθμοδεικτών είδαμε πως επηρεάστηκαν οι τράπεζες πριν από το ξέσπασμα της κρίσης αλλά και μετά και εξάγαμε κάποια συμπεράσματα τα οποία παρουσιάσαμε στην έκτη ενότητα.

Συμπεράσματα τα οποία δείχνουν ότι η εικόνα των τραπεζών έχει επηρεαστεί σημαντικά από την εμφάνιση της ύφεσης. Το τραπεζικό σύστημα υπέστη σημαντικές

απώλειες, καθώς η ρευστότητα, η δραστηριότητα και η κερδοφορία άρχισε να περιορίζεται. Ακόμη και οι διάφορες προσπάθειες και πολιτικές των τραπεζών να επανακάμψουν δεν μπόρεσε να σταματήσει την εμφάνιση ζημιών.

Το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον δημιούργησε κλίμα μη εμπιστοσύνης στις τράπεζες με αποτέλεσμα οι περισσότερες να έχουν δυσκολίες ανάκτησης ρευστότητας και κερδών. Μάλιστα, γίνεται εμφανές, ότι οι εισπρακτικές πολιτικές δεν μπορούν πλέον εύκολα να εφαρμοστούν με αυστηρούς όρους.

Η επιβολή σκληρών μέτρων στις τράπεζες και η είσοδός τους στο PSI οδήγησε όλες τις υπό μελέτη τράπεζες να αυξήσουν σημαντικά την λήψη ξένης χρηματοδότησης μετά το 2010, με αποτέλεσμα κάποιες να αναγκαστούν να ξεπεράσουν ακόμη και το σύνολο της αξίας των κεφαλαίων τους.

Κλείνοντας την εργασία ακούσαμε κάποιες απόψεις στελεχών ελληνικών τραπεζών σε ερώτημα που τους είχε τεθεί σχετικά με τις προοπτικές του τραπεζικού συστήματος.

Η γενικότερη αίσθηση που επικρατεί κρίνοντας τα όσα ειπώθηκαν ,τα όσα έχουν προκύψει ως συμπεράσματα της χρηματοοικονομικής μελέτης και κυρίως τις δημοσιοποιήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, είναι πως **μάλιστα** “το νερό έχει μπει στο αυλάκι”.

Η ύπαρξη ανεπτυγμένων και αποτελεσματικών χρηματοοικονομικών συστημάτων συμβάλλει καθοριστικά στη διαδικασία της οικονομικής μεγέθυνσης. Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε ένα κρίσιμο σταυροδρόμι. Η επαναφορά σε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης είναι απαραίτητη για την έξοδο από την κρίση και τη μετρίαση των παράπλευρων απωλειών της προσπάθειας δημοσιονομικής εξυγίανσης. Ένα εύρωστο χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη των στόχων αυτών. Για να επιτελέσει τον ρόλο αυτό το χρηματοπιστωτικό σύστημα θα πρέπει να εντοπιστούν και να ενθαρρυνθούν οι παράγοντες εκείνοι που διευκολύνουν την αναπτυξιακή του πτυχή και ταυτόχρονα μετριάζουν τους κινδύνους που δημιουργούνται σε συνθήκες ατελούς πληροφόρησης και στρεβλωμένων κινήτρων. Δεδομένου ότι η οικονομία κάνει κύκλους, έχοντας ως αφετηρία τη σημερινή κατάσταση που μοιάζει να είναι μεταβατική θα ήταν ενδιαφέρον να ερευνήσουμε σε μελλοντικό σημείο την υπάρχουσα οικονομική κατάσταση και τη γεωγραφία του νέου τραπεζικού χάρτη που πιθανότατα θα προκύψει.

Βιβλιογραφία -Ελληνική

1. **Αγγελόπουλος.**,(2010), Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα,εκδ.Αθ.Σταμούλης, Αθήνα
2. **Αντζουλάτος Α.**, (2011), Τραπεζική – Τάσεις (πριν) και προοπτικές (μετά την κρίση), Συλλογικός Τόμος: Η Διεθνής κρίση, η κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Ελληνική Ένωση Τραπεζών
3. **Αδαμίδης, Α.**,(2008), Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εκδ.University Studio Press, Αθήνα
4. **Αλεξάκης, Π.**, (1999), Το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, ΕΑΠ, Πάτρα
5. **Αποστολόπουλος .**, (2007) Ειδικά Θέματα Χρηματοοικονομικής Διοικήσεως , εκδ.Αθ.Σταμούλης, Αθήνα
6. **Γκόρτσος, Χ.Β.**, (1995), Οι κίνδυνοι των Παράγωγων Χρηματοπιστωτικών Μέσων και οι Κεφαλαιακές Απαιτήσεις των Τραπεζών για την κάλυψη τους, Συλλογική Έκδοση: Το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Τάσεις και Προοπτικές, Επιμέλεια Γ.Προβόπουλος, Αθήνα
7. **Δελής,Κ.**, (1996), Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου, εκδ. Σάκκουλας, Αθήνα
8. **Δεμίρης, Χ.**,(1993), Χρηματοδοτήσεις: Θεωρία και Πράξη, Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Αθήνα.
9. **Δελτίον Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών**,(Β.Γ Τρίμηνο 2001), Αφιέρωμα στην Κεφαλαιακή Επάρκεια των Τραπεζών – Οι Νέες Προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία.
10. **Ευθύμογλου, Π.,και Μπάλλας Α.**, (2003), Χρηματοδοτικοί Οργανισμοί και Αγορές, εκδ. Μπένος, Αθήνα
11. **Θωμαδάκης Στ. και Ξανθάκης Μ.**(1989), Νέα Χρηματοοικονομικά Εργαλεία. Εισαγωγή στις Χρηματαγορές και Κεφαλαιαγορές, Δελτίο ΕΕΓ, τεύχος 23.
12. **Καραθανάσης Γ.**,(1996), Βασικές Αρχές Χρηματοοικονομικής Διοίκησης και Χρηματιστηριακές Αγορές, εκδ. Μπένου, Αθήνα
13. **Κιόχος,Π., Παπανικολάου, Γ.,Θάνος, Γ., Κιόχος, Α.**,(2002), Χρηματοοικονομική Διοίκηση και Πολιτική, Εκδ. Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
14. **Κορλίρας, Π.**,(2006), Νομισματική Θεωρία και Πολιτική, εκδ. Μπένου, Αθήνα

15. **Λαζαρίδης Γ. και Παπαδόπουλος Δ.**(2005), Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Βασικές Έννοιες Χρηματοοικονομικής, Χρηματοοικονομικός Σχεδιασμός και Διοίκηση Κεφαλαίου Κίνησης , Θεσσαλονίκη
16. **Μακρής, Α.**,(1992), Προληπτικός και Κατασταλτικός Έλεγχος Τραπεζικών Εργασιών πλην Πιστοδοτήσεων, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα
17. **Μελάς, Κ.**,(2002), Εισαγωγή στην Τραπεζική Χρηματοοικονομική Διοικητική, εκδ. Εξάντας, Αθήνα
18. **Μπαλωμένου, Χρυσάνθη, Κ.**, (2003), Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα, εκδ. Παπαζήση
19. **Νιάρχος, Ν.**,(1994), Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, εκδ. Σταμούλη, Αθήνα
20. **Νούλας, Α.**, (2005), Χρήμα και Τράπεζες, Θεσσαλονίκη
21. **Νούλας, Α.**,(2006), Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου, Θεσσαλονίκη
22. **Παπάς, Α.** (2004), Εισαγωγή στη Χρηματοοικονομική Λογιστική: Θεωρητικά και Πρακτικά Θέματα, εκδ. Μπένου, Αθήνα
23. **Πατρινός, Δ.** (1999), Χρήμα Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική, εκδ. Παπαζήση
24. **Πετράκης, Π.**,(1999), Αξιολόγηση και Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Ζητήματα Τραπεζικής Οικονομίας (Τόμος Γ΄) εκδ. Το Οικονομικό, Αθήνα
25. **Προβόπουλος, Γ.** (1995), Το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα: Τάσεις και Προοπτικές, εκδ. IOBE, Αθήνα
26. **Προβόπουλος, Γ., Γκόρτσος,Χ.**,(2004), Το Νέο Ευρωπαϊκό Χρηματοοικονομικό Περιβάλλον, εκδ.Σάκκουλας, Αθήνα
27. **Προβόπουλος,Γ., Καπόπουλος, Π.**, (2001), Η Δυναμική του Χρηματοοικονομικού Συστήματος, εκδ. Κριτική,Αθήνα
28. **Σαπουντζόγλου, Γεράσιμος Γ. και Πεντότης Χαράλαμπος Ν.**,(2009), Τραπεζική Οικονομική, εκδ. Μπένου, Αθήνα
29. **Σπύρου, Σπ.**,(2003), Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου, εκδ.Μπένου, Αθήνα
30. **Συριόπουλος, Κ.**,(1999), Διεθνείς Κεφαλαιαγορές, Τόμος Ι – Θεωρία και Ανάλυση, εκδ. Ανικούλα, Θεσσαλονίκη
31. **Χαρδούβελης Γ. και Γκόρτσος Α.**,(2011), Η Διεθνής Κρίση, η Κρίση στην Ευρωζώνη και το Ελληνικό Χρηματοπιστωτικό Σύστημα, Συλλογικός Τόμος, Ελληνική Ένωση Τραπεζών, Αθήνα

Βιβλιογραφία - Ξένη:

1. **Angelopoulos, Panos and Mourdoukoutas , Panos.**, (2001), Banking Risk Management in a Globalizing Economy, Conn. U.S.A: London, Quorum Books
2. **Baker, James Calvin.**,(2002), The Bank for International Settlements: Evolution and Evolution, Westport, Conn. U.S.A.: London, Quorum Books
3. **Bledin.David.**, (2007), Bank Little, Brown and Company
4. **Fabozzi, Frank J. and Modigliani, Franco.**, (1996), Capital Markets: Institutions and Instrument, Prentice Hall
5. **Fitch, Thomas P.**,(2006), Dictionary of Banking Terms, Barron's Educational Series
6. **Golin, Jonathan.**, (2001), The Bank Credit Analysis Handbook: A Guide for Analysts, Bankers and Investors, John Wiley and Sons
7. **Gup, Benton E.**, (2000), The New Financial Architecture: Banking Regulation in the 21st Century, Quorum Books
8. **Hakes, David and Gamber, Edward**, (2009), Economics of Money, Banking and Financial Markets – 2nd Edition, Addison Wesley
9. **Hynson, Colin**, (2010), The Credit Crunch, Sea – To – Sea Publications
10. **KochTimothy W.**,(2002), Bank Management, South – Western College Pub
11. **Mishkin, F.**, (2006), The Economics of Money, Banking and Financial Markets, Addison – Wesley

Ηλεκτρονικές Πηγές

1. <http://www.alpha.gr>
2. <http://www.bankofgreece.gr>
3. <http://www.capital.gr>
4. <http://www.ekathimerini.gr>
5. <http://www.enbg.gr>
6. <http://www.atticaBank.gr>
7. <http://www.eurobank.gr>
8. <http://www.piraeusbank.gr>
9. <http://www.wikipedia.org>
10. <http://www.hba.gr>